Åbo Akademi

Svenskans beskrivning 37

Åbo den 8–10 maj 2019

Abstrakt

Innehåll

Plenarföredrag

Anna W Gustafsson 1
Karin Idevall Hagren 2
Karin Milles 3

Sektionsföredrag

Alexej Alösjin 4
Helena Bani-Shoraka 5
Nina Begovic Jönsson 6
Siv Björklund, Maria Kvist och Annika Peltoniemi 7
Anders Björkvall, Eric Borgström, Sara Van Meerbergen och Gustav Westberg 8
Kristian Blensenius och Monica von Martens 9
Ann Boglind och Monica Karlsson 10
Ute Bohnacker, Rima Haddad, Josefin Lindgren, Linnéa Öberg och Buket Öztekin 11
Eric Borgström och Daroon Yassin Falk 12
Maria Bylin och Sofia Tingsell 13
Gunilla Byrman och Peter Ström 14
Linda Bäckman 15
Henna Heinonen 16
Maria Hellerstedt 17
Anna Heuman 18
Sofia Hort 19
David Håkansson och Carin Östman 20
Anna Ingves 21
Annika Johansson 22
Victoria Johansson och Anna Smedberg Bondesson 23
Mikael Kalm och Anna Sahlée 24
Alexander Katourgi 25
Mikko Kauko 26
Marja Kivilehto 27
Marja Kivilehto och Ritva Hartama-Heinonen 28
Jaana Kolu och Theresia Pettersson 29
Riitta Kosunen 30
Jannika Lassus och Johanna Tanner 31
Maria Lim Falk och Johanna Prytz 32
Filippa Lindahl 33
Josefin Lindgren 34
Jan Lindström och Sofie Henricson 35
Therese Lindström Tiedemann 36
Jenny Magnusson 37
Erik Magnusson Petzell 38

Per Malm 39
Anja Malmberg 40
Anja Malmberg och Barbro Wallgren Hemlin 41
Ida Melander 42
Ulla Melander Marttala 43
Olga Mezhevich 44
Sara Nittve 45
Anna-Maija Norberg 46
Paulina Nyman-Koskinen 47
Eeva-Liisa Nyqvist och Peter Lundkvist 48
Sofia Orrbén 49
Kristina Persson 50
Theresia Pettersson 51
Heidi Poutanen 52
Johanna Prytz 53
Henrik Rahm, Alexander Paulsson, Niklas Sandell och Peter Svensson 54
Asta Rauhala 55
Hanna Sofia Rehnberg, Zoe Nikolaidou och Cecilia Wadensjö 56
Tomas Riad 57
Sara Rönnqvist 58
Annmari Sahlstein 59
Jenny Stenberg-Sirén 60
Anders Stendahl 61
Linda Storås 62
Eva Sundgren 63
Väinö Syrjälä 64
Hanna Söderlund 65
Eveliina Tolvanen och Camilla Wide 66
Anna Vogel 67
Barbro Wallgren Hemlin 68
Bo-A. Wendt 69
Gustav Westberg 70
Nathan J Young 71
Milena Zart 72
Anne-Maj Åberg 73

Posterpresentationer

Jessica Holmlund 74
Dimitrios Kokkinakis och Maria Edström 75
Dimitrios Kokkinakis och Kristina Lundholm Fors 76
Hans Landqvist, Niina Nissilä och Nina Pilke 77
Åsa Palviainen och Jessica Rosenberg 78
Jessica Rosenberg 79

Samhällsklyftor och språkklyftor – hur hänger de ihop?

Anna W Gustafsson

Från 2005 och framåt har inkomstklyftorna successivt ökat i Sverige. Under samma period har också skillnader i livslängd ökat mellan de med lägst och de med högst utbildning. Skillnader i skolprestationer mellan barn från studieovan respektive studievan bakgrund har stadigt ökat de senaste 20 åren, liksom klyftorna mellan skolor med höga respektive låga resultat.

Men vad vet vi egentligen om de språkliga aspekterna av denna utveckling? I mitt föredrag inleder jag med att redogöra kort för sociolingvistikens bidrag till förståelsen av språkliga klyftor. Under 1970- och 1980-talen fanns i svensk språkforskning ett stort intresse för sociolingvistik och för sociala skillnader i språkbruk – här kan till exempel Talsyntax, Eskilstunaundersökningen och ett antal ordförståelsestudier nämnas. Flera av undersökningarna inspirerades av Labovs studier och av Bernsteins teorier om språkliga koder. De senaste decennierna har dock frågan om utbildnings- respektive socio-ekonomisk bakgrund och dess språkliga konsekvenser varit relativt lite uppmärksammad. I min och David Håkanssons studie om ordförståelse i Högskoleprovet kunde vi framför allt konstatera att klyftan mellan äldre och yngre ökade, men vi planerar nu en utvidgad studie av fler verbala delprov där vi även undersöker betydelsen av socio-ekonomiska faktorer, uppväxtort och utbildningsbakgrund.

Internationellt finns det dock en relativt livlig tradition inom literacyforskning som diskuterar betydelsen av socioekonomiska faktorer. OECD:s utvärderingar har på senare tid tillhandahållit information om literacitet hos olika grupper i Sverige – inte minst visade den senaste PISA-mätningen på ökade språkliga sociala klyftor i grundskolan. I mitt föredrag tar jag fasta på detta och återupplivar Bernstein en stund för att diskutera språkliga klyftor i skolans värld. Hur kan man till exempel se på kunskapsmål, betygs-matriser och bedömningsstöd i ämnet svenska i relation till skolans kompensatoriska roll i ett samhälle med ökande klyftor?

Avslutningsvis vill jag tänka framåt och peka ut några områden vi som språkforskare behöver ta reda på mer om för att göra oss relevanta i dagens digitala och globaliserade och inte minst alltmer segregerade samhälle.

Språkvetenskapliga perspektiv på rasism, nationalism och nationell identitet

Karin Idevall Hagren

Europa står idag inför en ökande populism, nationalism och rasism. Finland och Sverige är inga undantag. Högerpopulistiska partier skördar stora framgångar inom politiken och frågor som rör migration, rasism och mångfaldssamhället står högt på agendan och diskuteras både i sociala medier och hemma vid köksborden. Den retorik som följer av de högerpopulistiska strömningarna blir hela tiden alltmer normaliserad (Wodak 2015).

Språket vi använder när vi talar och skriver skapar och upprätthåller normer, värderingar och maktrelationer. Språklig rasism kan, men behöver inte vara kopplad till språkbrukare med uttalade rasistiska åsikter. Språket i sig är bärare av idéer och perspektiv som på ett underliggande plan formar vissa världsbilder (Hagren Idevall 2016). Vardagsrasismen (Essed 1991), liksom det vardagliga, banala upprätthållandet av nationen (Billig 1995) sker till stor del genom de sätt på vilka vi pratar om oss själva och andra, exempelvis som ”svenskar”, ”muslimer” eller ”invandrare”. Språket skapar en uppdelning mellan ”oss” och ”dem”, som bidrar till både diskriminering – ett negativt särskiljande av människor som betraktas som ”de andra” – och privilegiering – en positionering av majoritetsgruppen som utgörande det normala och önskvärda (Hornscheidt & Landqvist 2014).

Språkforskare har en unik potential att empiriskt undersöka de samhällsförändringar som sker idag. I mitt föredrag ger jag en introduktion till det forskningsfält som intresserar sig för språk och rasism, nationalism och nationell identitet. Jag presenterar förslag på olika angreppssätt och modeller för att studera diskursiv diskriminering och privilegiering som baseras på rasistiska föreställningar och nationell identitet. Med utgångspunkt i min egen, både publicerade och pågående forskning om rasism och svenskhet ger jag en inblick i hur sådana analysmodeller och teoretiska ingångar kan se ut och hur resultaten kan bidra med kunskap om hur rasism skapas, upprätthålls, och utmanas.

Referenser

Billig, Michael, 1995: *Banal nationalism*. London: Sage.
Essed, Philomena, 1991: *Understanding everyday racism. An interdisciplinary theory*. Newbury Park: Sage.
Hagren Idevall, Karin, 2016: *Språk och rasism. Privilegiering och diskriminering i offentlig, medierad interaktion*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet.
Hornscheidt, Lann och Landqvist, Mats, 2014: *Språk och diskriminering.* Lund: Studentlitteratur.
Wodak, Ruth, 2015: *The politics of fear. What right-wing populist discourses mean*. London: Sage.

Slidkrans, *mansplain* och nytt bokstaveringsalfabet – språkaktivism som begreppsutveckling och PR-trick

Karin Milles

Språk är inte bara kultur och tradition, det är också makt och politik. Den feministiska språkaktivismen opererar i skärningspunkten mellan dessa storheter. Genom att uppmärksamma sexistiskt eller osynliggörande språkbruk och införa alternativa uttryck och uttryckssätt har feministiska aktörer fått en hel del uppmärksamhet de senaste åren, och i mitt föredrag ska jag diskutera hur denna språkaktivism fungerar och vilken politisk betydelse den har.

I föredraget ska jag beskriva tre exempel på feministisk språkaktivism. Det första är när RFSU utvecklade ordet *slidkrans* för att ersätta det missvisande ordet *mödomshinna*. Det andra är ordet *mansplain*, som spreds när den amerikanska författaren Rebecka Solnit i sin bok *Män förklarar saker för mig* visade hur kvinnor kan osynliggöras i samtal med män. Det tredje är hur det drygt hundraåriga svenska bokstaveringsalfabetet, bestående av bara mansnamn, i höstas fick konkurrens av Rättviseförmedlingens och Fredrika Bremer-förbundets förslag med bredare könsmässig representation.

För att förstå aktivismens betydelse använder jag mig av Youngs (1997) begrepp diskursaktivism. Aktivismen går ju inte ut på att förändra språket utan siktar ju på att omförhandla hela samhällets syn på kön och den övergripande maktstruktur som baseras på detta. Den ideologiska grunden står att finna hos inflytelserika feministiska tänkare. Bland andra Butler (1990, 1997), Haraway (1991) och Benhabib (1992) har lyft fram språkets förmåga att utestänga och osynliggöra (Milles 2017). Med utgångspunkt i de tre exemplen kommer jag i föredraget försöka visa hur diskursaktivismen opererar på tre plan: det semantiska, det sociala och det mediala.

Referenser

Benhabib, Seyla. 1992. *Autonomi och gemenskap. Kommunikativ etik, feminism och postmodernism.* Daidalos: Göteborg.

Butler, Judith. 1990. *Gender trouble. Feminism and the subversion of identity*. New York & London: Routledge.

Butler, Judith. 1997. Det performativa könet. I: *Res Publica. Symposions teoretiska och litterära tidskrift*. Nr. 35/36. S. 13–23.

Haraway, Donna. 1991. *Simians, cyborgs, and women*. New York: Routledge.

Milles, Karin. 2017. Från maninnor till cyborger: Hur feminister har skaffat sig språklig makt. I: *Humanetten* nr. 38. S. 26–39.

Young, Stacey. 1997. *Changing the Wor(l)d: Discourse, Politics, and the Feminist Movement*. London & New York: Routledge.

Fraseologiska och lexikografiska problem i en ordbok över svenska fasta liknelser

Alexej Alösjin

Syftet med detta föredrag är att analysera svenska fasta liknelser som fraseologiska enheter och som objekt för lexikografisk framställning i en ordbok över svenska fasta liknelser för rysktalande studenter.

Grunden för detta föredrag utgör min egen erfarenhet av att sammanställa min ordbok över svenska fasta liknekser, som gavs ut i St Petersburg 2017. Än så länge finns det få vetenskapliga arbeten ägnade åt svensk komparativ fraseologi. Därför är det viktigt att bestämma de svenska liknelsernas lingvistiska status. Ett annat viktigt problem är att skilja mellan fasta liknelser och individuella. Det är inte alla fasta liknelser som är representerade i svenska fraseologiska ordböker, och inte alla de som finns där används i det moderna svenska språket. Därför måste man välja alla de liknelser som regelbundet används i tal och skrift. Detta gör man med hjälp av fraseologiska ordböker, sökningar på nätet och rundfrågor av modersmålstalare.

Föredraget tar upp principer för lexikografisk framställning av svenska fasta liknelser, ordbokens makrostruktur samt ordboksartikelns struktur.

Vila på vetenskaplig grund – gapet mellan forskning och undervisningspraktik

Helena Bani-Shoraka

Enligt skollagen 2010 ska verksamheten i skolan vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Samtidigt vittnar undersökningar både om att den forskning som finns har svårt att nå ut i skolan och att lärare alltför sällan tar del av aktuell forskning. Överföringen av forskningsbaserad kunskap inom utbildningsområdet sker inte nödvändigtvis enkelt och direkt utan innebär ofta komplexa processer. För att komma åt gapet mellan forskning och undervisningspraktik behöver vi hitta konstruktiva sätt att förstå de så kallade överföringsprocesserna.

Genom arbetet i det treåriga utvecklingsprojektet *Intensivutbildning i svenska för nyanlända skolelever* och det täta samarbetet med projektskolorna har vi identifierat ett antal centrala förutsättningar för att analysera den här dynamiken. Fokus för presentationen är metodutveckling, domänmöten och organisationsfrågor. Vad krävs för typ av intern organisering av forsknings- och utvecklingsprojekt för att nå fram till och få genomslag i skolans heterogena värld? Och omvänt, vad krävs för organisation på olika nivåer i skolan för att verksamheten ska kunna ta till sig forskningsresultat och vila på vetenskaplig grund?

En slutsats är att det i stället för enkelriktad överföring snarare handlar om ett ömsesidigt samspel mellan projekt och skola. Samspel kräver i sin tur mycket god kännedom om olika skolors verksamheter och organisationsstrukturer på alla nivåer. En annan slutsats rör metodutveckling och projektens interna organisation och arbetsformer, som behöver vara tillräckligt flexibla för att kunna möta skolans heterogena verksamhet. Ytterligare en slutsats är att innebörden av *vetenskaplig grund och förankring* kan innebära olika saker i olika sammanhang.

Litteratur

Forskning och skola i samverkan. Kartläggningar av forskningsresultat med relevans för praktiskt arbete i skolväsendet. Vetenskapsrådets rapporter 2015.

Hultman, G. 2015. *Transformation, Interaktion eller Kunskapskonkurrens. Forskningsanvändning i praktiken*. VR/UVK-rapport från SKOLFORSK.

Skola möter vetenskap. Ett projekt för att öka vetenskaplig förståelse och förmåga. VA-rapport 2015: 4.

www.intensivsvenska.se

Text och skrivande i den grundläggande litteracitets-undervisningen på sfi

Nina Begovic Jönsson

Syftet med detta bidrag är att med en lingvistisk etnografisk utgångspunkt (Copland & Creese, 2015; Rampton et.al., 2004*)* och med hjälp av nexusanalys (Scollon, 2001; Blåsjö & Hanell, 2014) presentera en studie om skriftspråkliga aktiviteter i den grundläggande litteracitetsundervisningen på studiespår 1 på sfi. På spår 1 på sfi deltar individer som bedöms ha 0–6 års formell skolerfarenhet, vilket för många av dessa individer innebär att för första gången använda ett nytt språk i en formell, skriftspråksbaserad och digital undervisningsmiljö.

Kortutbildade vuxna andraspråksinlärare ska sträva mot samma funktionella språkförmåga som övriga på sfi (Skolverket, 2017) men det som är speciellt för denna målgrupp är att de inte har läs- och skrivstrategier på modersmålet som de kan applicera på det nya språket. Här handlar det om att utveckla litteracitet samtidigt som man utvecklar andraspråket. Det som är problematiskt med detta är att läsinlärning på andra-språket innebär, precis som läsinlärning på modersmålet, att kunna förstå sambandet mellan fonem och grafem, vilket kräver ett muntligt språk (Koda, 2008; Tarone, et.al., 2009). Studier visar däremot att muntliga aktiviteter i denna typ av undervisning i hög utsträckning präglas av skriftliga praktiker (Boon, 2012; Begovic Jönsson, 2017, Colliander, 2018).

Inom ramen för mitt avhandlingsprojekt kommer jag att presentera preliminära resultat vad gäller de skriftspråkliga handlingar och aktiviteter som förekommer och vilket syfte de fyller för den grundläggande litteracitetsundervisningen på sfi. Ett preliminärt resultat visar att repetitiv textproduktion är ett återkommande inslag i undervisningen och förekommer på papper, dator och läsplatta.

Referenser

Begovic, Jönsson. N. (2017). *"Ursäkta, vad betyder fråga?" Formbaserad sfi-undervisning för vuxna med kort eller ingen utbildningsbakgrund*. Göteborg: Göteborgs Universitet

Boon, D. (2014). *Adult literacy education in a multilingual context. Teaching, learning and using written language in Timor-Leste*. Tilburg University

Blåsjö, M. & Hanell, L. (2014). Diskurs i handling: Att studera människors handlingar med medierad diskursanalys. I: Karlsson, A-M. & Makkonen-Craig, H. (red). 2014. *Analysing text AND talk*. FUMS rapport nr 233. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.

Colliander, H. (2018). *Being and Becoming a Teacher in Initial Literacy and Second Language Education for Adults*. Linköping: Linköping Universitet

Copland, F. & Creese, A. (2015). Linguistic Ethnography Collecting, Analysing and Presenting Data. SAGE Publications Ltd.

Koda, K. (2006). Impacts of prior literacy experience on second language learning to read. I: Koda, K. & Zehler, A-M. (red.) (2008). Learning to Read Across Languages: Cross-linguistic Relationships in First- and Second Language Literacy Development. New York: Routledge

Rampton, B., Tusting, K., Maybin, J., Barwell, R., Creese, A., & Lytra, V. (2004). Linguistic ethnography: a discussion paper. UK Linguistic Ethnography Forum, 1–24.

Scollon, R. (2001). Action and text: towards an integrated understandning of the place of text in social(inter)action, mediated discourse analysis and the problem of social action. I: Wodak, R. & Meyer, M. (red.). Methods in critical discourse analysis. London: Sage, s. 139–189

Skolverket, (2017) (rev. 2018). Kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för Invandrare. Kursplaner och kommentarer. Stockholm: Norstedts.

Tarone, E., Bigelow, M. & Hansen, K. (2009). Literacy and second language oracy. Oxford: Applied linguistics

”Om int vi sku prata finska med varandra så sku vi ju int ha finska här.” Hur språkbadsklasslärarstuderande ser på språk i sin studiemiljö

Siv Björklund, Maria Kvist och Annika Peltoniemi

Språkbadsundervisning i Finland har funnits i över 30 år medan grundutbildningsprogram för språkbadsklasslärare har arrangerats som olika universitetssamarbeten sedan 1998 (Björklund, Mård-Miettinen & Turpeinen 2007). Sedan hösten 2018 erbjuder Åbo Akademi språkbadsklasslärarutbildning i egen regi. Utbildningslinjen riktar sig i första hand till sökande med finska som modersmål med en stark svenska. Av de studerande som inledde studierna hösten 2018 har merparten finska som sitt skolutbildningsspråk. Eftersom Åbo Akademi är Finlands enda svenskspråkiga universitet möter studerande inom utbildningslinjen en kanske för dem ny språklig studiemiljö.

Syftet med vår sociolingvistiska studie är att identifiera hur studerande i ljuset av sin språkliga bakgrund, språkliga erfarenhet och språkanvändning upplever och fungerar i denna studiemiljö. Linell (1982, även Einarsson 2013) delar in språket i tre funktioner varav speciellt den tredje, den gruppsammanhållande funktionen, i en språkmiljö utanför den vanliga, är av intresse för vår studie. Vi presenterar hur studerande uppfattar att yttre omständigheter och yttre stimuli påverkar deras språkanvändning i deras studiemiljö. I analysen är målet att identifiera diskurser som återger studerandes språkliga praxis (Spolsky 2004) både på grupp- och individnivå.

Materialet består dels av enkätsvar med frågor kring språklig bakgrund och språkanvändning, dels av gruppdiskussioner där studerande diskuterar sin språkanvändning och språken i studiemiljön.

Preliminära resultat tyder på att det finns en gruppsammanhållande praxis men även individuella skillnader i hur man förhåller sig till språken i studiemiljön.

Källor

Björklund, Siv, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen (2007). Språkbad 20 år: i går, i dag och i morgon. Kielikylpy 20 vuotta: eilen, tänään ja huomenna. I: *Kielikylpykirja – Språkbadsboken*. Björklund, Siv, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen (toim./red.). Vaasa: Vaasan yliopisto, Levón-instituutti.

Einarsson, Jan (2013). *Språket och språkarna*. Lund: Studentlitteratur.

Linell, Per (1982). *Människans språk. En orientering om språk, tänkande och kommunikation.* Lund: Liber Läromedel.

Spolsky, Bernard (2004). *Language Policy*. Cambridge: Cambridge University Press.

Spatial diskursanalys: Språk och rumslighet på den internationella flygplatsen

Anders Björkvall, Eric Borgström, Sara Van Meerbergen och Gustav Westberg

Det finns få platser i Norden och Europa där inkludering och exkludering är så explicit genomfört och samtidigt så socialt accepterat som på den internationella flygplatsen. Vårt föredrag är en kritisk analys av hur språkliga och andra *semiotiska resurser* används för att inkludera och exkludera olika typer av känslor som delar av en resenärsupplevelse.

Med *spatial diskursanalys* (Ravelli & McMurtrie, 2015; Stenglin, 2008) som teoretiskt ramverk diskuterar vi flygplatsens erbjudanden, rytm och flöden som *affektivt meningsskapande*. Materialet består av drygt 200 foton från internationella flygplatser i Europa, men vi fokuserar främst på Stockholm Arlanda och Wien. Metodiskt är studien orienterad mot tydligt identifierbara semiotiska resurser i flygplatsernas dominerande rum: entréhall, säkerhetskontroll, butiks- och restaurangutrymmen och utrymmet närmast gaten. Vi analyserar exempelvis hur förutsättningar för olika slags känslor skapas genom framskjutna språkhandlingar och andra resurser såsom pilar och linjer, väggar och taks genomskinlighet, golvets textur och färg samt rummens dimensioner (högt–lågt; smalt–brett).

Analysen visar hur samma semiotiska resurser används för att på olika sätt – och med olika affektiv potential – styra resenärer genom de två flygplatserna. Vi visar också hur en affektiv rytm i passagerarflödet byggs upp semiotiskt genom kontraster mellan spatial öppen- och slutenhet. På så sätt realiseras olika *flygplatsideologier* som kan betona t.ex. frihet från eller tvång till (lyx)konsumtion eller instängd eller mer öppen (men alltid integritetskränkande) säkerhetskontroll. Dessa ideologier påverkar oundvikligen dem som befinner sig inuti det fängelse av lyx (jfr Foucault, 1977) som den internationella flygplatsen är.

Referenser

FOUCAULT, MICHEL. 1977. *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. New York: Vintage Books.

RAVELLI, L. J. & MCMURTRIE, R. J. 2015. Multimodality in the built environment: Spatial discourse analysis, London & New York, Routledge.

STENGLIN, M. 2008. Binding: A resource for exploring interpersonal meaning in three-dimensional space. Social Semiotics, 18, 425-447.

Konstighet och konstigheter med sann och sant. Analys av relativa ordformsfrekvenser för en bättre ordbok

Kristian Blensenius och Monica von Martens

I en inlärarordbok brukar vissa uppgifter anses vara särskilt centrala, bl.a. informationen om ordets olika ordformer (böjnings- och avledningsformer). Formsidan tenderar här att hamna i fokus; det är t.ex. i allmänhet centralt att förteckna oregelbundna böjningsformer (Heuberger 2018).

Ordforms*fördelningen*, dvs. hur frekventa olika ordformer är i förhållande till varandra, har dock i mycket liten utsträckning varit föremål för lexikografisk utredning. I vår presentation vill vi därför dels redovisa en undersökning av ordformsfrekvenser hämtade från vår morfologiska databas, dels redovisa en utvärdering av resultatet mot inlärarordboken *Lexin* och mot definitionsordboken *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (SO, 2009).

Undersökningen bygger på ett verktyg som har utvecklats för att ta reda på vilka ordformer som frekvensmässigt sticker ut i ett korpusmaterial. Den uppenbarar bl.a. att vissa substantiv uppvisar en överrepresentation av pluralformer (*konstigheter* gentemot uppslagsformen **konstighet**), och att vissa adjektiv uppvisar en påtaglig överrepresentation av *t*-former; i vissa fall p.g.a. stor adverbiell användning (*spårlöst* gentemot **spårlös**), i andra fall p.g.a. att de ofta(st) beskriver satsinnehåll, vilket medför neutrumkongruens (*sant* gentemot **sann**).

Resultatet får konsekvenser för ordbokens struktur: eftersom den överrepresenterade ordformen sannolikt lättare känns igen, kan man t.ex. fråga sig om den bör utgöra eget lemma, eller om den ska redovisas på ett särskilt sätt i ordboksartikeln. Vidare tenderar specifika ordformer att associeras med särskilda betydelser, och de tenderar att befästas med vissa syntaktiska mönster (t.ex. Trueswell 1996), vilket också bör återspeglas i ordboksartikelns grammatiska information.

Referenser

Heuberger, R. (2018). Dictionaries to assist teaching and learning. I: Fuertes-Olivera, Pedro A. *The Routledge Handbook of Lexicography*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge. S. 300–316.

Trueswell, J. C. (1996). The role of lexical frequency in syntactic ambiguity resolution. *Journal of Memory and Language* 35, s. 566–585.

Nyanlända ungdomars reception av skönlitteratur på svenska

Ann Boglind och Monica Karlsson

Ska skönlitteratur ha en mer framträdande plats i ämnet svenska som andraspråk? Vilket syfte ska i sådana fall skönlitteraturen ha och hur ser elevlitteraturreceptionen ut? Forskning visar på skönlitteraturens betydelse för språk- och identitetsutveckling och kognitiv utveckling samtidigt som den visar att läsare som inte har svensk bakgrund genom litteraturen kan ta del av svensk kultur (Cummins 2017, Nikolajeva 2014, Tenngart 2012, Pettersson m.fl. 2015). Det finns flera litteraturreceptionsstudier av elever i ämnet svenska, medan det finns betydligt färre studier av elever med svenska som andraspråk (Torell 2002, Tengberg 2011, Pettersson 2015, Johansson 2015, Nordberg 2017, Econonomou 2014).

I ett pågående praktiknära projekt på fyra gymnasieskolor ges därför nyanlända elever en utökad och fördjupad undervisning i skönlitteratur. Den här studien är en receptionsstudie som behandlar nyanlända ungdomars litterära socialisation i skolan.

Syftet är ökad kunskap om hur tonåringar, som är på väg att lära sig svenska, lever sig in i, förstår, tolkar och reflekterar över en skönlitterär roman som läses i skolan. Genom tematisk analys undersöks 80 elevers skriftliga utsagor, för att få syn på eventuella mönster. Materialet till studien är texter av elever på Språkintroduktionsprogrammet på två gymnasieskolor. I presentationen redovisas elevernas reception av romaner, både i original och bearbetade till lättlästa, resultaten diskuteras i förhållande till några receptionsstudier och didaktiska slutsatser dras.

Referenser

Appleyard, J.A. 1994. *Becoming a Reader. The Experience of Fiction from Childhood to Adulthood*. Cambridge: Cambridge University Press.

Cummins, Jim. 2017. *Flerspråkiga elever. Effektiv undervisning i en utmanande tid.* Stockholm: Natur & Kultur.

Economou, Catarina, 2014. ”Flerspråkiga elevers möte med Doktor Glas” I: *Mångfaldens möjligheter. Litteratur-och språkdidaktik i Norden*. Red. Peter Andersson, Per Holmberg, Anna Lyngfelt, Anna Nordenstam, Olle Widhe, Göteborgs universitet. S. 279-305.

Economou, Catarina 2015. *”I svenska två vågar jag prata mer och så”. En didaktisk studie om skolämnet svenska som andraspråk.* Göteborgs universitet.

Johansson, Maritha, 2015. *Läsa förstå, analysera. En komparativ studie om svenska och franska gymnasieelevers reception av en narrativ text*. Linköpings universitet.

Langer, Judith, 2011. *Envisioning Literature: Literacy Understanding and Literature Instruction*. New York: Teachers Collage Press.

Nikolajeva, Maria, 2014. *Reading for Learning. Cognitive Approaches to Children´s literature*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Nordberg, Olle 2017. *Avkoppling och analys. Empiriska perspektiv på läsarattityder och litterär kompetens hos svenska 18-åringar*. Uppsala universitet.

Pettersson, Torsten, Nilsson, Skans Kersti, Wennerström Wohrne, Maria, Nordberg, Olle, 2015. *Litteraturen på undantag? Unga vuxnas fiktionsläsning i dagens Sverige*. Göteborg och Stockholm: Makadam förlag.

Tengberg, Michael, 2011. *Samtalets möjligheter. Om litteratursamtal och litteraturreception i skolan*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Tenngart, Paul 2011.”Barnlitteraturens kognitiva värden” I: *Barnlitteraturens värden och värderingar*, red. Sara Kärrholm & Paul Tenngart. Lund: Studentlitteratur.

Torell, Örjan m. fl. 2002. *Hur gör man en litteraturläsare? Om skolans litteraturundervisning i Sverige, Ryssland och Finland* Rapport nr 12, Härnösand: Institutionen för humaniora, Mittuniversitetet.

Ordförrådsutveckling på svenska hos enspråkiga och svensk-turkiska och svensk-arabiska flerspråkiga förskolebarn

Ute Bohnacker, Rima Haddad, Josefin Lindgren, Linnéa Öberg och Buket Öztekin

Ord utgör en central del av språket. Ett välutvecklat ordförråd är centralt för att kunna använda sig av språket i olika sammanhang. Ett otillräckligt ordförråd i tidig ålder kan få stora konsekvenser för barns möjligheter att tillgodogöra sig skolundervisning. I en internationell kontext är ordförrådsutveckling hos barn ett väl utforskat område (Hart & Risley 1995; Bialystok m.fl. 2010; Hoff m.fl. 2014). Kunskaperna om svenska barns ordförrådsutveckling är dock relativt begränsade. Särskilt saknas större studier av barn i förskoleåldern och av flerspråkiga barn.

Här presenteras resultat från en studie av ordförrådsutvecklingen hos 213 barn från 4-6 år. Enspråkiga svenska barn jämfördes med två grupper av flerspråkiga barn: barn som utöver svenska talar turkiska respektive arabiska, med fokus på skillnader mellan grupperna och på åldersutveckling. Barnens förståelse och produktion av substantiv och verb undersöktes med den svenska versionen av Cross-linguistic Lexical Task (CLT; Haman m.fl. 2015), ett nytt bildbaserat ordförrådstest som är särskilt utvecklat för förskolebarn och som i nuläget finns för 29 språk.

I alla grupper sågs en tydlig åldersutveckling. I alla åldrar var ordförståelsen bättre än ordproduktion. De flerspråkiga barnen hade betydligt lägre resultat än de enspråkiga i alla åldersgrupperna; de flerspråkiga 6-åringarna hade i genomsnitt lägre poäng på testet än de enspråkiga 4-åringarna. Den svensk-arabiska gruppen hade dessutom lägre resultat än den svensk-turkiska. Resultaten diskuteras utifrån bakgrundsfaktorer såsom socio-ekonomisk status och använding av och exponering för svenska.

Referenser

Bialystok, Ellen, Gigi Luk, Kathleen F. Peets & Sujin Yang. 2010. Receptive vocabulary differences in monolingual and bilingual children. *Bilingualism: Language and Cognition* 13(4). 525–531.

Haman, Ewa, Magdalena Łuniewska & Barbara Pomiechowska. 2015. Designing Cross-Linguistic Lexical Tasks (CLTs) for Bilingual Preschool Children. In Sharon Armon-Lotem, Jan de Jong, & Natalia Meir (eds.), *Methods for assessing multilingual children: disentangling bilingualism from Language Impairment*, 196–239. Bristol: Multilingual Matters.

Hart, Betty & Todd R. Risley. 1995. *Meaningful differences in the everyday experience of young American children*. Baltimore, MD: Paul Brookes.

Hoff, Erika, Rosario Rumiche, Andrea Burridge, Krystal M. Ribot & Stephanie N. Welsh. 2014. Expressive vocabulary development in children from bilingual and monolingual homes: A longitudinal study from two to four years. *Early Childhood Research Quarterly* 29(4). 433–444.

Skrivundervisning på grundlärarprogrammet – inkluderingsintentioner och utfall

Eric Borgström och Daroon Yassin Falk

Uppdraget att bredda rekryteringen ställer lärosätena inför utmaningen att inviga studenter som deltagare i den akademiska och ämnesanknutna skrift- och textgemenskapen (jfr Erixon & Josephson 2017) och samtidigt förbereda dem för det kommande arbetslivet (jfr Strand 2013). Lärarutbildningen är inget undantag, och ett framskjutet exempel är arbetet med det självständiga arbetet där frågorna om språklig inkludering och exkludering ställs på sin spets. Ett godkänt självständigt arbete är inträdesbiljetten till professionsgemenskapen.

Detta föredrag presenterar en kritisk analys av de föreställningar om skrivande och skrivutveckling som underbygger skrivundervisningen på grundlärarprogrammet vid ett universitet i Sverige. På vilka sätt inkluderar och exkluderar undervisningspraktikerna studenterna i och från textskapandets olika sidor? Materialet består av styrdokument, kursmaterial, studenttexter och intervjuer med företrädare för de ämnen som ingår i utbildningen. Teoretiskt tar vi utgångspunkt i en syn på skrivande som hantverk och på text som social handling (Brandt 2015).

I analysen framträder en föreställning om att skrivande erövras genom deklarativ undervisning (jfr Hillocks 1999) där föreläsningar och genomgångar är huvudsakliga undervisningsformer. Undervisningen har också en tydlig formorientering riktad mot global struktur, referensutformning och språkriktighet. Aktiviteter som syftar till att utveckla studenternas förståelse för textformers funktioner förekommer i mindre utsträckning. Detsamma gäller undervisningsaktiviteter som syftar till att främja procedural skrivkunskap (t.ex. redigeringsstrategier). Sammantaget pekar studien mot ett behov av aktionsinriktad skrivforskning som närmare utforskar potentialerna med en proceduralt inriktad skrivundervisning, som positionerar studenterna som *subjekt i* undervisningen, snarare än *objekt för* undervisningen (jfr Evensen 2013).

Referenser

Brandt, Deborah (2015). *The rise of writing: redefining mass literacy*. Cambridge: Cambridge University Press

Erixon, P. & Josephson, O. (red.) (2017). Kampen om texten: examensarbetet i lärarutbildningen. (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur AB.

Evensen, Lars Sigfred (2013) Applied Linguistics -Towards a New Integration? Sheffield: Equinox Publishing.

Hillocks, G. (1999). Ways of thinking, ways of teaching. New York: Teachers College Press.

Strand, H. (2013). Vetenskaplighet *och* anställningsbarhet. Om hur den akademiska skrivundervisningens paradox kan hanteras. *Sakprosa*. Vol. 5, nr 2, s. 1-18.

Rätt och *fel* över tid och språksamhällen

Maria Bylin och Sofia Tingsell

Föredraget diskuterar den svenska språkvårdens sätt att använda begrepp som *rätt* och *fel* respektive *variation*, *korrekt* och *inkorrekt*, *normenligt* eller *avvikande*. Korpusspråkvård är en ideologiskt grundad verksamhet (Cooper 1989, Vikør 1994, Teleman 2003, Deumert & Wandenbussche 2003, Josephson 2018), och varje språkriktighetsdiskussions argument hämtar relevans ur sin tids språkideologier. Därför utgår undersökningen från språk-ideologiska teorier (Irvine & Gal 2000. Frågeställningarna är följande:

- Vilka språkideologier kommer till uttryck i de språkriktighetsargument svensk språkvård nu använder?
- Kan vi få syn på argument som inte förekommer i den svenska språkriktighetsuppfattningen genom ett historiskt och interkulturellt perspektiv?

En analys av språkriktighetsargumentationen kräver att perspektiv hämtas från andra tider och andra platser. Frånvarande argument, begrepp och ideologier förblir osynliga tills man anlägger ett jämförande perspektiv. Kontrastvätskan kan hämtas från historien, eller från andra nutida språksamhällen. För den här undersökningen har vi vänt oss såväl till språkhistorien som till andra platser för att finna sådant material.

Den svenska språkriktighetsdebatten har länge varit tydligt grundad i en enspråkig-hetsideologi, som beskriver modersmålstalares avvikelser som *variation*, men inlärares avvikelser som *fel*. Därför undersöker vi hur man diskuterar språkriktighet (*rätt* och *fel*, *korrekt* och *inkorrekt*, *normenlighet* etc.) i språksamhällen med längre traditioner av medveten mångspråkighet och pluricentrism, exempelvis Spanien, Finland och Kanada? Materialet utgörs av normerande språkriktighetsböcker av typen *Språkriktighetsboken*, *El buen uso del español*, *The Chicago Manual of Style* m.fl., och analysen av dem syftar till att undersöka vilka språkideologier som ligger till grund för användningen och innebörden av begrepp som rätt och fel, korrekt och inkorrekt och deras motsvarigheter.

Cooper, Robert 1989. *Language planning and social change*. Cambridge: Cambridge University Press.
Deumert, A. & Vandenbussche, W. (red.) 2003. *Germanic standardizations : past to present.* Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
Irvine, J. T., & Gal, S. 2000. Language ideology and linguistic differentiation. I: P. V. Kroskrity (red.) *Regimes of language: Ideologies, polities, and identities*. Oxford: James Currey.
Josephson, Olle 2018. *Språkpolitik*. Stockholm: Morfem.
Teleman, Ulf 2003. *Tradis och funkis*. Stockholm: Norstedts ordbok.
The Chicago Manual of Style
Vikør, Lars S. 1994. *Språkplanlegging. Prinsipp og praksis*. Oslo: Novus forlag.

Djäveln sitter i detaljerna. Citattecken i utredningstexter hos Polisen och Socialförvaltningen

Gunilla Byrman och Peter Ström

Att skriva utredande texter ingår i socialsekreterares och polisers dagliga verksamhet. Som underlag för dessa utredningar görs intervjuer med personer som berättar vad de upplevt, och berättelserna dokumenteras och utgör en del i utredningarna som senare ligger till grund för myndighetsbeslut. Syftet med vår studie är att undersöka citatteckenbruk i Polisens förundersökningar och Socialförvaltningens barnavårdsutredningar. Ett sekundärt syfte är att lämna ett bidrag till den språkvetenskapliga terminologin med anknytning till citatteckenmarkerad text. Citattecken kan framstå som en ovidkommande typografisk detalj med marginell betydelse för skriftliga texters innebörd, men vi vill problematisera citatteckenbruk i myndighetsutövande texter där kraven på klarhet och precision är höga.

Forskningsfrågorna är följande:

a) Hur används citattecken i Polisens och Socialförvaltningens utredningstexter?
b) Vilken funktion har citattecken i utredningarna och vilka konsekvenser får de för tolkningen av texten?

Materialet är barnavårdsutredningar från socialtjänsten och förundersökningar om våld i nära relationer från polismyndigheten.

Teoretisk ram för studien är kritisk text- och diskursanalys (Fairclough 1995:55–57). Tillvägagångssättet är maskinella sökningar och närläsning, och i analysen diskuteras citatteckenanvändning i förhållande till de olika återgivningsteknikerna direkt anföring, indirekt anföring och narration (Byrman & Byrman 2018; Short 2012). I vårt föredrag vill vi redovisa bruk och funktion av citattecken i de studerade utredningarna och diskutera de konsekvenser för texttolkning som citatteckenbruket medför. Med utgångspunkt i våra resultat vill vi också föreslå och diskutera delvis nya och nödvändiga termer för att beskriva citatteckenbruk i svenska myndighetstexter.

Litteratur

Byrman, G. & Byrman, Y. (2018). In evidence: Linguistic transformations of events in police interview reports." In *Nordic Journal of Linguistics, Special issue on Forensic Linguistics*, Cambridge University Press. (https://www.cambridge.org/core/journals/nordic-journal-of-linguistics/latest-issue#).

Fairclough, N. (1995) *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman.

Short, M. (2012). Discourse presentation and speech (and writing, but not thought) summary. I *Language and Literature*, Volume: 21 issue: 1, s. 18–32 (https://doi-org.proxy.lnu.se/10.1177/0963947011432049).

Integration på finska i Svenskfinland: begränsningar, lösningar och möten

Linda Bäckman

Kunskaper i majoritetsspråket anses ofta vara nyckeln till samhället, och har i EU:s integrationspolitik blivit en grundsten (Ros i Sole 2014). Enligt Lagen om främjande av integration kan invandrare i Finland välja om de lär sig finska eller svenska, men i praktiken görs valet ofta av kommunen i och med att kurser endast erbjuds på det ena språket (Sundbäck 2017). Staden Pargas, där majoriteten (ca 60 %) talar svenska, tog emot kvotflyktingar på 1990-talet, och har sedan 2014 mottagit kvotflyktingar så gott som varje år. År 2015 öppnades ett nödboende för asylsökande på ön Nagu, och efter att boendet stängdes stannade flera familjer kvar på orten. Medan de som anlände på 1990-talet lärde sig svenska, har man från och med 2014 endast erbjudit integrationskurser på finska. I detta föredrag presenteras observationer ur en pågående studie om integration i Svenskfinland. Materialet, som består av ett tjugotal intervjuer med invandrare och övriga invånare i Pargas och Nagu, är insamlat under våren 2019. Hur ser den språkliga vardagen ut på orterna med tanke på integration? Hur ser invandrare själva på sin integration, och vad är övriga lokalinvånares syn?

Ros i Sole, Cristina (2014) The paradoxes of language learning and integration in the European context. I Mallows, David (red) *Language issues in migration and integration: perspectives from teachers and learners*. London: British Council. s. 55-78.

Sundbäck, Liselott (2017) *Är integrationsspråket individens, kommunens eller statens val?* Helsingfors: Kommunförbundet.

Uttalsövningar i läroböcker i svenska från begriplighetsperspektiv

Henna Heinonen

Den här presentationen handlar om uttalets roll i finska gymnasielläroböcker i svenska. Gymnasieutbildningen syftar till ett lättbegripligt uttal (GLGY 2015; 102) i vilket prosodi, närmare rytm och betoningar, är av central betydelse (t.ex. Thorén 2008). Det är känt att läroböckerna har en markant roll i den finländska språkundervisningen, men det finns endast ett litet antal vetenskapliga undersökningar om dem (bortsett från pro gradu-avhandlingar). De studier som gjorts tyder dock på att prosodiska övningar är få i läroböckerna (Tergujeff 2013).

Undersökningen som presenteras syftar till att svara på följande frågor: 1) vilka drag i uttalet presenteras i läroböcker, 2) vilka övningstyper förekommer gällande uttalet och 3) hur och i vilken mån tas sådana uttalsdrag upp som förbättrar begripligheten. Materialet består av sammanlagt 10 gymnasielläroböcker av två nyss utgivna läroboksserier för medellång lärokurs i svenska.

De preliminära resultaten visar att uttalsuppgifterna handlar mest om enstaka ljud. Prosodiska övningar är färre i båda serierna. Ljuden i fokus och deras frekvens varierar dock mellan läroboksserierna. Dessutom skiljer sig sättet att presentera uttalsdragen mellan serierna åt men övningstypen gör det inte: i ca 90 % av övningarna ska studeranden ”lyssna och upprepa”. Uttalsövningarna har ringa samband med uttalets begriplighet; de verkar syfta mer till inlärning av lexikon än till målet av ett lättbegripligt uttal.

Referenser

Grunderna för gymnasiets läroplan (GLGY) 2015. http://www.oph.fi/lagar_och_anvisningar/laroplans-_och_examensgrunder/gymnasiet

Tergujeff, E. 2013. English Pronunciation Teaching in Finland. Jyväskylä Studies in Humanities, 207. Jyväskylä: Jyväskylä universitet.

Thorén, B. 2008. The priority of temporal aspects in L2-Swedish prosody. Studies in perception and production. Stockholm: Stockholms universitet.

Sitta, *ligga* eller *stå*? L1- och L2-inlärning av de svenska positionsverben

Maria Hellerstedt

Det här föredraget ska handla om inlärningen av de språkspecifika verben *sitta*, *stå* och *ligga*, dels av svenska enspråkiga barn, dels av fransktalande vuxna som lär sig svenska som främmande språk. Dessa verb är som bekant mycket frekventa i det svenska språket, pga sina olika användningsområden. Prototypiskt beskriver de kroppsställning, utvidgat beskriver de även människors och objekts lokalisering (Lemmens, 2002; Viberg, 2013), abstrakt befintlighet (Jakobsson, 1996), och ingår i ett stort antal partikelverbs-konstruktioner, samt agerar hjälpverb i pseudokoordinationer (Kvist Darnell, 2008). Verbens frekvens indikerar således en rask inlärning (Naigles & Hoff-Ginsberg, 1998), vilket motsägs av deras polysemi och semantiska komplexitet (Narasimhan & Gullberg, 2011).

Tidigare forskning har framför allt ägnat sig åt inlärningen av de kausativa placerarverben (*sätta*, *lägga*, *ställa*), dels ur en andraspråkssynvinkel (Viberg, 1985, 1993, 1998), dels ur ett språkstörningsperspektiv (Hansson & Bruce, 2002). Toivionen (1997) behandlar inlärningen av båda verbgrupperna, men hos mycket små barn. I den här studien presenteras resultaten av en eliciteringsuppgift, där informanterna (svenskspråkiga barn (L1) i åldrarna 4, 7 och 10 år, samt franskspråkiga inlärare av svenska (L2) med kompetensnivåerna B1-B2 respektive C1-C2) beskriver ett antal bilder med objekt och människor som befinner sig någonstans. De franska motsvarigheterna används nästan uteslutande för att beskriva kroppsposition. Dessa inlärare måste således först tillägna sig ett «positionellt» tänkande (cf Slobin, 1991).

Resultaten anger bl.a. att den prototypiska betydelsen behärskas först, att ett av verben överanvänds, samt att en viss kollokationell inlärning verkar ske, framför allt hos L1-inlärarna.

Hansson, K. & Bruce, B. 2002. Verbs of placement in Swedish children with SLI. *International Journal of Language & Communication Disorders* 37-4. 401-414.

Jakobsson, U. 1996. Familjelika betydelser hos *stå*, *sitta* och *ligga*. En analys ur den kognitiva semantikens perspektiv. *Nordlund 21. Småskrifter från institutionen för nordiska språk i Lund*. 1-66.

Kvist Darnell, U. 2008. *Pseudosamordningar i svenska, särskilt sådana med* sitta*,* ligga *och* stå. Stockholm : Stockholms universitet.

Lemmens, M. 2002. "Tracing referent location in oral picture descriptions." In : Wilson, A., Rayson,P. et McEnery, T. *A Rainbow of Corpora – Corpus Linguistics and the Languages of the World.* Munich : Lincom-Europa. 73-85.

Naigles, L. & Hoff-Ginsberg, E. 1998. Why are some verbs learned before other verbs? Effects of input frequency and structure on children's early verb use. *Journal of Child Language*, 25. 95-120.

Narasimhan, B. & Gullberg, M. 2011. The role of input frequency and semantic transparency in the acquisition of verb meaning: Evidence from placement verbs in Tamil and Dutch. *Journal of Child Language,* 38. 504-532.

Slobin, D. I. 1991. Learning to think for speaking: Native language, cognition and rethorical style. *Pragmatics* 1. 7-26.

Toivonen, I. 1997. *The acquisition of body-posture verbs in Swedish*. Stanford University.

Viberg, Å. 2013. Posture verbs. A multilingual study. *Languages in Contrast* 13:2. 139-169.

Viberg, Å. 1998. "Crosslinguistic perspectives on lexical acquisition: the case of language-specific semantic differentiation." In : Haastrup, K. & Viberg, Å. (red.). *Perspectives on lexical acquisition in a second language. Travaux de l'institut de linguistique de Lund* 38. Lund: Lund university press. 175-208.

Viberg, Å. 1993. "Crosslinguistic perspectives on lexical organization and lexical progression." In: Hyltenstam, K. & Viberg, Å. (red.). *Progression and regression in language*. Cambridge: Cambridge University Press. 289-308.

Viberg, Å. 1985. "Lexikal andraspråksinlärning. Hur polsk-, spansk- och finskspråkiga lär in svenskans placerarverb." In: Viberg, Å & Axelsson, M. *SUM-rapport 2*. Stockholm : Stockholm university. 5-91.

Språkideologiska diskussioner på Twitter och Jodel

Anna Heuman

Den digitala utvecklingen har lett till att såväl textproduktion som textkonsumtion ökat, något som inte sällan sker i s.k. oreglerade ortografiska rum (jfr Sebba 2007:56) – rum som inte ställer några uttalade krav på textens utformning. Troligtvis leder detta till att språklig variation ytterligare synliggörs i människors vardag, men vi vet ännu lite om hur det påverkar rådande språkideologiska uppfattningar. Med utgångspunkt i ett förändrat språklandskap fokuserar detta föredrag på hur språkideologi förhandlas i vardaglig interaktion på de sociala medierna Twitter och Jodel.

Studien utgår från begreppet ”språklig hygien” (*verbal hygiene,* Cameron 2012) – d.v.s. praktiker som syftar till att justera någons språkbruk – och hur andra språkbrukare i sin tur avfärdar denna typ av ”intervention”. Språklig hygien som praktik ses dels som ett sätt att förhandla språkideologiska uppfattningar, dels som ett sätt att exkludera individer och grupper från vissa gemenskaper. Specifikt undersöks här vilket språkbruk som godtas och vilket som ifrågasätts när det gäller digital vardagskommunikation i två specifika sociala rum.

Materialet består av diskussionstrådar som innehåller metalingvistiska diskussioner. Analysen utgår från Du Bois modell *Stance triangle* (2007). Fokus ligger på hur språkbrukare värderar språk som objekt, hur diskussionsdeltagarna positioneras i relation till språkbruk och hur deltagarna förhåller sig till varandra. Med andra ord: *hur* förhandlar diskussionsdeltagarna språkideologiska uppfattningar? Och vad får detta för konsekvenser när det gäller social inkludering och exkludering?

Litteratur

Cameron, Deborah. 2012. *Verbal Hygiene*. 2nd ed. London: Routledge.

Du Bois, John W. 2007. The stance triangle. I: *Stancetaking in Discourse: Subjectivity, evaluation, interaction*, R. Englebretson (red.), 139-82. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Sebba, Mark. 2007. *Spelling and society*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lärandelandskap och ambivalens: Hur studenter förhåller sig till rum genom uppsatsarbetet

Sofia Hort

Skrivforskningen har allt mer börjat uppmärksamma rummets betydelse (ex. Rule 2013, Gourlay och Oliver 2018). För studenter, vilka inte har ett givet rum att skriva i (Mauk 2003), blir den betydelsen särskilt tydlig. Studien som presenteras här fokuserar rum för skrivande och specifikt frågan hur studenter upprättar olika och varierade lärande-landskap under uppsatsarbetet. Studien utgör en del av mitt avhandlingsprojekt om lärarstudenters skrivprocesser. *Lärandelandskap*, dvs. nätverk av rum att skriva i (Gourlay, Lanclos och Oliver 2015) utgör ett teoretiskt nyckelbegrepp i studien, liksom Prior och Shipkas (2003) *ESSPs,* det vill säga praktiker för att välja och strukturera skrivmiljön. Empirin baseras på multimodala data, såsom fotografier, processloggar och intervjuer och har samlats in under studenternas 10-veckors uppsatsarbete. Ett huvudresultat i delstudien visar att upprättandet av lärandelandskap kantas av ambivalens. Den kan relateras till en önskan om att upprätta kontroll, såväl av den yttre miljön, som av den inre drivkraften. Kontroll kan skapas genom ESSPs, vilka ofta är kopplade till hemmet som arbetsplats. Kontroll kan även handla om skrivandet vid sidan av andra, vilket för vissa innebär en nödvändig inramning för arbetet men för andra leder till förlust av kontroll över såväl den yttre miljön som den inre drivkraften. Högskolan framträder i empirin som en förhållandevis kontrollerad arbetsmiljö. Däremot är det läranderum som studenterna önskar befinna sig i sällan tillgängliga där. Det gör att studenterna behöver upprätta mycket varierade lärandelandskap, vilket kan innebära utmaningar men också möjligheter i skrivandet.

Referenser

Rule, H. J. (2018). Writing's Rooms. College Composition and Communication, 69(3), 402-432.

Gourlay, L., & Oliver, M. (2018). Student Engagement in the Digital University: Sociomaterial Assemblages. New York: Routledge.

Gourlay, L., Lanclos, D. M., & Oliver, M. (2015). Sociomaterial Texts, Spaces and Devices: Questioning 'Digital Dualism' in Library and Study Practices. Higher Education Quarterly, 69(3).

Prior, P., & Shipka, J. (2003). Chronotopic lamination: Tracing the contours of literate activity. In C. Bazerman & D. Russel (Eds.), Writing selves, writing societies: Research from activity perspectives (pp. 180-238). Fort Collins, Colorado: The WAC Clearinghouse and Mind, Culture, and Activity.

Mauk, J. (2003). Location, location, location: The "real"(e) states of being, writing, and thinking in composition. College English, 65(4), 368-388.

Dialogspråk i förändring? Svensk språkhistoria speglad i skönlitteraturen

David Håkansson och Carin Östman

Under början av 1900-talet blev skönlitterär stil ett centralt forskningsfält inom svensk nordistik, och i ett antal synkront upplagda undersökningar riktades intresset mot i första hand individuella drag hos enskilda författare. I ett diakront perspektiv har skönlitteraturen däremot fått mindre uppmärksamhet trots att den tveklöst är en viktig källa till kunskap om äldre språkskeden – inte minst genom det fönster mot äldre tids talspråk som romandialogen kan erbjuda. Även om det naturligtvis inte helt saknas studier på området (se t.ex. Janzén 1946; Liljestrand 1983) bygger en stor del av vår kunskap om språkutvecklingen under 1800- och 1900-talet på studier av bruksprosa. Via analyser av stora skönlitterära material är det möjligt att få en mer nyanserad bild av svenskans språk- och stilutveckling. Inte minst framstår det som angeläget att undersöka de skönlitterära författarnas betydelse som språkförnyare.

Den pågående digitaliseringen av det litterära kulturarvet skapar nya möjligheter för att göra storskaligt upplagda studier av svensk skönlitteratur med hjälp av digitala metoder för textanalys, och i ett pågående projekt vid Uppsala universitet samarbetar f.n. litteratursociologer, nordister och datorlingvister med metoder för digital textanalys, inriktade på svensk skönlitteratur. I detta föredrag ska vi redovisa resultatet av en delstudie inom projektet som rör några aspekter av det svenska dialogspråkets historia. Materialet för vår studie hämtas från *Litteraturbanken*, en resurs för fulltextpublicering av litterära klassiker som tillkom i början av 2000-talet, på initiativ av Svenska Akademien. Litteraturbanken innehåller idag närmare 2000 litterära verk från ca 1650 till 1940.

Mot framgång i den svenska skolan – om språkintroduktionselevers ordförrådsutveckling

Anna Ingves

Tidigare forskning har framställt ordförrådet som avgörande för språkutveckling och som en nyckel till framgång i skolan. Andraspråkstalare utmanas i skolan av skolspråket, som karaktäriseras av ett ordförråd som tar lång tid att utveckla. Detta avhandlingsprojekt handlar om nyanlända ungdomars ordförrådsutveckling på språkintroduktionsprogrammet i Sverige. Dessa elever ska på kort tid lära sig svenska samtidigt som de läser kunskapsämnen på svenska, alltså ska både det allmänna och skolrelaterade ordförrådet utvecklas samtidigt. Eleverna på språkintroduktionsprogrammet är ungdomar i övre tonåren, som ännu inte är behöriga att söka ett nationellt gymnasieprogram. De bildar en heterogen elevgrupp med väldigt varierande skolbakgrund, som på cirka tre år ska ta igen nio år av svensk grundskola på ett språk de inte ännu behärskar. Språkintroduktion är det snabbast växande gymnasieprogrammet i Sverige, men statistik visar att endast en bråkdel av eleverna klarar programmets mål på bara tre år. Jag vill undersöka hur ordförrådet utvecklas hos språkinlärarna under dessa premisser.

Syftet med detta avhandlingsprojekt är att mäta främst det receptiva ordförrådets bredd i en pseudo-longitudinell kvantitativ undersökning, omfattande både allmänt och skolspråkligt ordförråd. Jag kommer att skapa ett testbatteri anpassat för denna inlärningsgrupp och låta testa aspekter av det receptiva ordförrådet hos första-, andra- och tredjeårsstuderande på språkintroduktionsprogrammet. Jag vill även med min undersökning granska om introduktionsprogrammets utformning inverkar på ordförrådsutvecklingen. Därför kommer mina informanter från två olika typer av språkintroduktionsprogram: ämnescentrerad och yrkesintegrerande språkintroduktion. Under föredraget kommer jag att presentera testmaterialet samt diskutera forskningsupplägg och metodologiska överväganden.

Metalingvistisk medvetenhet och svenskans positionsverb

Annika Johansson

Denna presentation tar upp positionsverben *stå, sitta* och *ligga* i svenskan med fokus på metalingvistisk medvetenhet.

Positionsverben används frekvent i svenskan men det saknas en utförlig systematisk beskrivning av hur dessa verb används. Presentationen tar upp hur dessa verb kan beskrivas utifrån tre betydelsedomäner 1) mänsklig position, 2) befintlighet, 3) metaforsk domän baserade på Lemmens & Perrez (2010, 2012) som tar avstamp i kognitiv lingvistik:

(1) Barnet *ligger* i sängen
(2) Boken *står* i bokhyllan
(3) Det *sitter* i väggarna

I (1) anges en konkret mänsklig position med verbet *ligga* och beydelsen hos verben *stå* och *sitta* har utvidgats till att ange ett föremåls befintlighet i (2) respektive abstrakt befintlighet i (3)som lika gärna skulle kunna anges med existensverben *vara* eller *finns*. Dock är bruket av positionsverben i dylika kontexter det mest idiomatiska i svenska. Vidare styr ytterligare ett antal semantiska komponenter bruket av positionsverbet (Johansson, fortcoming). Bruket av positionsverben utgör ofta en stötesten vid inlärningen av svenska och andra germanska språk såsom tyska och nederländska. Det visar bl.a. forskning om inlärare av nederländska och tyska med franska som L1 (Lemmens & Perrez 2010; De Knop & Perrez 2014) eftersom positionsverben i inlärarens L1 inte har den utvidgade betydelsen såsom i (2) och (3) ovan. I stället används verbet *être* 'vara'. Metalingvistik medvetenhet kan spela en viktig roll vid inlärning av andra- och tredjespråk (se t.ex. Jessner 2006; Jessner, Megens & Graus 2016) och med hjälp av de tre betydelsedomänerna ovan kan man skapa metalingvistisk medvetenhet om svenskans positionsverb hos andra- och tredjespråksinlärare.

Referenser

De Knop, Sabine, & Perez, Julien. 2014.'Conceptual metaphors as a tool for the efficient teaching of Dutch and German posture verbs.' *Review of Cognitive Linguistics* 12:1. s. 1-29.

Jessner, Ulrike. 2006. *Linguistic Awareness in Multilinguals. English as a Third Language.* Edinburgh University Press: Edingburgh.

Jessner, Ulrike, Megens, Manon & Graus, Stefanie. 2016. 'Crosslinguistic Influence in Third Language Acquisition'. I: *Crosslinguistic Influence in Second Language Acquisition.* Alonso Alonso, Rosa (red), s. 193-214. Bristol; Buffalo: Multilingual Matters LTD.

Johansson, Annika. *Kontrastiva studier i nederländska och svenska med koppling till tredjespråksinlärning och tvärspråklig medvetenhet*. Stockholm University Press. (forthcoming)

Lemmens, Maarten & Perrez, Julien. 2010. On the use of posture verbs by French-speaking learners of Dutch: A corpus-based study. Cognitive Linguistics 21(2), s. 315-347.

Lemmens, Maarten & Perrez, Julien. 2012. A Quantitative analysis of the use of posture verbs by French-speaking learners of Dutch. CogniTextes, 8. (http://cognitexes.revues.org/533).

Samspelet mellan läsning och skrivning under kreativt skrivande hos mellanstadiebarn: En explorativ fallstudie med tangentloggning och ögonrörelsemätning

Victoria Johansson och Anna Smedberg Bondesson

Detta bidrag använder fallstudie-metodik (Alamargot m.fl. 2010) för att studera skrivprocesser och utforska tillblivelsen av fyra texter (bildeliciterade narrativer och dikter) skrivna av två mellanstadiebarn. Ett övergripande mål är att generera hypoteser kring språkutveckling och skrivutveckling i åldersgruppen, och studien relaterar till internationell forskning som visar att mellanstadiebarns förmåga att bearbeta den skrivna texten samtidigt som texten växer fram utvecklas mycket (t.ex. Fayol 1999). Denna studie dokumenterar skrivandet med hjälp av tangentloggning och ögonrörelsemätning (enligt Torrance m.fl. 2016), och kan därigenom ingående beskriva hur olika kognitiva skrivprocesser (skriva ner och omsätta tankar i språk, läsa av den framväxande texten, revidera texten, och pausa som ett tecken på planering) samspelar under det kreativa textskapandet. Mer specifika forskningsfrågor är: 1. Hur bearbetar/reviderar barnen texterna under skrivandet? 2. Vad är det som revideras och skiljer sig detta åt mellan narrativer och dikter? 3. Hur ser relationen ut mellan läsning under skrivandet och revisionerna?

De första analyserna visar att inget av barnen ännu har ett automatiserat flyt i sitt skrivande. Detta stämmer med tidigare fynd (Fayol 1999; von Koss m.fl. 2015; Wengelin 2006). Båda skribenterna pausar en stor andel av skrivtiden (35–50%). De narrativa texterna revideras sparsamt, och skrivs utan större ändringar från början till slut. Båda dikterna bearbetas mer, och skribenterna rör sig mer fram och tillbaks i texten: den yngre skribenten lägger mest till text, men den äldre tar dessutom bort mycket text. De fortsatta analyserna kommer att koppla detta till blickbeteende och till mer detaljerade analyser av texternas språkliga uppbyggnad.

Referenser

Fayol, M. (1999). From on-line management problems to strategies in written composition. In Torrance, M. and Jeffery, G. C., editors, Cognitive demands of writing, pages 13–23. Amsterdam University Press, Amsterdam.

Alamargot, D. & Plane, S., Lambert, E., Chesnet, D. (2010) Using eye and pen movements to trace the development of writing expertise: case studies of a 7th, 9th and 12th grader, graduate student, and professional writer. Reading and Writing. 23:853–888.

von Koss Torkildsen, J., Morken, F., Helland, W. A., Helland, T., (2016) The dynamics of narrative writing in primary grade children: writing process factors predict story quality. Reading and Writing 26: 529–554.

Torrance, M., Johansson, R., Johansson, V. Wengelin, Å. (2016) ”Reading during the composition of multi-sentence texts: an eye-movement study” in Psychological Research. [ISSN: 1430-2772]

Wengelin, Å. (2006). Examining pauses in writing: Theory, methods and empirical data. In Sullivan, K. P. H. and Lindgren, E., editors, Computer Keystroke Logging and Writing, pages 107–130. Elsevier, Amsterdam.

Från bedömning till återkoppling. Lärares respons på elevers skrivande från 1800-talet till idag

Mikael Kalm och Anna Sahlée

En viktig del i en svensklärares yrkesutövning är att bedöma och ge återkoppling på elevers skrivande. Lärarens respons återspeglar (i bästa fall) de skriftspråkliga normer som undervisningen syftar till att förmedla. Eftersom språkliga normer förändras över tid, bör också svenskundervisningens innehåll förändras; det är exempelvis rimligt att anta att synen på språkriktighet i dagens svenska skolor skiljer sig från den vid början av förra seklet. Rådande normer torde också påverka den respons som läraren ger i elevernas texter. Under vårt föredrag presenterar vi resultaten från en närläsning av elevtexter med tillhörande lärarrespons från fyra perioder: 1860/70-tal, 1910-tal, 1960-tal och 2010-tal. Vårt syfte är att ge en övergripande bild av hur svensklärarens respons på elevtexter har förändrats alltsedan läroverkens inrättande i mitten av 1800-talet till dagens gymnasieskola och diskutera vad denna bild kan säga oss om skolan som förmedlare av språkliga normer på ett mer generellt plan.

Tidigare studier av elevtexter i ett historiskt perspektiv har bl.a. fokuserat på uppsatsämnen och skrivanvisningar beträffande studentskrivningar (Lötmarker 2004), specifika syntaktiska drag och lärares reaktioner på dessa när de förekommer i elevskrivningar (Lindberg 1973) samt kommentarer i elevtexter från 1800-talets senare hälft (Sahlée & Kalm, kommande). I denna undersökning tar vi ett helhetsgrepp och behandlar samtliga kommentarer och rättningar i ett diakroniskt perspektiv och med bred geografisk täckning. Vi ställer frågor om vilken slags respons som ges, gällande vad, i vilken mängd och hur det kan knytas till samtidens ideal. Föredraget bygger på undersökningar av studentskrivningar från läroverken i Falun, Lund och Luleå samt av skrivningar i Nationella provet i svenska. Vid föredraget hoppas vi få möjlighet att diskutera framförallt frågan om respons i relation till individuella preferenser (den rättande lärarens) och mer generella språkriktighetsnormer.

Referenser

Lindberg, Ebba, 1973: Studentsvenska 1864–1965. Diss. Stockholm.

Lötmarker, Lena, 2004: Krian i förändring. Uppsatsämnen och skrivanvisningar för läroverkets svenska uppsatsskrivning. (Lundastudier i nordisk språkvetenskap A 61.) Diss. Lund.

Sahlée, Anna & Kalm, Mikael, kommande: Lärares uppfattning om den goda uppsatsen i slutet av 1800-talet.

Tankstreck och interpunktion i kodifierad och faktisk norm

Alexander Katourgi

Interpunktionen är en viktig del i skriftkunnigheten, men samtidigt något som såväl ovana som professionella skribenter ofta är osäkra på (Dahl 2015). I denna studie undersöker jag bruket av tankstreck, som populärt betraktats som ett missbrukat skiljetecken (Truss & Halldinger 2005, Sveriges radio 2017). Bruket ställs mot språkvårdens rekommendationer, som sällan har ursprung i empirisk forskning. Syftet är att genom en deskriptiv studie ge en omfattande bild av hur tankstreck används i nutida sakprosa, och formulera en ny rekommendation.

Den teoretiska utgångspunkten är Strömquists (1992, 2008) och Meyers (1987) skiljeteckensfunktioner: prosodisk, kognitiv, grammatisk och semantisk. Strömquist och Meyer framhåller vikten av ett flerfunktionellt, holistiskt perspektiv på interpunktionen för en fullständig och rättvisande beskrivning.

Materialet för den kvantitativa studien utgörs av excerpter från Språkbankens dagspresskorpus. Jag analyserar och kategoriserar 1000 tankstreck efter deras grammatiska och semantiska funktion, för att komplettera den befintliga normering som fokuserar det kognitiva och prosodiska. I en pågående kvalitativ delstudie analyserar jag tankstreck i tidningsrubriker flerfunktionellt.

Studiens resultat visar att tankstreck ersätter andra skiljetecken: komma, parentes, kolon, semikolon och mellanrum. Gemensamt för tankstrecken är att de fungerar kontrasterande, och markerar över- eller underordning hos det avgränsade ledet. I diskussionen förespråkar jag ett flerfunktionellt perspektiv för framtida studier och beskrivningar av interpunktionen, för att bidra till en tydligare normering.

Referenser

Dahl, Alva (2015). *I skriftens gränstrakter: Interpunktionens funktioner i tre samtida svenska romaner*. Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.

Meyer, Charles F (1987). *A Linguistic Study of American Punctuation*. New York, Peter Lang.

Strömquist, Siv (1992). Våra skiljetecken i ett historiskt perspektiv. I: *Språk och stil NF 2*, s. 77–112.

Strömquist, Siv (2008). Skiljetecknens semantik. I: Collin, Lotta m.fl. (red.), *Under språkets hud: Festskrift till Erik Andersson på 60-årsdagen*, s. 233–240.

Sveriges radio (2017). Vad gör tankstrecken i löpsedlarna? I: Rasper, Emmy (prod.), *Språket* (radioprogram), sänt den 27 mars 2017.

Truss, Lynne & Halldinger, Eva (2005). *Komma rätt, komma fel och komma till punkt*. Stockholm, Wahlström & Widstrand.

Latinet i fornsvenska birgittinska texter – inkludering och exkludering

Mikko Kauko

Fornsvenska birgittinska texter var oftast översättningar från latinet och avsedda för nunnor med bristfälliga latinkunskaper. I texterna spelar latinet emellertid en stor roll och har ofta en inkluderande funktion. De fornsvenska textversionerna, som nunnorna läste eller hörde läsas, innehöll ord, fraser och citat på latin som gav texten en autentisk stämning och skapade en gemensam identitet ”oss latinkunniga” emellan. Den icke-latinkunniga läsaren kom den latinska lärda världen så nära som möjligt. Latinet signalerade grupptillhörighet och fungerade som ett socialt kitt.

Latinet hade också exkluderande funktioner. Exempelvis kunde känsligt innehåll censureras med hjälp av latinet. I centrala handskifter som innehåller Birgittas uppenbarelser på fornsvenska är vissa kapitel undantagsvis skrivna på latin. Exempelvis passager som kritiserar präster är på latin och det sägs i texten att dessa inte översatts till svenska eftersom de inte är lämpliga för lekmän och närmast intresserar präster som hellre läser latin. De som inte kunde latin fick inte veta allt utan för svåra eller känsliga ämnen censurerades.

I klostret var systern eller brodern bortvänd från den omgivande världen och bruket av latin var ett sätt att ta avstånd från människorna på den omgivande landsbygden som knappast kunde något latin. Senare talade exempelvis fabriksarbetare på ett visst sätt för att ta avstånd från den jordbrukande befolkningen. Klostergemenskapen med sin latinfärgade vardag kan i viss mån jämföras med det.

I mitt föredrag diskuterar jag latinets roll i Birgittas uppenbarelser, Jöns Buddes skrifter och Nådendals klosterbok.

Mellan uppgifts- och examenskontext – var befinner sig examinanden? Om olika *kontexter* i examen för auktoriserad translator

Marja Kivilehto

I en tidigare presentation (Kivilehto 2018) har jag uppmärksammat vilka funktioner översättarens anmärkningar har i examen för auktoriserad translator. I denna presentation fortsätter jag med samma tema, men utvidgar synvinkeln så att den förutom översättarens anmärkningar också omfattar andra drag som kan tänkas vara typiska för auktoriserad översättning, såsom rubricering och bestyrkning av översättningarna.

Syftet med presentationen är att se hur examinanderna utifrån de nämnda för auktoriserad översättning typiska dragen kan tänkas röra sig mellan uppgifts- och examenskontext. Uppgiftskontexten är den fiktiva kontext som examinanderna får i samband med översättningsuppgiften. Examenskontexten å andra sidan är den kontext som examinanderna befinner sig i då de översätter i examen för auktoriserad översättning.

Som material använder jag 94 översättningar från eller till svenska gjorda i examen för auktoriserad translator under 2012–2015 och 2017–2018. Därtill utgörs materialet av de anvisningar som examinanderna förväntas kunna tillämpa, såsom Finlands översättar-och tolkförbunds Anvisningar för auktoriserad translator (2018).

Referenser

Anvisningar för auktoriserad translator 2018. Tillgänglig: https://www.oph.fi/download/195181_Anvisningar_for_auktoriserad_translator.pdf [hämtad 12.1.2019].

Kivilehto, Marja 2018. Översättarens anmärkningar i examinationskontext – vilka funktioner har de? *Föredrag vid Svenskan i Finland 18*, 12.10.2018 i Åbo.

UBS 2019 = Utbildningsstyrelsen 2019. *Examensinnehållet.* Tillgänglig: https://www.oph.fi/utbildning_och_examina/auktoriserade_translatorer/examensinnehallet [hämtad 12.1.2019].

Engelskan dominerar – eller?

Marja Kivilehto och Ritva Hartama-Heinonen

Både i Finland och i Sverige har de nationella språkens[1] osäkra ställning som vetenskapens språk väckt oro. I Finland diskuterades språkfrågan livligt på Helsingin Sanomats insändarsidor i början av 2018, och senare kom frågan upp i ett ställningstagande av Finska språknämnden (2018). I Sverige har svenskans ställning som vetenskapens språk tagits upp i Linus Salös (2016) doktorsavhandling och i en kartläggning av Susanna Karlsson (2017).

I översättarutbildningar har de nationella språken alltid spelat en viktig roll. Översättning sker mellan två språk av vilka det ena oftast är ett nationellt språk och studenternas modersmål eller A-arbetsspråk. Samtidigt skrivs översättningsforskning alltmer på engelska, vilket kan vålla problem för studenterna om de saknar översättningsvetenskapliga begrepp på de nationella språken.

Som översättningslärare och -forskare blev vi intresserade av de nationella språkens ställning i examensarbeten i översättarutbildningar. Vi frågar i vårt föredrag vilken roll svensk- och finskspråkig översättningsvetenskaplig litteratur spelar i studenternas arbeten. Som material använder vi pro gradu-avhandlingar från översättarutbildningarna vid Helsingfors och Tammerfors universitet respektive master-/magisteruppsatser vid Stockholms och Lunds universitet. Materialet avgränsas till publicerade examensarbeten från 2010-talet i sådana studieinriktningar där svenska är ett A- eller B-arbetsspråk.

Referenser

Finska språknämnden 2018. *Suomi tarvitsee pikaisesti kansallisen kielipoliittisen ohjelman*. Tillgänglig: https://www.kotus.fi/ohjeet/suomen_kielen_lautakunnan_suosituksia/kannanotot/suomi_tarvitsee_pikaisesti_kansallisen_kielipoliittisen_ohjelman [hämtad 16.1.2019].

Karlsson, Susanna 2017. *Språkpolitik vid svenska universitet och högskolor*. Rapporter från Språkrådet 8. Tillgänglig: https://www.sprakochfolkminnen.se/download/18.48d75a5715c7c21d71d9505/1529494206314/Spr%C3%A5kpolitik%20vid%20svenska%20universitet%20och%20h%C3%B6gskolor.pdf [hämtad 5.1.2019].

Salö, Linus 2016. *Languages and Linguistic Exchanges in Swedish Academia: Practices, Processes, and Globalizing Markets*. [Akad.avh.] Stockholm: Stockholms universitet.

[1] Här finska och svenska i Finland och svenska i Sverige.

”Här är det lite svårt att hänga med i svängarna.” Formativ och dialogisk återkoppling på blivande gymnasielärares texter vid en kurs i akademiskt skrivande

Jaana Kolu och Theresia Pettersson

Inom högre utbildning är akademisk skrivkompetens en central färdighet. Skrivkulturer kan dock variera inom olika utbildningar och därför är det viktigt att studera akademiskt skrivande i förhållande till de skrivkulturer som råder inom olika utbildningsområden. Ett sätt att förmedla akademiska skrivkulturer till studenter är lärarnas respons på student-texter.

Huvudsyftet med denna pilotstudie är att redogöra för den formativa läraråterkoppling som ges i samband med en kurs i akademiskt skrivande för ämneslärarstudenter. I kursen får studenterna praktisk övning i att själva skriva i olika vetenskapliga genrer, i att kritiskt läsa, bedöma och ge respons på andra studenterstexter, samt i att ta emot och i en ny version omsätta formativ respons från såväl lärare som studiekamrater.

Eftersom det centrala innehållet i kursen är text- ochspråknormer, stildrag och språkliga egenskaper som kännetecknar akademiska texttyper, fokuserar denna studie på att kartlägga vilka text- och språknormer som förmedlas i lärarnas återkoppling till svensklärarstudenterna. Ett delsyfte är även att försöka ringa in hur studenterna återkopplar till lärarens formativa respons. Övergripande frågeställningar är: Hur ser lärarresponsen ut, dvs. vilka text- och språknormer förmedlas i lärarnas återkoppling? Finns det en samsyn mellan lärarna i den respons som de ger? Hur återkopplar studenterna till lärarens respons?

Studien är en kvalitativ innehållsanalys, men även kvantitativa uppgifter ges om de olika responskategorierna. Materialet består av fyra lärares återkoppling till sina studenter i Words kommentarfält bredvid texten. Materialet är hämtat från läsåren 2017/2018 och 2018/2019. Det totala antalet studenter är 62 och sammanlagt 124 lärarresponser, dvs. två lärarresponser på två skrivuppgifter per student.

Blåsjö, Mona & Strand, Hans 2006. Studenternas examensarbeten I: *Textvård: Att läsa, skriva och bedöma texter*. Stockholm: Norstedts Akademiska förlag, S. 73-84.

Ferm, Cecilia 2007. *Respons. Kommentarer, feedback och återkoppling som pedagogiska redskap i högre utbildning*. UPC-rapport 2007:4.

Lundahl, Christian 2014. *Bedömning för lärande.* Lund: Studentlitteratur.

Palmér, Anne & Östlund-Stjärnegårdh, Eva 2015. *Bedömning av elevtext – enligt Lgr11 och Lgy11.* Stockholm: Natur & Kultur.

Foro till stugan igen – om pluralböjning av verb i en privat dagbok från millennieskiftet 2000

Riitta Kosunen

Språkanvändning och flerspråkighet diskuteras numera allt oftare i termer av *dynamiska språkpraktiker*, där en individs samlade språkkunskaper ses bestå av en enda integrerad språklig *repertoar* eller *resurs* i stället för olika tydligt avgränsbara språk, varieteter, genrer, register e.d. Enligt det här synsättet opererar språkanvändare flexibelt med olika språkliga drag eller element ur den integrerade repertoaren när de kommunicerar. (Se t.ex. Jørgensen 2008; García & Wei 2014:14f.; Höder 2018: 43–44; Wei 2018: 18–20) De språkliga dragen kan ha att göra med ordförråd, morfologi, syntax eller värderingar som gäller dessa (Jørgensen 2008: 167, 169). Enligt Blommaert och Backus (2013:15) är repertoarer individuellt organiserade komplex, som följer språkanvändares livsrytm: med ålder, utbildning och olika kritiska skeden i livet tillägnar vi oss nya språkliga drag, medan vissa andra tynar bort.

Mitt föredrag handlar om plural verbböjning i informella dagboksanteckningar skrivna av en äldre, finlandssvensk dam från Uleåborg under åren 1995–2004, alltså över 50 år efter plurala verbformers slutliga bortfall i normal sakprosa (om bortfallet se t.ex. Ståhle 1970; Alfvegren 1984; Lindberg 1998). Med speciell fokus på *fara*, ett frekvent verb i materialet, redogör jag för hur ofta pluralböjning förekommer och om det kan skönjas några grammatiska eller stilistiska förklaringar till den i textsammanhanget. En möjlig förklaring ligger i dagbokens elliptiska stil. I elliptiska satser med utelämnat subjekt kan plural verbböjning klargöra agens, dvs. förtydliga om dagboksskribenten har gjort något ensam eller tillsammans med någon annan. Detta skulle då vara ett exempel på hur även arkaiska språkdrag i en språkanvändares språkliga repertoar kan aktiveras och komma till praktisk nyttoanvändning.

Referenser

Alfegren, Lars, 1984: Vi gingo och vi gick. Från pluralis till singularis i verbböjningen. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 72. Esselte Studium.

Blommaert, Jan & Backus, Ad, 2013: Superdiverse repertoires and the individual. I: Multilingualism and multimodality: current challenges for educational studies, red. av Ingrid de Saint-Georges, & Jean Jacques Weber. Rotterdam: Sense Publishers. S. 11–32.

García, Ofelia & Wei, Li, 2014: Translanguaging. Language, Bilingualism and Education. London: Palgrave Macmillan.

Höder, Steffen, 2018: Grammar is community-specific. I: Constructions in Contact: Constructional Perspectives on Contact Phenomena in Germanic Languages, red. av Hans Christian Boas & Steffen Höder. Amsterdam: John Benjamins. S. 37–70.

Jørgensen J. Normann, 2008: Polylingual Languaging Around and Among Children and Adolescents. I: International Journal of Multilingualism 5:3. S. 161–176.

Lindberg, Ebba, 1998: När voro blev var. Så skapades den moderna svenskan. Norstedts ordbok.

Ståhle, Carl Ivar, 1970: Några drag i svenska språkets förändring under 1900-talet. I: 1900-talssvenska, red.av Bertil Molde & Carl Ivar Ståhle. Skrifter utgivna av Nämnden för svensk språkvård 37. Esselte Studium. S. 25–68.

Wei, Li 2018. Translanguaging as a Practical Theory of Language. I: Applied Linguistics 39/1. S. 9–30.

Språkmedvetenhet hos finlandssvenskar i privata sektorn

Jannika Lassus och Johanna Tanner

Inom vårt projekt FISKAR, *Finlandssvenskars skrivande i arbetslivet i dagens Finland* (Lassus & Tanner, Tanner & Lassus 2018) har vi intervjuat 12 finlandssvenskar i huvudstadsregionen om deras skrivande och språkanvändning i den privata sektorn. Våra intervjuinformanter har valt att ställa upp på intervjun och kan därför antas ha en positiv inställning till språkfrågor trots att ingen av dem har en utbildning inom språkvetenskaper och inte arbetar med språkfrågor.

Under intervjuerna redogör intervjuinformanterna för sin språkinlärning, språkanvändning och sina språkkunskaper. I resonemangen framträder även åsikter om flerspråkighet och språkkompetens samt hur språkgrupper interagerar och vilken roll språket har på flerspråkiga arbetsplatser. Dessutom berättar informanterna om hur de stärker och upprätthåller sina språkkunskaper. Vi ser dessa åsikter och attityder som uttryck för en stark medvetenhet om språk och språkbruk. I föredraget redogör vi för våra finlandssvenska informanters medvetenhet om språk och språkbruk i den flerspråkiga affärsvärlden.

Tidigare publikationer inom projektet:

Lassus, Jannika & Tanner, Johanna (godkänt manus). Svenskan i det finländska affärslivet. I: *Svenskans beskrivning 36*. Uppsala: Uppsala universitet.

Tanner, Johanna & Lassus, Jannika (2018). Kotimaiset kielet työelämässä. Suomenruotsalaisten käsityksiä kielenkäytöstä, kielitaidosta ja kotimaisten kielten opetuksesta. *AFinLAn Vuosikirja*, Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 76, 75(1), 115-133. <https://doi.org/10.30661/afinlavk.69285>

Språkstrukturell kunskap i sva-lärares undervisningspraktik

Maria Lim Falk och Johanna Prytz

Grammatikundervisningens vara eller icke-vara är omdiskuterad både för ämnet svenska som andraspråk och för ämnet svenska (Ullström 2000, Boström 2004, Josefsson 2009, Ask 2012, Boström & Strzelecka 2013). Det finns även en livaktig pågående diskussion om sva-ämnets funktion, inriktning, innehåll, målgrupp och organisation mer generellt (Economou 2013, Bigestans & Kaya 2016, Kindenberg 2016, Lindberg & Hyltenstam 2013).

I ett pågående praktiknära projekt på fyra gymnasieskolor önskar flertalet nyanlända elever mer grammatikundervisning samtidigt som deras lärare menar att deras undervisning redan innehåller mycket grammatik. Studien handlar om den undervisning som nyanlända elever i gymnasieåldern möter inom ramen för ämnet svenska som andraspråk – ett ämne vars kursplan inte är utformad utifrån just nyanlända ungdomars förutsättningar och behov (Lim Falk 2017). Syftet med undersökningen är att relatera lärarnas syn på språkförmåga, språkutveckling och grammatikundervisning till de pedagogiska implikationer lärarnas förhållningssätt får i den konkreta undervisningspraktiken.

Materialet består av dokumentation från deltagande observationer i sju klasser under tre terminer med närmare 300 observerade sva-lektioner och av samtalsintervjuer med de fem sva-lärare som undervisar i de aktuella klasserna.

I föredraget presenterar vi resultaten som pekar mot tre huvudsakliga förhållningssätt eller ingångar till grammatikundervisning i sva-ämnet: texttypsbaserad grammatik, elevbaserad grammatik och systembaserad grammatik. De tre inriktningarna har alla har sina för- och nackdelar i implementeringen i undervisningen, vilka vi diskuterar i relation till sva-undervisningen i sin helhet.

Referenser

Ask, S. 2012. *Språkämnet svenska. Ämnesdidaktik för svensklärare.* Lund: Studentlitteratur.

Bigestans, A. & Kaya, A. 2016. Ett vidgat svenskämne och svenska för nyanlända – om att anpassa svenskämnena och svensklärarutbildningarna till det flerspråkiga samhällets elever. I: E. Bergh Nestlog & N. Larsson (red.). *Svenska – ett inkluderande ämne. Svensklärarföreningens årsskrift 2015*. Svensklärarföreningen, Natur och kultur. S. 7–21.

Boström, L. 2004. *Lärande och metod. Lärstilsanpassad undervisning jämfört med traditionell undervisning i svensk grammatik.* Högskolan för lärande & kommunikation, Jönköping och Helsingfors universitet.

Boström, L. & Strzelecka, E. 2013. Min grammatikhistoria. I: J-A Chrystal & M. Lim-Falk (red.). *Genre, SMDI 10.* Texter om svenska med didaktisk inriktning. S. 29–40.

Economou, C. 2013. Svenska och svenska som andraspråk i Gy 11 – två jämbördiga ämnen? *Forskning om undervisning och lärande, vol. 11*. Lärstiftelsen. S. 44–60.

Lindberg, I. & Hyltenstam, K. 2013. Flerspråkiga elevers språkutbildning. I: Olofsson, M. (red.). *Symposium 2012. Lärarrollen i svenska som andraspråk*. Stockholm: Stockholms universitets förlag. S. 28–51.

Josefsson, G. 2009. *Svensk universitetsgrammatik för nybörjare.* Lund: Studentlitteratur.

Kindenberg, B. 2016. Det utskällda ämnets historia. I: E. Bergh Nestlog & N. Larsson (red.). *Svenska – ett inkluderande ämne. Svensklärarföreningens årsskrift 2015*. Svensklärarföreningen, Natur och kultur. S. 58–72.

Lim Falk, M. 2017. Planera för progression. I: *Nyanländas språkutveckling*. Skolverket.

Vänsterkantsellips i utbrytningssatser

Filippa Lindahl

Svenskan är ett V2-språk, vilket betyder att vi i deklarativa huvudsatser förväntar oss att finna endast en konstituent före det finita verbet. Ändå förekommer meningar som de i (1) exempelvis i rubriker och i sociala medier.

(1)	a. ”Därför man inte ska lyssna på kritiken”	GP 2016
	b. Blandannat därför vi vill ha nytt styre i Malmö	Twitter 2010
	c. Endast för honom jag låter pipan ljuda!	Twitter 2015

I (1 a–c) föregås de finita verben både av satsens subjekt (*man*, *vi*, *jag*) och av adverbiella led (*därför*, *blandannat därför*, *endast för honom*), och exemplen utgör därför brott mot V2-mönstret. Exempeltypen motsvarar inte något av de mer välbeskrivna undantag från V2-ordföljden som identifierats i tidigare forskning, såsom V3-ordföljd vid vänsterdislokering (Andersson 1982, Holmberg u.u.) eller i multietniskt ungdomsspråk (Kotsinas 1994, Walkden 2017).

I mitt föredrag föreslår jag att ordöljden i (1) är resultatet av en typ av vänsterkants-ellips (Sigurðsson & Maling 2010, Nygård 2013, 2016), och att exemplen kan analyseras som utbrytningssatser där kopulan och det expletiva subjektet utelämnats. Evidens för en sådan analys kommer bland annat från möjliga placeringar av negation och andra sats-adverbial och från tolkningen av exempel i kontext. På basis av material från Korp (Språkbanken) diskuterar jag syntaktiska och semantiska villkor för konstruktionen i relation till Nygårds (2013, 2016) analys av liknande ellipser i norskt talspråk.

Referenser

Andersson, Lars Gunnar 1982. What is Swedish an exception to? I Engdahl, Elisabet & Eva Ejerhed (red.) *Readings on unbounded dependencies in Scandinavian languages*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.

Holmberg, Anders u.u. 2019. The Bottleneck hypothesis of V2 in Swedish. I Woods, Rebecca, Sam Wolfe & Theresa Biberauer (red.) *Rethinking Verb Second*. Oxford: Oxford University Press.

Kotsinas, Ulla-Britt 1994. *Ungdomsspråk.* Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Nygård, Mari 2013. *Discourse ellipsis in spontaneously spoken Norwegian. Clausal architecture and licensing conditions.* Doktorsavhandling, NTNU.

Nygård, Mari 2016. Talespråkssyntax: En analyse av norske diskursellipser. *Norsk Lingvistisk Tidskrift* 34:5–24.

Sigurðsson, Halldór Ármann & Maling, Joan 2010. The Empty Left Edge Condition. I Putnam, Michael T. (red.) *Exploring Crash-Proof Grammars*, 59–86. Philadelphia: John Benjamins.

Walkden, George 2017. Language contact and V3 in Germanic varieties new and old. *Journal of Comparative Germanic Linguistics*. 20:49–81.

Fundamentet i muntliga berättelser hos vuxna samt utvecklingen hos barn från 4-7 år

Josefin Lindgren

Fundamentet (satsposition 1 i V2-språk) är viktigt för informationsstrukturering, då det bidrar till att skapa textuell kongruens. Tidigare studier av modern svenska (t.ex. Bohnacker & Lindgren 2014) har visat på starka preferenser för subjektsinitiala satser, i motsats till exempelvis i tyskan (Bohnacker & Rosén, 2009). Endast ett fåtal genrer har dock studerats. I föreliggande studie undersöks hur fundamentet används i muntliga berättelser hos vuxna modersmålstalare samt barn som följts från 4 till 7 år. Följande forskningsfrågor ställdes: Finns en skillnad mellan barns och vuxnas användning? Sker en åldersutveckling hos barn?

Muntliga berättelser eliciterades från 20 vuxna och 17 enspråkiga barn med bildsekvenserna Cat/Dog (Gagarina m.fl. 2012). Barnen berättade samma berättelse vid tre tillfällen med 1,5 års mellanrum. Fundamenten i 974 huvudsatser analyserades utifrån typ av satsdel samt subjekts- och adverbialtyper. Slutligen undersöktes förekomsten av fundamentsdubblering med *så* (t.ex. *när pojken tog ballongen så såg hunden korvarna*).

Resultaten visade signifikanta skillnader i användningen av satsdelar i fundamentet; barnen använde subjekt och adverbial i ungefär samma utsträckning, medan de vuxna främst använde subjekt (77,6 %) och betydligt färre adverbial (21,9 %). Få objekt förekom i fundamentet. Främst tidsadverbial användes. De vuxna använde många olika tidsadverbial och fundamentsdubblering med *så* i hög utsträckning. Barnen använde nästintill uteslutande *sen*, *så* och *då* och fundamentsdubblering förekom endast i det fasta uttrycket *sen så*. Ingen utveckling sågs med stigande ålder. De vuxna uppvisade liknande subjektspreferens i muntliga berättelser som setts i andra genrer, medan barnen oftare placerade adverbial i fundamentet.

Referenser

Bohnacker, Ute & Josefin Lindgren. (2014). Fundament, formellt subjekt och frekvens: Ordföljdsmönster i svenska, nederländska och hos vuxna inlärare av svenska. *Språk & Stil* NF 24, S. 33–71.

Bohnacker, Ute & Christina Rosén. (2009). Fundamentet i svenskan och tyskan - Syntax och informationsstruktur: Ett problemområde för språkinlärning och undervisning. *Språk & Stil* NF 19, S. 142–171.

Gagarina, Natalia, Daleen Klop, Sari Kunnari, Koula Tantele, Taina Välimaa, Ingrida Balčiūnienė, Ute Bohnacker & Joel Walters. (2012). MAIN: Multilingual Assessment Instrument for Narratives. *ZAS Papers in Linguistics* 56.

Va ja inte gillar e hennes nasala röst
Utbrytningar med ”vad”/”det som” i samtalsinteraktion

Jan Lindström och Sofie Henricson

Vi presenterar en interaktionell analys av hur utbrytningar med ”vad/det som” – dvs. med korrelatslös relativ bisats som subjekt – används i samtal i såväl vardaglig som institutionell kontext. Tidigare har svenska utbrytningar i första hand studerats vad gäller skriftspråk eller med fokus på jämförelser med andra språk (t.ex. Huber 2002; Johansson 2002), medan endast spridda observationer gjorts om hur utbrytningar används i social interaktion.

Fenomenet vi är intresserade av har även kallats ”falska utbrytningar” (SAG 1999:4, s. 519), eller ”pseudo-kluvna konstruktioner” (Linell 2011, s. 8), och de betraktas som ovanliga i svenska, medan utbrytningar av typen ”det var X som gjorde Y” (SAG 1999:I, s. 235), t.ex. *det var tre saker som var intressanta*, anses vara mer kännetecknande för de skandinaviska språken (Svenonius 1998; Søfteland 2014). I vårt samtalsmaterial hittar vi dock flera utbrytningar som inleds med *vad* (*va ja inte gillar e hennes nasala röst*) eller *det som* (*de som alltid e svårt e ju att referera läroplanen*).

Linell (2009, s. 300–301, 2011, s. 8) noterar att utbrytningar är responsiva konstruktioner, som bygger vidare på en redan introducerad topik. Denna generella observation stämmer även i vårt material. Utbrytningar används bl.a. för att specificera eller framhäva något som blivit aktuellt i samtalet eller för att projicera och introducera en kontrastiv värdering i relation till det som just sagts. I föredraget presenterar vi analyser av de interaktionella funktioner, sekventiella positioner och konstruktionstyper som är beskrivande för utbrytningar med ”vad/det som”.

Referenser

Huber, Stefan. 2002. Es-clefts und det-clefts: Zur Syntax, Semantik und Informationsstruktur von Spaltsätzen im Deutschen und Schwedischen. Lund: Lunds universitet.

Johansson, Mats. 2002. Clefts in English and Swedish: A contrastive study of IT-clefts and WH-clefts in original texts and translations. Lund: Lunds universitet.

Linell, Per. 2009. Rethinking language, mind, and world dialogically: Interactional and contextual theories of sense-making. Charlotte, NC: Information Age Pub.

Linell, Per. 2011. Språkande: samtal, språk och grammatik. Studies in language and culture, no. 17. Linköping: Linköpings universitet.

SAG. 1999. Teleman, Ulf, Hellberg, Staffan & Andersson, Erik. Svenska Akademiens grammatik. Stockholm: Svenska Akademien.

Svenonius, Peter. 1998. Clefts in Scandinavian. An investigation. ZAS Papers in Linguistics 10. 163–190.

Søfteland, Åshild. 2014. Utbrytningskonstruksjonen i norsk spontantale. Oslo: Oslo universitet.

Prepositionernas frekvens i L2 svenska – utvecklingen över CEFR-nivåer

Therese Lindström Tiedemann

Prepositioner sägs ofta vara svåra att lära sig i främmande språk. Jag jämför prepositionsanvändningen i pilot-SweLL korpusen (L2 svenska, Volodina m.fl. 2016) med kursbokskorpusen Coctaill (L1 svenska, Volodina m.fl. 2014). De fem vanligaste prepositionerna på CEFR-nivåerna B1–C2 är rätt konstanta och täcks av följande sju: *i, på, för, av, med, mot, till*. *I* är vanligast på alla nivåerna, förutom på C2 där *av* är något vanligare. Det överensstämmer ganska väl med Pöyri (2014), men andra studier har visat att *på* kan vara vanligast (jfr Kotsinas 1984, Sundman 2012).

I en jämförelse med L1 svenska ser vi att *i* används lika frekvent i kursbokstexterna som i inlärartexterna på B1-nivå, men sen blir frekvensen lägre än i kursböckerna. *På* används mindre i L2 svenska än i L1 svenska även på B1C1, medan *för* används markant mer i L2 svenska än i kursböckerna. Dessutom ser vi att *av* börjar användas klart mer på C2-nivå i inlärartexter.

Genom att titta närmare på de kontexter som *för, av* och *på* förekommer i försöker jag förklara vad som tycks påverka prepositionsinlärningen mest. Är det första språket, hur ofta man stött på prepositionen eller är det konstruktionerna som prepositionerna förekommer i och hur dessa lärs ut?

Kotsinas, Ulla-Britt. 1984. ”Vad heter stan på din mamma?” om prepositionsanvändningen i några invandrares svenska talspråk. I: K. Hyltenstam & K. Maandi (red.) *Nordens språk som målspråk – forskning och undervisning.* Stockholms universitet. P. 188–203.

Pöyri, Karoliina. 2014. Prepositionsbruk på olika färdighetsnivåer i svenska. Pro gradu (MA dissertation), University of Turku. http://utupub.fi/handle/10024/97183

Sundman, Marketta. 2012. Bruket av prepositioner hos finska grundskoleelever. *Svenskan i Finland 13.*Vasa universitet. pp. 202–213.

Volodina E, Pilán I, Eide S.R, Heidarsson H. 2014. You get what you annotate: a pedagogically annotated corpus of coursebooks for Swedish as a Second Language. NLP for CALL. NEALT Proceedings Series 22.

Volodina E., Pilán I., Enström I., Llozhi L., Lundkvist P., Sundberg G., Sandell M. 2016. SweLL on the rise: Swedish Learner Language corpus for European Reference Level studies. LREC Proceedings 2016.

Oenighet i handledningssamtal. Att säga emot sin handledare: hur gör man det?

Jenny Magnusson

Handledning av självständiga arbeten kan beskrivas som en institutionell praktik som utmärks av en asymmetrisk relation mellan handledare och student, där handledaren har rollen som expert och samtalspartner i relation till studenten. Trots den asymmetriska relationen förväntas studenten agera självständigt och uppvisa självständighet, vilket kan innebära en mängd olika saker (se t ex. Magnusson and Zackariasson 2018). Det kan t ex innebära att studenten ska förhålla sig till det som handledaren säger, välja vad som ska följas och vad som inte ska följas av de rekommendationer och råd som ges. Om handledaren tar upp något som studenten inte håller med om eller som studenten väljer att inte följa finns olika strategier för detta, till exempel att i interaktionen invända eller säga emot handledaren. Att invända eller säga emot handledaren kan upplevas som ansiktshotande (cf. Brown and Levinson 1987) i samtal, och därför vill jag i detta föredrag undersöka hur vanligt det är att studenten invänder eller säger emot det som handledaren säger, hur detta i så fall görs och hur handledarna reagerar och hanterar denna eventuella oenighet i interaktionen.

Materialet består av exempel från 15 inspelade handledningssamtal från journalist- och lärarutbildning. Analysen av exemplen har gjorts utifrån en samtalsanalytisk ansats (CA). Resultatet visar att det finns ett antal strategier som studenterna använder sig av för att invända mot det som handledaren säger, men det är inte alltid dessa invändningar och strategier kan sägas ha med självständighet att göra.

Rak och omvänd ordföljd i förortssvenska

Erik Magnusson Petzell

I Ganuzas (2008) förortssvenska material (SUF) utgörs X i deklarativa huvudsatser med XSV-ordföljd nästan alltid av ett tidsadverbial (a.a.: 95–100). I mitt föredrag ska jag argumentera för att denna begränsning beror på att förortssvenskan gör en grammatisk skillnad mellan olika slags spetsställda topikled. I standardspråket krävs inversion oavsett om det som spetsställs fungerar som Frame Topic (FT) (Chafe 1976, Huber 2006) – [$_{FT}$ igår såg$_{v}$] hon t$_{v}$ filmen – eller Aboutness Topic (AT) (Molnár 1991): [$_{AT}$ filmen såg$_{v}$] hon t$_{v}$ igår. Spetsställt AT triggar inversion också i förortssvenskan; det är därför 99,3 % av de spetsställda objekten i SUF följs av VS-ordföljd (Ganuza 2008:92). Med ett initialt FT kan ordföljden emellertid vara rak om subjektet fungerar som AT: [$_{FT}$ igår] [$_{AT}$ hon såg$_{v}$] t$_{v}$ filmen. Är subjektet rematiskt blir däremot ordföljden oftast XVS, vilket kan tas till intäkt för att sådana subjekt kvarstår i satsens mittfält: [$_{FT}$ sen] kom hennes kille. Att kombinationen satsformat adverbial + adjunktionellt *så* (SAG 3:493) följs av VS i 98,3 % av fallen (Ganuza 2008:92) tyder på att båda topikpositionerna då är aktiverade och att verbet måste stå i den nedersta av dem tillsammans med *så*: [$_{FT}$ när du kom] [$_{AT}$ så gick$_{v}$] hon t$_{v}$ hem. Slutligen förutsäger analysen att standardspråkets narrativa inversion, som innebär att ett FT i form av ett temporalt så utelämnas (Mörnsjö 2002), ska kunna svara mot SV-ordföljd i förortssvenskan. Mycket riktigt finns det SUF-informanter som växlar mellan *så*SV och SV i just sådana kronologiska framställningar där *så*VS och VS alternerar i standardspråket.

Referenser

Chafe, W. L. 1976. Givenness, contrastiveness, definiteness, subjects, topics, and point of view. I: Li, C (red.), Subject and topic. New York: Academic Press. S. 25–55.

Ganuza, N. 2008. Syntactic variation in the Swedish of adolescents in multilingual urban settings. Subject-verb order in declaratives, questions and subordinate clauses. Diss. Stockholms universitet.

Huber, S. 2006. On the theory of presentation. Working Papers in English Linguistics (Lunds universitet), VI: 39–73.

Molnár, V. 1991. Das TOPIK im Deutschen und Ungarischen. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Mörnsjö, M. 2002. V1 declaratives in spoken Swedish. Syntax, information structure, and prosodic pattern. Diss. Lunds universitet.

SAG = Teleman, U., S. Hellberg & E. Andersson 1999. Svenska Akademiens Grammatik. Stockholm: Norstedts.

SUF = Material insamlat inom projektet ”Språk och språkbruk bland ungdomar i flerspråkiga storstadsmiljöer”, som bedrevs 2002–2006 vid Lunds, Göteborgs och Stockholms universitet (och finansierades av Riksbankens Jubileumsfond).

Disciplinteorin

Per Malm

Thomas S. Kuhns teori förklarar naturvetenskapens framgång som ett resultat av konsensus. Ett centralt begrepp inom teorin är ”paradigm”, vilket vissa har använt sig av i syfte att studera språkvetenskapen. En del menar att man i historien kan urskilja språkvetenskapliga paradigm, medan en del menar motsatsen, dvs. att man däri omöjligt kan urskilja några paradigm. En sådan motsättning kan tyckas märklig. Den blir dock mindre märklig när man inser att ”paradigm” har två huvudbetydelser. Märkligare är att man i språkvetenskaplig historieskrivning har använt sig av Kuhns teori, då den syftar till att förklara naturvetenskapens särställning gentemot ”annan vetenskap”. Jag introducerar ett alternativ, ”disciplinteorin”, med vilken jag hoppas nyansera Kuhns binära bild av naturvetenskap och annan vetenskap.

Referenser

Haapamäki, S. (2010). Språkhistoria och nordistikens historia–nordistiska doktorsavhandlingar på 1900-talet. i: E. magnusson & l. rogström (utg.). *Studier i svensk språkhistoria 10. Språkhistoria–Hur och för vem? Föredrag vid tionde sammankomsten för svenska språkets historia, i Göteborg 25–26 april 2008*, pages 1–19.

Håkansson, D. (2017). Språkvetenskapen och teorierna. I Håkansson, David, K.A.-M., editor, *Varför språkvetenskap? Kunskapsintressen, studieobjekt och drivkrafter*. Studentlitteratur AB, Lund.

Hovdhaugen, E., Henriksen, C., Karlsson, F., & Sigurd, B. (2000). *The history of linguistics in the Nordic countries*. Societas Scientiarum Fennica Helsinki.

Kuhn, T. S. (2012). *The structure of scientific revolutions*. University of Chicago press.

Lakatos, I. (1978b). Philosophical papers volume 1. I Worrall, J. & Currie, G.,editors, *The methodology of scientific research programmes*, volume 1. Cambridge University Press, Cambridge

Masterman, M. (1970). The nature of a paradigm. criticism and the growth of knowledge. I I. Latakos, & A. Musgrave.

Newmeyer, F. J. (1996). *Generative linguistics: A historical perspective*. Routledge, London and New York.

Percival, W. K. (1976). The applicability of Kuhn’s paradigms to the history of linguistics. *Language*, pages 285–294.

Popper, K. R. (1970). Normal science and its dangers. I Lakatos, I. & Musgrave, A., editors, *Criticism and the Growth of Knowledge*, pages 51–58. Cambridge University Press, Cambridge.

Randquist, M. (1984). Att tala nordistiskt. några karakteristiska drag hos svensk nordistik och dess texter. *Svenskans beskrivning*, 14:205–213.

Övningar på *de* och *dem* i läromedel för 7–9 och gymnasiet

Anja Malmberg

De och *dem* eller *dom* är en pågående debatt om det svenska språket (Språkrådet 2016). I skolan finns dock fortfarande en ambition att lära elever att skilja på *de* och *dem* i skriftspråket. I läromedel finns det ofta övningar kring detta. I den här undersökningen har jag tittat på det övningsmaterial som finns i läromedel för åk 7–9 och för gymnasiet. Övningar på *de* och *dem* kan dyka upp både i avsnitt om språkriktighet och i avsnitt om grammatik, men grunden för att förstå borde vara grammatik oavsett i vilket avsnitt kunskapen presenteras.

En utmaning med *de* och *dem* är att förståelse för placeringen i en sats, kräver att eleven hanterar pronomensystemet i relation till satsstrukturen. Det kräver så att säga grammatikkunskaper i bredd, d.v.s. pronomensystemet respektive satsstruktur, men också i djup, d.v.s. hur de två systemen samverkar. Detta öppnar för övningar med ett analytiskt förhållningssätt till kunskapen.

Sedan de nya läroplanerna 2011 (Skolverket 2011 och 2016) är grammatik åter framskrivet i läroplanernas mål för åk 7–9 och gymnasiet. Det är inte bara explicitgjort i form av ordet *grammatik*, utan skrivs också fram genom formuleringar som t.ex. ”grundläggande språkliga begrepp” och gärna i relation till just språkriktighet. Här antyds att grammatikanalys hör ihop med t.ex. språkriktighet.

Syftet med undersökningen är att se vad läromedlen menar att det krävs för kunskap för att hantera *de* och *dem*? Vad är det för bakomliggande grammatiska strukturer som lärs ut? Hur är övningarna utformade? Ger övningsmaterialet utrymme för att elever analyserar språk?

Keywords: grammatik, pronomen, övningar, grundskola åk 7–9, gymnasiet, läromedel, svenskämnet

Skolverket (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011.* Stockholm, Skolverket.

Skolverket (2016). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. Reviderad 2016.* Stockholm, Skolverket.

Språkrådet (2016). *Är det dags att låta de och dem bli dom?* https://www.sprakochfolkminnen.se/om-oss/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/nyheter-2016/2016-11-04-ar-det-dags-att-lata-de-och-dem-bli-dom.html. Hämtad 28 jan 2019.

Fyrtexten – en preliminär stilistisk beskrivning

Anja Malmberg och Barbro Wallgren Hemlin

Kullens fyr, Gotska sandöns fyr, La Jument, Vinga fyr och Boston Light är fem av uppemot trehundra fyrar som varit *Månadens fyr* i Göteborgs-Posten. En sådan utses sedan 1988 och den beskrivs också i en text som numera publiceras på tidningens s.k. lätta sida, *Världens gång*. Sedan starten har ca 360 sådana fyrtexter publicerats. Under åren har ”fyrskribenten” varierat. En av de första, och den som också kom att bli vinjettens stående skribent under många år, var en av föredragshållarnas pappa, den nuvarande fyrskribenten är den andra av föredragshållarnas son.

Bland annat detta faktum har gjort att vi inte har kunnat avhålla oss från att ge oss i kast med texttypen ur stilistiskt perspektiv. I vårt föredrag kommer vi att diskutera hur man kan klassificera dessa texter. Är de en egen genre? Utgör de en subgenre till artikel eller kåseri? Vi kommer också att redovisa resultaten av en analys baserad på ett urval av texterna. Finns det stilistiska drag som är gemensamma för texterna genom hela perioden, dvs. drag som har etablerats och som kan sägas vara typiska just för texttypen Månadens fyr. Vad har förändrats, dvs. vad händer när en författare som har etablerat en artikelvariant lämnar över till en annan? Vi tänker oss att titta på både språkliga och innehållsliga aspekter med utgångspunkt i traditionell stilanalys (se Cassirer 1993, Lagerholm 2008, Östman 2015).

Referenser

Cassirer, Peter 1993. *Stilistik och stilanalys*. 2. uppl. Stockholm: Natur & Kultur.
Lagerholm, Per 2008. *Stilistik*. Lund: Studentlitteratur.
Östman, Carin (red.) 2015. *Det skönlitterära språket. Tolv texter om stil.* Stockholm: Morfem.

Egenremisser: att förtingliga upplevelser av sjukdom för att få vård

Ida Melander

Sjukvården kan beskrivas som en ”textually mediated social world” (Papen 2010:145), till stor del uppbyggd kring skriftanvändning. Språkvetare har länge intresserat sig för olika aspekter av medicinsk kommunikation och dokumentation, t.ex. i form av journal-anteckningar och annan inter- och intraprofessionell dokumentation (t.ex. Cook-Gumperz & Messerman 1999; Sarangi & Brookes-Howell 2006). Färre studier har dock undersökt skriftanvändning utifrån de vårdsökandes perspektiv (jfr Jones 2013:88).

Mitt föredrag handlar om s.k. *egenremisser*, som är ett relativt nytt sätt att söka vård. I likhet med en läkarskriven remiss har en egenremiss som syfte att remittera patienten till specialistvård. Den stora skillnaden är att remisserna skrivs av patienterna själva. Som texter kan egenremisser därför säga något om en ny sorts skrivande som patienter befattar sig med, ett skrivande som ställer krav på individuell fackspråklig och retorisk förmåga. Syftet med föredraget är att utforska egenremisser som en framväxande genre och granska de beskrivningar av sjukdom som görs i dessa texter. Hur kan vi förstå egenremisserna utifrån syftet de skrivs för: att remittera sig själv till specialistvård?

Materialet består av 11 egenremisser skrivna av 6 kvinnor som söker vård för endometrios. Sjukdomen är svårdiagnosticerad och har symptom som kräver komplexa beskrivningar, vilket gör det till ett bra exempel på hur egenremisser kan användas. Egenremisserna analyseras här som ett slags *förtingligande* (Barton & Hamilton 2005; jfr Latour 1987:227) med förmåga att göra en person och dennes upplevelser till text som kan förflyttas in i ett vårdsammanhang. För att grunda analysen i skribenternas egna perspektiv kompletteras textmaterialet med intervjuer.

Referenser

Barton, David & Mary Hamilton. 2005. Literacy, reification and the dynamics of social interaction. I: *Beyond Communities of Practice: Language, Power and Social Context*, D. Barton & K. Tusting (red.), 14-35. Cambridge: Cambridge University Press.

Cook-Gumperz, Jenny & Lawrence Messerman. 1999. Local identities and institutional practices: Constructing the record of professional collaboration. I: *Talk, Work, Institutional order: Discourse in Medical, Mediation and Management Settings*, S. Sarangi & C. Roberts (red.). Berlin: Mouton de Gruyter.

Jones, Rodney. 2013. *Health and risk communication: An applied linguistic perspective.* London: Routledge.

Latour, Bruno. 1987. *Science in action: How to follow scientists and engineers through society.* Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

Papen, Uta. 2010. Writing in Healthcare Contexts: Patients, Power and Medical Knowledge. I: *The Anthropology of Writing: Understanding Textually-Mediated Worlds*, D. Barton & U. Papen (red.), 145-65. London: Continuum.

Sarangi, Srikant & Lucy Brookes-Howell. 2006. Recontextualising the Familial Lifeworld in Genetic Counseling: Case Notes. I: *Advances in Medical Discourse Analysis: Oral and Written Contexts*, M. Gotti & F. Salager-Meyer (red.), 197-228. Bern: Peter Lang AG.

Kunskap och perspektiv i samtal om barns hjärtfel

Ulla Melander Marttala

I föredraget presenteras en studie av kommunikationen i vårdsamtal med läkare och föräldrar till barn med hjärtfel. I samtalen bedöms barnets hälsotillstånd och utveckling, behandlingar och andra åtgärder planeras och vidare tas ofta olika sociala och praktiska aspekter upp. Medicinska frågor står i centrum i samtalen, där läkarna har expertkunskapen, men också föräldrarnas iakttagelser, upplysningar och kunskaper har stor betydelse. Syftet är att studera hur olika frågor och ärenden hanteras i dessa vårdsamtal. Fokus ligger på analys av ämnen i samtalen och hur dessa initieras och följs upp. Vem introducerar vad och vilka aspekter och perspektiv anläggs?

Föräldrar till barn med hjärtfel behöver förstås sätta sig in i och utveckla kunskap om olika medicinska frågor: om hjärtfel och symtom, behandling och omvårdnad. Därtill har de praktiska erfarenheter och kunskaper om livet med ett hjärtbarn. Allt eftersom lär de sig mer och ökar sin kunskap och kompetens, vilket är av stor betydelse i familjernas liv liksom i kontakten med vården. Föräldrarna blir alltså allt kunnigare och kan alltmer bidra med viktiga iakttagelser, upplysningar och relevanta frågor vid bland annat vårdbesök. Hur kan då föräldrarna föra fram sina ärenden och synpunkter i samtalen och hur tillvaratas dessa?

Studien ingår projektet *Hälsolitteracitet och kunskapsbyggande i informationssamhället* (VR 2015–2017) med det övergripande syftet att studera kunskapsanvändning och lärande i social kontext, i det här fallet när det gäller hälsa och sjukdom.

http://www.nordiska.uu.se/forskning/halsolitteracitet-och-kunskapsbyggande/

Hur översätter man artighet? Artighetsstrategier i skönlitterär dialog på svenska och ryska

Olga Mezhevich

Mitt föredrag behandlar artighetsstrategier i skönlitterära texter på svenska och hur dessa strategier översätts till ryska. Med artighetsstrategier skyddar talarna sitt sociala ansikte samt samtalspartnerns ansikte. Negativa artighetsstrategier tillämpas när det finns ett behov att tona ner/mjuka upp vissa talhandlingar då de hotar ansiktet, t.ex. vid begäran, förbud och order. Med positiva artighetsstrategier visar man sin strävan att uppmärksamma, samarbeta och förstå den andre, t.ex. när man hälsar eller tackar samtalspartnern (Brown & Levinson, 1987). Artighetsstrategierna är inte på alla punkter universella och de kan ge upphov till såväl kommunikativa som översättningsproblem.

I min studie analyserar jag vissa igenkännbara artighetsstrategier som används av karaktärerna i Kjell Westös roman *Lang* samt vilka pragmatiska översättningsstrategier som utnyttjas för att översätta artighet från svenska till ryska. Forskningen görs inom ramen av deskriptiva översättningsstudier (DTS) (Toury, 1999). Artighetsteorin utnyttjas för att skapa en modell för analysen. Teorin om kulturdimensioner fungerar som en grund för tolkning av skillnader mellan artighetsstrategier i olika kulturer (Hofstede & Minkov, 2010).

Min analys visar att olika kulturer, i detta fall den svenska respektive ryska, använder olika artighetsstrategier som måste uppmärksammas vid översättning. Bland annat visar analysen av romandialogen att det längre statusavståndet i den ryska kulturen återspeglas i användningen av Ni-tilltal i formella kommunikativa situationer, mellan obekanta människor, osv., medan det i den finländska kulturen är acceptabelt att använda du-tilltal i de flesta kommunikativa situationer. Längre socialavståndet i den finländska kulturen återspeglas i begränsningar för användningen av imperativformer, medan de i den ryska kommunikativa kulturen är acceptabla. En jämförelse av svenska och ryska versioner av skönlitterär dialog hjälper att blottlägga sådana pragma-kulturella asymmetrier, samtidigt som den också ökar våra kunskaper om översättningsstrategier på denna kommunikativa nivå.

Litteratur

Brown, Penelope & Levinson, Stephen C. 1987. *Politeness: some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hofstede, Geert, Hofstede, Gert Jan and Minkov, Michael. 2010. *Cultures and Organizations: Software of the Mind: Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival.* 3rd ed. New York; London: McGraw-Hill.

Toury, Gideon. 1995. *Descriptive translation studies – and beyond*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Lite form – stor betydelse. Den nakna nominalfrasen som objekt i mer eller mindre fasta fraser

Sara Nittve

Species är generellt en svårförklarad kategori i den svenska grammatiken. Den relativt frekventa användningen av nominalfraser helt utan artikel är en av svårigheterna (Nyqvist 2016). I SAG finns några riktlinjer för användningen men de är inte heltäckande. SAG 3 (§ 113) anför:

1. Skriva uppsats/en uppsats/uppsats
   Skriva *artikel/en artikel/artiklar

I exemplet anges att det ena substantivet (uppsats) men inte det andra (*artikel) i viss användning står i naken form. *Skriva uppsats* är därmed en mer eller mindre fast fras (kollokation) med egen betydelse och egen betoning. När den nakna nominalfrasen ingår i en konstruktion tillsammans med en verbfras betraktas fenomenet ibland som en ”lexikal tillfällighet” (SAG 3 Nominalfraser § 113).

Syftet med undersökningen är att undersöka denna ”tillfällighet” närmare och beskriva användningen av naken nominalfras i objektposition i svenskan. Med utgångspunkt i prototypteori (Kleiber 2000) och ramsemantik (Martola 2007) görs en kvalitativ och kvantitativ korpusundersökning av svenskspråkig tidningstext från Finland och Sverige. Exemplen analyseras utifrån ett antal semantiska kriterier som graden av referentialitet, typegenskaper, konnektiv prosodi samt institutionaliserad aktivitet (Borthen 2003, Malmgren 2003). Enligt Malmgren (2003) är inte kollokationer härledbara utifrån sina enskilda delar utan måste beskrivas som helheter.

Undersökningen förväntas ge en bild av vilka abstrakta mönster som språkbrukaren hanterar för att åstadkomma stor betydelse trots minimal språklig form. Artikeln är en del av en doktorsavhandling om naken nominalfras i svenskan.

Referenser

Borthen, K. (2003). *Norwegian bare singulars*. Diss. Trondheim : Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet, 2003. Trondheim.

Kleiber, G. (1990). *La sémantique du prototype: categories et sens lexical*. (1. éd.) Paris: Presses univ.de France.

Malmgren, S. (2003). Begå eller ta självmord? om svenska kollokationer och deras förändringsbenägenhet *Språk Och Stil: Tidskrift För Svensk Språkforskning, 13*, 123-168.

Martola, N. (2007). *Konstruktioner och valens: verbfraser med åt i ett jämförande perspektiv*. Diss.: Helsingin yliopisto.. [Helsingfors].

Nyqvist, E-L. (2016). Bestämdhetsformer och artikelbruk hos vuxna svenskinlärare. *Nordand. 10*, 2, p. 75-100.

Teleman, U., Hellberg, S. & Andersson, E. (1999). *Svenska akademiens grammatik*. (1. uppl.) Stockholm: Svenska akad.

Elevtexter i idrott och hälsa – entextualiseringar av vilken kunskap?

Anna-Maija Norberg

Textanvändning i samhället har ökat på senare tid, inte minst inom områden som normalt inte betraktats som textmedierade (Karlsson, 2006). Även i skolan märks detta: i skolämnen som idrott och hälsa som traditionellt inte varit textmedierade får texter en allt viktigare roll. Inom viss idrotts- och hälsoforskning har det faktum att text betraktas som mer värdefullt än ”förkroppsligat lärande” ifrågasatts (Tolgfors, 2017, s. 193).

Studien, som är en del av en större etnografisk studie av en högstadieklass idrottsundervisning, syftar till att undersöka hur elevers skrivande har potential att bidra till meningsskapande och lärande inom idrottsämnet. Tre olika slags elevtexter – dansuppvärmningsprogram, prov på idrottsskador och träningsdagbok – undersöks beträffande ämnesinnehåll, ämnesröst och ämnesspecifika språk- och textstrukturer (Bergh Nestlog, 2012). Undersökningen kompletteras med elev- och lärarintervjuer.

Studiens teoretiska ram är New Literacy Studies utifrån idén att läsande och skrivande bäst kan förstås som situerade i sociala praktiker, i detta fall i idrottsundervisningen där de får sin mening, samtidigt som de också är delar av en vidare kontext och påverkas av exempelvis läroplanen. Således bidrar teorin till att relatera texter och textanvändning inom idrottsämnet till såväl andra ämnen i skolan som till andra nivåer i samhället.

Preliminära resultat visar bland annat att *entextualiseringar* (Bauman & Briggs, 1990) av ett kroppsligt kunnande används för att synliggöra elever och höja ämnets status. Skrivandet ses som värdefullt och oundvikligt. Träningsdagboken, till skillnad från idrottsskadeprovet, ses som en mycket meningsfull uppgift av eleverna, samtidigt som de efterlyser ämnesspecifik undervisning om skrivande inom idrottsämnet.

Bauman, R. & Briggs, C. L. (1990). Poetics and Performance as Critical Perspectives on Language and Social Life. *Annual Review of Anthropology 19*, 59–88.

Bergh Nestlog, Ewa (2012). *Var är meningen? Elevtexter och undervisningspraktiker*. Doktorsavhandling. Växjö: Linnéuniversitetet, Linnaeus University Press.

Karlsson, A-M. (2006). *En arbetsdag i skriftsamhället. Ett etnografiskt perspektiv på skriftanvändning i vanliga yrken.* Stockholm: Språkrådet.

Tolgfors, B. (2017). *Bedömning för vilket lärande?: En studie av vad bedömning för lärande blir och gör i ämnet idrott och hälsa*. Örebro Studies in Sport Sciences, 2017.

”Nä, ja tycker inte om att tala skolsvenska, ja tycker [om] att tala finska.” Flerspråkiga elevers språkideologier medierade genom lek med språk

Paulina Nyman-Koskinen

Detta föredrag fokuserar på tre flerspråkiga (dialekt/finska/standardsvenska) elever i årskurs 3 i en svenskspråkig skola i Österbotten. Ifrågavarande skola har (standard)-svenska som officiellt undervisningsspråk. På området talas en stark dialekt och det är naturligt att tala dialekt i skolan. Kommer eleverna från svensk-finska hem är det dialekt och finska som är de egentliga modersmålen medan standardsvenska är (eller borde vara) skolspråket.

Syftet med studien är att analysera hur språkideologier medieras genom det egna språkbruket. Jag utgår ifrån Spolskys (2004) språkpolicymodell där språkideologier tillsammans med språkplanering och språkbruk utgör tre dimensioner av språkpolicy. Materialet består av en audio- och videoinspelad matematiklektion samt fältanteckningar. Det har analyserats med medierad diskursanalys (Scollon och Scollon 2004; Hanell och Blåsjö 2014) där handlingssituationen utgjorts av de tre flerspråkiga elevernas interaktion under lektionen ifråga. Diskurser om elevernas språkbruk, skolans språkideologier och språkplanering samt vilka medierade redskap som cirkulerat via handlingssituationen har analyserats.

I den analyserade handlingssituationen medieras elevernas attityder och åsikter om sitt eget språkbruk och om skolans språkideologier och språkplanering genom lek, skämt och härmande av språk. Diskurser kring finska framkommer som direkta utsagor om finskan som något positivt, men också genom lek och skämt och härmande av dålig finska. Diskurser kring standardsvenska framkommer genom härmande av rikssvenskt uttal och skämtande om ’skolsvenska’ och ’högsvenska’. Inga diskurser kring dialekt förekommer. Resultatet tyder på att standardsvenska som policy upplevs som något som endast hör till skolkontexten, medan finska är det språk som upplevs som naturligt och något som skapar grupptillhörighet.

Referenser

Hanell, L. & Blåsjö, M. (2014). *Diskurs i handling. Att studera människors handlingar med medierad diskursanalys.* I: Karlsson, A-M. & Makkonen-Craig, H. (2014). Analysing text AND talk. FUMS rapport nr 233. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.

Scollon R., & Scollon, S. (2004). *Nexus Analysis. Discourse and the emerging Internet.* London: Routledge.

Spolsky, B. (2004). *Language Policy*. Cambridge University Press.

De lokala prepositionerna: en jämförelse mellan språkbad och traditionell undervisning

Eeva-Liisa Nyqvist och Peter Lundkvist

I språkbad börjar andraspråksinlärningen tidigt och den sker genom meningsfull interaktion. Språkbadseleverna tillägnar sig även grammatiken genom konkreta yttranden som upprepas i språkbadets vardag. Med tiden upptäcker de regelbundenheter i inflödet och börjar variera de uttryck de hört efter sina kommunikativa behov. Detta leder till upptäckten av abstrakta grammatiska konstruktioner. Språkbadseleverna utvecklar vanligen betydligt bättre kommunikativa kunskaper än eleverna i traditionell undervisning, men kanadensisk forskning (t.ex. Swain 1984; Harley 1993, 1998) har visat att grammatisk korrekthet bereder problem även för dem. Likartade resultat kan man även hitta i Finland, men flera grammatiska kategorier är tillsvidare outforskade i språkbadskontexten.

Val av rätt preposition är en välbekant källa med svårigheter för inlärare av svenska som andraspråk. Till och med mycket avancerade andraspråksinlärare i svenska har rapporterats ha vissa problem med prepositionsinlärning (t.ex. Ekberg & Haskå 2002). Därför är det sannolikt att även finska språkbadselever har problem med dem. Med tanke på att prepositioner är ovanliga i finskan är det intressant att studera hur finska svenskinlärare behärskar dem.

I vårt föredrag kommer vi att på gruppnivå jämföra hur finskspråkiga språkbadselever i årskurserna 6 och 9 (n= 110 resp. n=105) behärskar de lokala prepositionerna i skriftlig produktion jämfört med en kontrollgrupp av första årets gymnasister (n=49), som fått traditionell svenskundervisning. De centrala frågorna är:

- Vilka prepositioner förekommer i uppsatserna? Hur stor andel av dem är korrekta?
- Vilka normavvikelser förekommer?
- Vilka prepositioner är mest under- respektive överrepresenterade?
- Vad finns det för skillnader mellan informantgrupperna?

Referenser

Ekberg, L. & Haskå, I. 2002: Att välja det rätta. Om ordval och grammatik hos tvåspråkiga barn. I: A. Hauksdóttir m.fl. (red): *Forskning i nordiske sprog som andet- og fremmedsprog: rapport fra konference i Reykjavík 23-25 maj 2001*. Reykjavik: Háskóli Íslands. Háskólaútgáfan.

Harley, B. 1993: Instructional strategies and SLA in early French immersion. Studies in Second Language Acquisition, 15, 245–260.

Harley, B. 1998: The role of focus-on-form tasks in promoting child L2 acquisition. I: Doughty, C. & J. Williams (red.): Focus on form in classroom second language acquisition. Cambridge: Cambridge University Press, 156–174.

Swain, M. 1984: Roles of comprehensible output. In Madden, C. & S. Gass (red.), *Input in Second Language Acquisition*, Rowley, MA: Newbury House.

Brottmålsdomar som genre – en analys av struktur, röster och subjektspositionering

Sofia Orrbén

Sedan mitten av 2000-talet har Sveriges Domstolar arbetat för att förbättra rutinerna kring domskrivning dels för att göra domar mer begripliga, dels för att stärka den processuella rättvisan och förbättra det upplevda bemötandet i svenska domstolar. I en delstudie till min avhandling studerar jag brottmålsdomar utifrån ett kritiskt genreperspektiv (Bhatia 2017) med syfte att synliggöra de textnormer som kännetecknar domar i kategorin *brott mot person* i brottsbalken.

I min genreanalys fokuserar jag på domarnas struktur och strukturens funktion, hur parterna positioneras i relation till det beskrivna brottet samt hur olika perspektiv och röster framträder i relation till skrivsätten vittnesberättelse och vävt domskäl. Kategorin *brott mot person* i brottsbalken är uppdelad i fem underkategorier. Jag undersöker de vanligaste brottmålsdomarna i vardera kategori: misshandel, olaga hot, förtal, sexuellt ofredande och egenmäktighet med barn. Sammanlagt analyserar jag 44 domar.

I mitt föredrag kommer jag att presentera resultaten av undersökningen och diskutera vilka effekter domarnas textnormer får för den processuella rättvisan, särskilt i relation till de olika skrivsätten. Södertörns tingsrätt menar i sina riktlinjer för domskrivning att vävda domskäl kan vara problematiska när det gäller att få syn på vad vittnena faktiskt har sagt och att vittnesberättelser istället förenklar förståelsen för resonemang i domskäl som vilar på vittnesmål. Mitt preliminära resultat indikerar dock att även vittnesberättelser kan vara problematiska på grund av risken för röstsammanblandning.

Bhatia, V. K. (2017). *Critical genre analysis : investigating interdiscursive performance in professional practice*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.

Växthuseffektens representationer – en av naturens abstrakta processer i text och bild i sakprosa för barn

Kristina Persson

Abstrakta begrepp inom naturvetenskaperna innebär en särskild utmaning eftersom de förutsätter en förståelse av processer som vi svårligen kan uppfatta med våra sinnen. En strategi för att begripliggöra naturvetenskapliga fenomen är därför att ta hjälp av visuella resurser för att representera delar av begreppsinnehållet.

I föredraget redogör jag för representation i text och bild av begreppet *växthuseffekten*, dvs. den process som innebär att atmosfären absorberar värmestrålning och därmed skapar ett drägligt klimat på jorden. Syftet är att undersöka samspelet mellan text och bild som strategi för att rekontextualisera (Linell 1998, Hyland 2010) ett abstrakt begreppsinnehåll för barn.

Frågor som jag har velat besvara är vilka begreppskomponenter som representeras, i vilken eller vilka modaliteter och hur samspelet mellan text och bild ser ut. Härvid har jag använt mig av Barthes (1977) begrepp *avbyte* och *förankring* i Björkvalls (2009) uttolkning, begreppet *narrativ representation* (Kress & van Leeuwen 2006) och diskursorienterad metaforteori (Deignan, Littlemore, Semino 2013).

Materialet är sakprosatexter för barn, s.k. faktaböcker, och ett jämförelsematerial som består av populära framställningar riktade till vuxna. Faktaboken hämtar inslag både från framställningar med vuxna som målgrupp och bilderbokslitteratur riktad till barn. Detta faktum har gjort det möjligt att också besvara frågan om huruvida det förekommer en interdiskursiv rekontextualisering.

Resultatet visar att det finns en tydlig avbytesrelation mellan text och bild i både texterna riktade till barn och texterna med vuxna som målgrupp, att det i sammanhanget centrala begreppet *absorption* framför allt i beskrivningarna riktade till barn beskrivs med hjälp av verb hämtade ur en mänsklig erfarenhetsdomän och att en interdiskursiv rekontextualisering av bild är stark i barnlitteraturen.

Referenser

Barthes, Roland (1994). *Elements of semiology*. 18. pr. New York: Hill and Wang.

Björkvall, Anders (2009). *Den visuella texten: multimodal analys i praktiken*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.

Deignan, Alice., Littlemore, Jeannette. & Semino, Elena (red.) (2013). *Figurative language, genre and register*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hyland, Ken (2010). Constructing proximity: relating to readers in popular and professional science. *Journal of English for Academic Purposes*, 2010 June, Vol. 9(2). S. 116–127.

Kress, Gunther R. & Van Leeuwen, Theo (2006). *Reading images: the grammar of visual design*. 2. ed. London: Routledge.

Linell, Per (1998). *Approaching dialogue: talk, interaction and contexts in dialogical perspectives*. Philadelphia: John Benjamins Publishing.

Framväxten av ett standardiserat nationalspråk. Hovet som socialt nätverk under äldre nysvensk tid

Theresia Pettersson

Framväxten av ett standardiserat nationalspråk är en betydelsefull händelse i en nations historia (Teleman 2002). I Sverige kan detta förlopp knytas till tiden för reformationen fram till slutet av 1700-talet. Samtidigt som vi vet en del om svenskans utveckling under nämnda period är vår kunskap om processerna bakom framväxten av ett överregionalt standardspråk relativt begränsad. Sociala faktorer som verksamhet, miljö eller personer tycks dock spela en avgörande roll för ett mer normerat språkbruk (se t.ex. Pettersson 2017, Wendt 2010, Želtuchin 1996). Kopplat till 1500-/1600-talet pekar både svensk och engelsk forskning mot aristokratin och hovet som en central normgivande miljö, både när det gäller införandet av en överregional talspråklig standard (Widmark 1991) och skriftspråklig standard (Evens 2015). Hovet som språkbruksmiljö är dock sparsamt utforskad.

Metodiskt har *social nätverksanalys* (Milroy 1980, Bergs 2000, 2005) visat sig vara användbar även på historiskt material för att beskriva och förstå framväxten av överregionala varieteter. I Evens (2015) visas exempelvis hur en djupanalys av Tudorfamiljens språkbruk kan ge ökad kunskap om mer generella språkförändringsprocesser i engelskan under 1500-talets mitt.

Med utgångspunkt i tidigare forskning presenterar jag en social nätverksanalys av Vasafamiljens språkbruk under äldre nysvensk tid, med fokus på lexikogrammatisk och syntaktisk variation. Syftet är delvis *metodiskt* – att undersöka bäringen i denna form av analys på detta specifika material, delvis *empiriskt* – att ge nya perspektiv på hovspråkets ställning som katalysator i skapandet av en överregional svensk standard.

Referenser

Bergs, Alexander 2000. *Social networks in pre-1500 Britain: Problems, prospects, examples*. European Journal of English Studies 4(3). S. 239-251.

Bergs, Alexander 2005. *Social networks and historical sociolinguistics. Studies in morphosyntactic variation in de Paston Letters*. Berlin: Walter de Gruyter

Evens, Mel 2015. 'The vsuall speach of the Court'? Investigating language change in Tudor family network (1544-1556). *Journal of Historical Sociolinguistics 1 (2)*. S. 153-18.

Milroy, Lesley 1980. *Language and Social Networks*. Oxford: Blackwell

Pettersson, Theresia 2017. *Stockholms stads tänkeböcker: funktionell texthistoria 1476-1626*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet

Teleman, Ulf 2002. *Ära, rikedom och reda: svensk språkvård och språkpolitik under äldre nyare tid*. Lund: Studentlitteratur

Wendt, Bo-A. 2010. Peder Månsson i fornsvenskans elfte timme. I: M. Reinhammar m.fl. (red.), *Studier i svensk språkhistoria 11*. (Acta Academiae Regiae Gustavi Adolphi. 113.) Uppsala: Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur. S. 213–221.

Widmark, Gun 1991. Boksvenska och talsvenska. Om språkarter i nysvenskt talspråk. I: *Språk och stil 1* (ny följd). S. 157-198. Želtuchin, Aleksandr 1996. *Orthographic codes and code-switching: a study in 16th century Swedish ortography*. Diss. Stockholm: Univ.

Legitimering av ekologiskt medveten produktion och konsumtion i finlandssvenska kundtidningar

Heidi Poutanen

Ekologiska produkter är idag en pågående trend. Samtidigt som konsumenterna har blivit allt mer miljöengagerade, har *ekologiskt, grönt* och *hållbart* blivit slagord i marknadskommunikation i olika branscher. Syftet med min studie är att ta reda på hur ekologisk produktion och konsumtion legitimeras inom dagligvaru- och alkoholhandel i Finland. Jag analyserar de språkliga och visuella strategier som används för att utnyttja en ekologisk medvetenhet hos konsumenter för att locka till inköp och för att skapa förtroende för företag. Materialet består av 60 artiklar som har publicerats år 2016 i de finlandssvenska kundtidningarna *Samarbete*, *K-Mat* och *Etiketten*. Kundtidningar representerar generellt ett relativt outforskat område trots att denna typ av marknadskommunikation är vanlig i dagens samhälle.

Studien har sin utgångspunkt i van Leeuwens (2008) diskursanalytiska ramverk som utgår från sociala praktiker som regleras genom att de reproduceras med språk eller andra semiotiska resurser. Van Leeuwen (ibid.) skiljer fyra huvudtyper av legitimering: Auktoritetslegitimering, Moralisk legitimering, Rationalisering och Mytopoesis (på svenska Westberg 2016). I presentationen visar jag hur legitimering av ekologisk produktion och konsumtion framför allt sker genom hänvisning till olika auktoriteter och moraliska värden som hälsa och frihet. Jag diskuterar mina resultat i relation till tidigare studier om miljökommunikation i olika medier (t.ex. Hansen & Machin 2008) och legitimitet i CRS-kommunikation (*Corporate social responsibility,* företagsansvar; se Fuoli 2018).

Studien är en del av min pågående doktorsavhandling som handlar om hur betydelser av en ekologiskt medveten produktion och konsumtion skapas och upprätthålls i finlandssvenska kundtidningar.

Källförteckning

Fuoli, M. 2018: Building a Trustworthy Corporate Identity: A Corpus-Based Analysis of Stance in Annual and Corporate Social Responsibility Reports. *Applied Linguistics*, 39: 6, S. 846–885.

Hansen, A. & Machin, D. 2008: Visually Branding the Environment: Climate Change as a Marketing Opportunity. *Discourse Studies*. 10: 6, S. 777–794.

van Leeuwen, T. 2008: *Discourse and Practice: New Tools for Critical Discourse Analysis*. New York: Oxford University Press.

Westberg, G. 2016: *Legitimerade föräldraskap 1870–2010. En diskurshistorisk undersökning.* Stockholm: Stockholms universitet.

Informationsstrukturella restriktioner på objektsutelämning

Johanna Prytz

Prytz (2016:132–136) visar att transitiva verb kan användas utan objekt i episodiska satser om objektsreferenten är specifik, given och identifierbar som en trolig deltagare i den aktion som beskrivs. Referensen kan framgå ur den språkliga kontexten (1a) eller ur situationen (1b).

(1) a. Fönstret var öppet men jag gick och stängde [det].
b. Hon tog nycklarna och låste [dörren].

För att ett i övriga avseenden obligatoriskt objekt ska kunna utelämnas som i (1) är det med andra ord ett nödvändigt villkor att objektsreferensen är specifik, given och identifierbar för lyssnaren. Detta villkor kan dock inte vara tillräckligt. I (2) ser vi ett exempel som är oacceptabelt trots att objektsreferensen uppfyller samma villkor som i (1).

(2) Q: Vad hände med John?
A: Någon slog *____/ honom. (Engdahl 1983:11–12)

Till skillnad från *fönstret* respektive *dörren* i (1) utgör ledet *John* i (2) satstopik (Reinhart 1981). Exempel som dessa tyder på att objekt som på egen hand utgör satstopik inte kan utelämnas från just objektsposition, vilket skiljer (1–2) från topic drop (3).

(3) Q: Var är tidningen?
A: ____Tyckte jag att jag såg nyss på bordet. (Mörnsjö 2002:61)

Topic drop innefattar bland annat just utelämning av objekt som utgör satstopik, men fenomenet är begränsat till satsens första position (Sigurðsson & Maling 2010, Platzack 2015).

I detta föredrag presenterar jag data som visar på informationsstrukturella restriktioner på objektsutelämning i svenskan, och föreslår att ett objekt i svenskan inte kan utelämnas från objektsposition om det ensamt utgör satstopik.

Referenser

Engdahl, Elisabet 1983. Parasitic Gaps. *Linguistics and Philosophy* 6:1. S. 5–34.
Mörnsjö, Maria 2002. *V1 Declaratives in Spoken Swedish. Syntax, Information Structure, and Prosodic Pattern*. Doctoral dissertation, Lund University.
Platzack 2015. Spurious topic drop in Swedish. I: Lohndal, Terje (red.). *In search of Universal Grammar: From Old Norse to Zoque*. Linguistik Aktuell 202. Amsterdam: John Benjamins. Publishing Company. S. 27–50.
Prytz, Johanna 2016. *Optional RHEMES and Omitted UNDERGOERS. An Event Structure Approach to Implicit Objects in Swedish*. Stockholm studies in Scandinavian philology, New series 62. Stockholm: Institutionen för svenska och flerspråkighet.
Reinhart, Tanya 1981. Pragmatics and Linguistics: An analysis of sentence topics. *Philosophica* 27:1. S. 53–94.
Sigurðsson, Halldór Ármann & Maling, Joan 2010. The Empty Left Edge Condition. I: M. Putnam (red.). *Exploring Crash-Proof Grammars*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 59–86.

Bolagsstämman som ritual och som nod för texter och diskurser

Henrik Rahm (presentatör), Alexander Paulsson, Niklas Sandell och Peter Svensson

Svenska aktiebolag är skyldiga att arrangera bolagsstämma enligt Aktiebolagslagen. Bolagsstämmorna förbereds noggrant av företagen eftersom de är viktiga fysiska, textuella och diskursiva mötesplatser för aktieägare av olika slag – större ägare, investerare och analytiker men också småsparare. Därför är inte bolagsstämman bara en juridisk formalitet utan även en viktig ritual (Bell 1997, Catasús & Johed 2007) för att (åter)skapa image och goodwill för företaget och kan ses som "a privileged domain of everyday existence" (Atkinson 1988:452).

Detta är utgångspunkten för det flervetenskapliga projektet *Årsstämman som ritual: En kulturanalys av möten mellan styrelser, företagsledningar, revisorer och aktieägare*. Projektets fyra forskare kommer från svensk språkvetenskap (Henrik Rahm) och företagsekonomi (Alexander Paulsson, Niklas Sandell och Peter Svensson).

Materialinsamlingen påbörjas vid bolagsstämmor under våren 2019 genom kommunikationsetnografiska observationer från bolagsstämmor från olika branscher. Observationerna kombineras med analyser av dokument och intervjuer av olika aktörer på stämmorna. Analyserna genomförs med en kombination av metoder från kommunikationsetnografi, organisationsstudier (Bate 1997, Rosen 1985, Alvesson 2002) och diskursanalys (Bhatia 2017, Rehnberg 2014). Föredraget presenterar forskningsdesignen samt de metodiska utmaningarna och möjligheterna.

Källor

Alvesson, M. (2002). Understanding Organizational Culture. London: Sage.
Atkinson, P. 1988. Ethnomethodology. Annual Review of Sociology, 14: 441-465.
Bate, S. P. (1997). Whatever happened to organizational anthropology? Human Relations, 50(9), 1147-1175.
Bell, C (1997). Ritual. Perspectives and dimensions. Oxford: Oxford University Press.
Bhatia, V.K. (2017). *Critical genre analysis: investigating interdiscursive performance in professional practice*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.
Catasús, B. & Johed, G. (2007). Annual general meetings—rituals of closure or ideal speech situations? A dual analysis. Scandinavian Journal of Management, 23(2), 168-190.
Rehnberg, H. S. (2014). *Organisationer berättar: narrativitet som resurs i strategisk kommunikation*. Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2014
Rosen, M. (1985) Breakfast at Spiro's: Dramaturgy and Dominance. Journal of Management. 11(2), 31-48.

Hur har finska språket inverkat på svenskt lexikon?

Asta Rauhala

I finska finns en stor mängd lånord från svenska men man kan också spåra vissa influenser från finska i svenskans lexikon.

I föredraget presenteras svenska ord som förmodligen är lån från finskan. Det är inte fråga om finlandismer utan ord som i Svensk ordbok (2009), Hellquist (1939) eller i SAOB uppges vara av finskt ursprung. Låneriktningen mellan finska och svenska kan ofta vara svår att bestämma eftersom den skriftliga finskan började utformas först på 1500-talet (Agricola) över 300 år senare än de äldsta bevarade landskapslagarna på svenska skrevs ned. De skriftliga beläggen på finska före Agricola är därför få och förekommer sporadiskt i olika dokument (se t.ex. Blomqvist 2017). I föredraget presenteras den information som är tillgänglig rörande de lånade ordens etymologier både i finska och svenska etymologiska ordböcker. Likheter och olikheter i källorna diskuteras utgående från första skriftliga beläggen i respektive språken och ur semantisk och utomspråklig synvinkel.

Jämfört med antalet svenska lån i finskan (ca 3000) är finska språkets inverkan på svenskans ordförråd minimal, 38 lån (excerperade ur Svensk ordbok). Men lånen är intressanta och omfattar allt från *ackja* (fi. ahkio) till *voj, voja*, (fi interjektion 'voi').

Litteratur (preliminär)

Blomqvist Carl Oliver, (2017) *Flerspråkighet eller språkförbristning?* (2017)
Hellquist Elof, (1939) *Svensk etymologisk ordbok*.
SAOB elektronisk ordbok https://www.saob.se
Svensk ordbok (2009)
Schlyter , C.J. (1877), *Ordbok till samlingen af Sweriges gamla lagar*.
Söderwall, K.F. (1884) *Ordbok Öfver svenska medeltids-språket.*
Söderwall, K.F. (1953---1973) *Ordbok Öfver svenska medeltids-språket. Supplement.*
Häkkinen Kaisa,(2004) *Nykysuomen etymologinen sanakirja*.
Jussila Raimo,(1998) *Vanhat sanat*
Suomen murteiden sanakirja (2019)(Verkkojulkaisu), http://kaino.kotus.fi/sms/
Suomen sanojen alkuperä, Etymologinen sanakirja (1990-2000).
Tarkiainen Kari (2008), *Sveriges Österland. Från forntiden till Gustav Vasa*.
Vanhan kirjasuomen sanakirja http://kaino.kotus.fi/vks/

En intervjustudie om språkliga hinder och möjligheter i asylintervjuer

Hanna Sofia Rehnberg, Zoe Nikolaidou och Cecilia Wadensjö

Den som söker asyl i Sverige kallas till ett utredningssamtal hos Migrationsverket. Under samtalet samkonstrueras en berättelse om den asylsökande. Denna ligger sedan till grund för Migrationsverkets beslut om uppehållstillstånd eller avvisning. Berättelsen tar som regel form på två språk. Handläggarens frågor och den asylsökandes svar förmedlas via en tolk. Den formas först muntligen och dokumenteras i skrivna protokoll och beslutsdokument. Hur upplever och beskriver samtalsdeltagarna sin erfarenhet av denna speciella form av kommunikation? Vilka kommunikativa problem är centrala för olika kategorier av deltagare? Vilka strategier, om några, ses som användbara och effektiva?

I vår presentation vill vi redovisa och diskutera preliminära resultat från en del av vårt projekt *Migranters berättelser i asylprocessen – om samkonstruktion och rekontextualisering*. Inom ramen för detta projekt har vi genomfört en intervjustudie med asylsökande, handläggare vid Migrationsverket, juridiska ombud, tolkar och representanter från ideella organisationer.

Genom en tematisk analys av intervjuerna får vi fram en rad kommunikativa problem och strategier som informanterna har identifierat. Inspiration till studien har hämtats från tidigare internationell forskning om kommunikation i asylprocessen, exempelvis Maryns (2016) studie av asylintervjuer i Belgien. Särskilt fokus lägger vi på deltagarnas tankar om språkets roll i social inkludering och exkludering (Doornbos 2005; Wadensjö 2018:17).

Referenser

Doornbos, Nienke, 2005. On being heard in asylum cases. Evidentiary assessment through asylum interviews. I: *Proof. Evidentiary assessment and credibility in asylum procedures*, red. av Gregor Noll. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers. S. 103–122.

Maryns, Katrijn, 2016. *The asylum speaker. Language in the Belgian asylum procedure.* London: Routledge.

Wadensjö, Cecilia, 2018. *Kontakt genom tolk.*Stockholm: Dialogos.

En utvidgad uttalsundervisning

Tomas Riad

Uttalsundervisning för nyanlända unga och vuxna har traditionellt en huvudsaklig inriktning mot artikulation av svenskans språkljud, enskilt och i ord, fraser och meningar. Man kan säga att läromedel och undervisningspraktik är inriktade mot färdighet i användningen av språkets kodnivå för tal. Läs- och skrivundervisningen, å andra sidan, tenderar att vara inriktad på sammanhang och förståelse, något vi kan kalla för språkets sammanhangsnivå. Mellan dessa undervisningspraktiker finns en möjlig lucka som, om den inte uppmärksammas på annat sätt, potentiellt har en bromsande inverkan på elevernas tal-, läs- och skrivutveckling och i förlängningen på deras lärande i skolans alla ämnen.

I föredraget demonstrerar jag empiriskt hur denna lucka kan identifieras via resultaten på ett diagnostiskt test som genomförts på fyra gymnasieskolor med sammanlagt över 200 nyanlända elever. Diagnosen visar att det finns ett behov av en utvidgad uttalsundervisning som inkluderar aktiviteter på kodnivån i alla de centrala områdena *lyssna*, *skriva*, *läsa* och *tala* (se bild). En sådan utvidgad uttalsundervisning skulle få en naturligare plats i den generella litterariseringen i den svenska skolkontexten för de nyanlända eleverna.

<table>
<tr><th></th><th>LYSSNA</th><th>SKRIVA</th><th>LÄSA</th><th>TALA</th></tr>
<tr><td rowspan="2">KODNIVÅ</td><td rowspan="3">avkodning av tal</td><td>välskrivning

kodning av fonologiska kategorier i skrift</td><td rowspan="2">avkodning av skrift</td><td>artikulation

kodning av fonologiska kategorier i tal</td></tr>
<tr><td colspan="2">diktamen</td><td colspan="2">högläsning</td></tr>
<tr><td>SAMMANHANGS-NIVÅ</td><td>utvinna sammanhang ur talad text</td><td>skapa sammanhang i skrift</td><td>utvinna sammanhang ur skriven text</td><td>skapa sammanhang i talad text</td></tr>
</table>

På någå/nåt/nå: sätt och *på ett sätt* – uttryck för vaghet eller produktiva diskursmarkörer för förhandling av tolkningar?

Sara Rönnqvist

Uttrycket *på något sätt* (och motsvarande *på ett sätt*) rör sig i likhet med diskurspartikeln *liksom* (se Lindström 2008: 78) också i glappet mellan det specifikt sagda och övriga tolkningsmöjligheter. Det förefaller därtill vanligt i talspråk. (Aijmer 1985; Nilsson 2005.) Uttryckets frekvens kan förklaras med svårigheten i att beskriva, tolka och kategorisera något, vilket Nilsson (2005: 200) gör. Hon klassar härmed uttrycket som förmildrande och relativiserande. (Nilsson 2005: 87–89, 163, 200.)

Utöver att fokusera och modifiera det sagda, kan adverbiella uttryck däremot även anpassa det till mottagaren och i högre grad agera som diskursmarkör (Linell 2005: 273; Lindström 2008: 78–79, 106–111). I mitt föredrag granskar jag närmare potentialen hos uttrycken *på något sätt* och *på ett sätt* som markörer som signalerar om villighet till förhandling av olika tolkningar.

Mitt pilotmaterial med evaluerande samtal om konst (ca 3–5h tal), mellan konstnär och kritiker och i fokusgrupper, uppvisar ca 40–50 fall av typen *på något sätt* (i olika uttals-variationer) och *på ett sätt*. De här uttrycken verkar följaktligen vara karaktäristiska i kontexter som försiggår i ett spänningsfält mellan praktiker med intuitiva och relativa perspektiv på tolkning och sådana som snarare strävar efter att beskriva och kategorisera. I interaktionsgrammatisk anda och med hjälp av samtalsanalytisk metod vill jag sålunda närmare granska var uttrycken uppträder sekventiellt och vad de i längden medför till interaktionen när det gäller orientering mot samförstånd.

Litteraturförteckning

Aijmer, Karin (1985). Vad man ej klart kan säga – om vaghetsmarkörer. I: Allén, S., L.-G. Andersson, Löfström, J., K. Nordenstam & B. Ralph (red.), *Svenskans beskrivning 15*, s. 107–117. Göteborg: Göteborgs universitet.

Linell, Per (2005). En dialogisk grammatik?. I: Anward, J., & Nordberg, B. (red.), *Samtal och grammatik : studier i svenskt samtalsspråk*. Lund: Studentlitteratur.

Lindström, Jan (2008). *Tur och ordning*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Nilsson, Jenny (2005). *Adverb i interaktion*. Göteborg: Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.

”Nu tror jag att jag vågar prata svenska mera än tidigare.” Finsktalande medicinstudenters erfarenheter av att använda svenska utanför klassrummet

Annmari Sahlstein

Finlands två officiella språk är obligatoriska ämnen på alla skolstadier. Vid medicinska fakulteten vid Åbo universitet avlägger finsktalande medicinstudenter en obligatorisk kurs i medicinsk svenska ”*Skärgårdsmedicin och kultur*” som också innehåller en obligatorisk intervju (= utvidgad anamnes) med en svensktalande pensionär i den mestadels svensktalande Åbo skärgård (Sahlstein 2017).

Som material för denna studie använder jag reflektioner skrivna av medicinstudenter (n=116; 3. årskurs hösten 2016) efter intervjun. Studien fokuserar på att redogöra för studenters erfarenheter av att använda svenska i tal i en autentisk situation med en svensktalande person samt hur studenterna hade upplevt situationen som blivande läkare. I texterna kommer olika positiva och negativa emotionella aspekter kring språkinlärning och -användning till uttryck. Synnerligen ofta är det frågan om s.k. språkrädsla (*language anxiety*), jfr Gkonou et al. 2017. I tidigare forskning har språkrädslan betraktats främst som ett fenomen som förekommer i den vanliga kontaktundervisningen i klassrummet, men i denna studie får studenterna lämna klassrummet och “prova sina vingar” på svenska i en autentisk språkmiljö.

Reflektionerna analyseras primärt ur ett narrativt synsätt (Huhtala 2008). Flera innehållsaspekter kan dessutom fördjupas genom att betrakta dem mot den bakgrundsinformation (t.ex. studenters motivation att lära sig och använda svenska, jfr Kangasvieri 2017) som jag samlat in i början av detta longitudinella undersökningsprojekt (Sahlstein 2017, Sahlstein 2018). Föredraget anknyter sig tematiskt till min kommande doktorsavhandling vid Institutionen för nordiska språk vid Åbo universitet.

Referenser

Gkonou, Chr. et al. (eds.) 2017. *New Insights into Language Anxiety: Theory, Research and Educational Implications*. Bristol.

Huhtala, A. 2008. *Det pedagogiska självet: en narrativ studie av direktvalda svensk lärarstudenters berättelser*. Helsingfors.

Kangasvieri, T. 2017. L2 motivation in focus: the case of Finnish comprehensive school students, *The Language Learning Journal*, 1-16.

Sahlstein, A. 2017. ”Varför borde jag kunna svenska?” Finska medicinstudenters uppfattningar om svenskans betydelse i Finland och speciellt i läkaryrket. *Svenskans beskrivning 35*. Göteborg, 314-328.

Sahlstein, A. 2018. Svenska eller inte svenska? Hur ser finsktalande medicinstudenter på svenskans roll i Finland?. *Svenskan i Finland 17*. Helsingfors, 131-146.

Ungas språk och internetanvändning

Jenny Stenberg-Sirén

Min studie fokuserar på ungas språkliga vardag, språkidentitet och internetanvändning. Materialet kommer från den svenskspråkiga ungdomsbarometer som Taloustutkimus utförde på uppdrag av tankesmedjan Magma våren 2018. Enkätfrågorna besvarades av 800 svenskspråkiga ungdomar i Finland i åldern 15–19 år.

Fokus ligger på ungdomarnas digitala omgivning, där det är svenska och engelska som dominerar, medan användningen av majoritetsspråket finska uppgår till endast 13 %. Ungdomsbarometern visar på stora skillnader mellan pojkarnas och flickornas internet-användning, både gällande språkval och aktiviteter på nätet. Till exempel använder pojkarna en stor del av sin tid vid skärmen till att spela, medan flickorna är på sociala medier. I min presentation går jag närmare in på detaljerna kring språkanvändningen på nätet och diskuterar sambandet mellan olika aktiviteter och språkvalet.

Det är viktigt att notera att man i barometern ser ungdomarnas *bedömning* av hur de använder olika språk på internet och inte en undersökning av deras faktiska språkbruk. Hur medvetna är ungdomarna i själva verket om de språkval de gör? Tänker de alls på ifall de använder svenska eller engelska eller sker språkvalet automatiskt och omarkerat? Mot bakgrund av tidigare studier om språkanvändning på nätet och flerspråkiga identiteter, t.ex. Vincze och Moring (2017) Vincze & Joyce (2018), diskuterar jag resultaten och hoppas på idéer och förslag på hur dessa frågor kunde analyseras vidare.

Källor

Vincze, László & Nick Joyce (2018): Online Contact, Face-to-Face Contact, and Multilingualism: Young Swedish-Speaking Finns Develop Trilingual Identities, *Communication Studies*, 69:1, 85–102, DOI: 10.1080/10510974.2017.1413410.

Vincze, László & Tom Moring (2017): Trilingual Internet Use, Identity, and Acculturation among Young Minority Language Speakers: Some Data from Transylvania and Finland, *Acta Univ. Sapientiae, European and Regional Studies,* 12 (2017) 111–123, DOI: 10.1515/auseur-2017-0010.

Den obestämda artikelns utveckling på svenskt språkområde: handskriftsfaktorn i närmare beskådan

Anders Stendahl

I Stendahl (2013) visar jag att den obestämda artikeln troligtvis var fullt utvecklad redan under den äldre fornsvenska perioden. En del av argumentationen för denna slutsats vilar på antagandet att Eufemiavisornas och Erikskrönikans bruk av obestämd artikel i 1400-talshandskrifterna någorlunda troget återger artikelbruket i de försvunna arketyperna från tidigt 1300-tal. En annan möjlighet är att artikelbruket moderniserats i de sena handskrifterna, vilket skulle innebär att nämnda verk saknade bevisvärde. Detta osäkerhetsmoment kallar jag för ”handskriftsfaktorn”. Antagandet bygger bl.a. dels på att andra undersökta texter i ovan nämnda undersökning inte verkade uppvisa ett förändrat artikelbruk i olika handskrifter enligt en kronologisk princip, dels på att tidigare forskning upprepade gånger konstaterat att den äldsta handskriften av ett verk inte nödvändigtvis uppvisar det äldsta språkbruket (se t.ex. Jansson 1934, Thorell 1959 och Lindell 2000).

I detta föredrag presenterar jag resultatet av en undersökning där jag återvänt till problematiken genom att undersöka artikelbruket i ett antal tidigare ur detta perspektiv oanalyserade texter i olika versioner för att se om man kan skönja en tendens till ett moderniserat artikelbruk i yngre versioner av samma text. Därtill kompletterar jag undersökningen med att analysera artikelbruket i ett par forndanska texter samt tolkar artikelspridningen i Skandinavien inom ramen för den modell som presenteras i Dahl (2001).

Litteraturförteckning

Dahl, Östen 2001. The origin of the Scandinavian languages. I: Östen Dahl & Maria Koptjevskaja-Tamm (red), *The Circum-Baltic languages: typology and contact*. *Volume 1: Past and Present*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, s. 215–235.

Jansson, Valter 1934. *Fornsvenska legendariet: handskrifter och språk*. Stockholm: Geber.

Lindell, Inger 2000. *Heliga Birgittas uppenbarelser bok 7 efter Cod. Ups. C 61: diplomatarisk utgåva med kommenterande inledning.* Uppsala: Uppsala Universitet.

Stendahl, Anders 2013. *Användningen av ’en’ som obestämd artikel i fornsvenskan*. Åbo: Åbo Akademis förlag.

Thorell, Olof 1959. *Fem Moseböcker på fornsvenska enligt Cod. Holm. A 1*. Uppsala: Almqvist & Wiksell.

Flerspråkighet och intraspråkliga varieteter i bloggtext ur läsarens perspektiv

Linda Storås

Bloggen, som stilmässigt har liknats vid dagboksanteckningar och essäer, kan inte betraktas som en enhetlig och formfast texttyp, eftersom temana varierar och bloggarna tjänar de syften som skribenterna bakom dem tillskriver dem (Bellander 2014). Enligt tidigare forskning är den allmänna språkliga stilen i digitala texter ändå informell och kreativ (Bellander 2014), och ett drag som visat sig återkomma i bloggtexter är användningen av flera språk och/eller varieteter i ett och samma inlägg (se t.ex. Storås 2019, Vaisman 2014, Lienard & Penloup 2011, Montes-Alcalá 2007).

I min studie utforskar jag flerspråkighetens roll i bloggtexter ur läsarens perspektiv. Syftet är att fastställa hur användningen av flera språk och intraspråkliga varieteter i bloggtext påverkar läsaren. Jag söker svar på följande frågor: Vilka språkliga egenskaper behöver en blogg enligt bloggläsaren ha? Vilken roll spelar flerspråkighet? Materialet består av enkätsvar av bloggläsare (n = 101). En del av informanterna bloggar också själva. I enkäten har informanterna tagit ställning till hur de anser att bloggspråket 'ska' vara och hur ofta de stöter på andra språk än svenska i de (svenskspråkiga) bloggar de läser. På materialet tillämpas innehållsanalys.

Preliminära resultat av min studie visar att många bloggläsare stör sig på särskrivningar, grammatikaliska felaktigheter och stavfel medan deras inställning till användning av andra språk och intraspråkliga varieteter ofta (men inte odelat) är positiv.

Referenser

Bellander, T. (2014). Språk och berättelsestruktur i blogg - En jämförelse av hur en tonåring och en pensionär bloggar om en utflykt. *NyS, Nydanske Sprogstudier* 46:132–171.

Lienard, F. & Penloup, M-C. (2011). Language contacts and Code-switching in electronic writing: the case of the blog. I: Laroussi, F. (red.). *Code-Switching, Languages in Contact and Electronic Writings. Sprache, Mehrsprachigkeit und sozialer Wandel* 14. Frankfurt am Main: Peter Lang. 73–86.

Montes-Alcalá, C. (2007). Blogging in two languages: Code-switching in bilingual blogs. I: J. Holmquist, A. Lorenzino & L. Sayahi (red.), *Selected Proceedings of the Third Workshop on Spanish Sociolinguistics*. 162–170.

Storås, L. (2019). Finlandssvenska röster om kodval i blogginlägg. Under utgivning.

Vaisman, C.L. (2014) Beautiful script, cute spelling and glamorous words: Doing girlhood through language playfulness on Israeli blogs. *Language & Communication* 34: 69–80.

Diskursmarkörer 1967, 1996 och 2018. Individuell variation och förändring

Eva Sundgren

I min avhandling (Sundgren 2002) gav jag en bild av hur den språkliga variationen och förändringen såg ut i Eskilstuna under 1900-talets sista decennier. Nordberg gjorde 1967 en stor inspelningsserie med 83 infödda Eskilstunabor, födda 1876–1951, och jag gjorde inspelningarna för återbesöket 1996, dvs. en generation efter den första Eskilstuna-undersökningen. Huvudsyftet var att undersöka språkförändringar i verklig tid. Återbesöket kombinerade panel- och trendundersökningens fördelar och kunde därmed ge besked om både individuell och generationell förändring. Det nya samplet för trendundersökningen omfattade 72 talare. Panelstudien omfattade 13 av de talare som Nordberg spelade in 1967, födda 1913–1950. I min undersökning analyserade jag sju morfologiska och morfofonologiska variabler.

Nu har jag åter återvänt till Eskilstuna för att spela in paneltalare för tredje gången och undersöka hur de förändrat sitt språk under drygt 50 års tid. Jag fick tag på och spelade in sex av de 13 informanterna, födda 1928–1950.

Vad gäller panelundersökningen har jag också undersökt de 13 informanternas användning av diskursmarkörer 1967 och 1996 (Sundgren 2014), och i den här presentationen kompletterar jag de resultaten med hur de sex informanter som jag spelade in en tredje gång, 2018, använder diskursmarkörer över tid. I enlighet med Lindström (2008:78) använder jag *diskursmarkör* som ”en samlande beteckning för ord och uttryck som fungerar som samtalsreglerande signaler eller modifierar bestämningar till yttranden”, och jag utgår också från hans distinktion mellan diskurspartiklar (primära diskursmarkörer) och sekundära diskursmarkörer. I min framställning presenterar jag resultat från analysen av både inter- och intraindividuell variation och förändring.

Lindström, Jan, 2008: *Tur och ordning. Introduktion till svensk samtalsgrammatik*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

Sundgren, Eva, 2002: *Återbesök i Eskilstuna. En undersökning av morfologisk variation och förändring i nutida talspråk*. (Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk i Uppsala 56.) Uppsala.

Sundgren, Eva, 2014: Diskursmarkörer över tid. Individuell variation och förändring. I: Helgesson, K. m.fl. (red.), *Fint språk/Good language. Festskrift till Lars-Gunnar Andersson*. S. 163–174.

Å bantåget på jernvägslinien – om prepositionsbruket i en text från 1885

Väinö Syrjälä

I modern svenska har bruket av prepositionen *å* reducerats till vissa lexikaliserade uttryck (jfr SAG: 714). Dess plats har i de flesta sammanhang tagits över av *på* (om de två ordens gemensamma etymologi, se t.ex. Teleman 2008: 114–116). Under en längre period användes dock båda dessa två prepositioner aktivt i svenskan. Mitt syfte är att granska valen mellan dessa prepositioner i en 1800-talskontext.

I denna kvalitativa fallstudie diskuterar jag prepositionsbruket i ett officiellt dokument, *Tjenstgöringsreglemente vid Statsjernvägarne i Finland* från 1885. Jag fokuserar särskilt på variationen i bruket av *å* respektive *på*. Den centrala frågeställningen är huruvida man kan urskilja mönster i valen mellan prepositionerna, utifrån dess betydelse i den aktuella prepositionsfrasen eller i en vidare kontext, eller om variationen endast förklaras av den oregelbundna rättskrivningen. Reglementet innehåller dessutom samma text parallellt på svenska och på finska vilket möjliggör en vidare analys av sammanhangen för prepositionsbruket.

I den aktuella texten förekommer prepositionerna *å* och *på* i princip lika ofta. Det finns dock även tydliga skillnader inom reglementet, med delar där det nästan uteslutande används en av de två prepositionerna. Även om variationen i bruket av *å* och *på* i första anblick verkar slumpmässigt, kan man urskilja vissa specifika konstruktioner och betydelsefält där man konsekvent använder den ena prepositionen. Observationer ur den aktuella texten kan tas som utgångspunkt för vidare korpussökningar i ytterligare historiska textmaterial.

Källor

SAG = Ulf Teleman, Staffan Hellberg & Erik Andersson. 1999. *Svenska Akademiens grammatik*, del 2: Ord. Stockholm: Svenska Akademien.

Teleman, Ulf. 2008. Tidiga nordiska prepositioner. Härkomst och uppkomst. I: *Arkiv för nordisk filologi,* 123. S. 77–141.

”Vi ber om ursäkt för fotot” – skämt på andras bekostnad som sätt att utöva makt i Vinterstudion

Hanna Söderlund

I interaktion kan humor både användas för att betona solidaritet och för att skapa eller upprätthålla maktstrukturer och (Hay 2000, 717). I min presentation ska jag visa exempel på hur programledaren i en studiosändning på tv skämtar på andras bekostnad, och hur detta kan skapa både social närhet och social distans (Kotthoff 2006, 8).

Materialet kommer från ett pågående forskningsprojekt som handlar om makt och kön i SVT:s *Vinterstudion* (VM i längdskidor 2017). Jag kommer att presentera exempel på hur programledaren skämtar på bekostnad av närvarande skidexperter. På plats i studion finns en kvinnlig och en manlig skidexpert, och i viss utsträckning skämtar programledaren på bådas bekostnad, exempelvis genom att be om ursäkt för fotot som den manliga experten stått för i ett reportage. Metodiken är samtalsanalytisk och multimodal. Tolkningarna görs utifrån ett feministiskt diskursanalytiskt ramverk, där det ses som att samtalsdeltagarna kan uppnå både starka och svaga maktpositioner i diskurser som är sammanflätade (Baxter 2003).

Analysen visar att programledaren oftare skämtar på den manliga expertens bekostnad än på den kvinnligas. Delvis kan det ses som en humorstrategi som gör den manliga experten låg, sätt till maktpositioner. Samtidigt kan den hårda jargongen också synliggöra social närhet dem emellan.

Baxter, Judith. 2003. *Positioning gender in discourse: a feminist methodology*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
Hay, Jennifer. 2000. ”Functions of humor in the conversations of men and women”. *Journal of pragmatics* 32 (6): 709–742.
Kotthoff, Helga. 2006. ”Gender and Humor: The State of the Art”. *Journal of Pragmatics* 38 (1): 4–25.

Processtyper i sverigesvenska och finlandssvenska handledningssamtal

Eveliina Tolvanen och Camilla Wide

Svenskan är ett pluricentriskt språk med två nationella varieteter och därmed ett norm-centrum i både Finland och Sverige. Som tidigare studier av finlandssvenskt och sverige-svenskt språkbruk (bl.a. Norrby et al. 2014, Lindström & Wide 2017, Henricson & Nelson 2017, 2018) visat använder talarna av ena varieteten ibland delvis andra språkliga resurser än talarna av den andra varieteten i samma typer av situationer. I vårt föredrag presenterar vi en analys av hur studenter och handledare i finlandssvenska och sverige-svenska handledningssamtal vid universitet använder verb för att beskriva skeenden som bl.a. händelser, handlingar och tillstånd. De undersökta verben kategoriseras enligt den systemisk-funktionella indelningen i *materiella*, *mentala*, *relationella* och *verbala processer* (Holmberg & Karlsson 2006: 78–79). Materiella processer beskriver handlingar och händelser i den fysiska världen (t.ex. *ja ha skrivi den där engelska varianten*), mentala processer betydelser i människans inre värld (t.ex. *den här fundera ja också på*), relationella processer abstrakta relationer (t.ex. *de e en halvfärdig text*) och verbala processer språklig kommunikation (t.ex. *de pratade vi väl om förra gången*) (se Holmberg & Karlsson 2006: 78–102).

Syftet med föredraget är att diskutera hur valet av processtyp inverkar på hur handledarnas och studenternas roller konstrueras i samtalen. Därtill diskuterar vi likheter och skillnader i bruket av processer i de finlandssvenska och sverigesvenska samtalen. Studien utförs i anslutning till forskningsprogrammet *Interaktion och variation i pluricentriska språk – Kommunikativa mönster i sverigesvenska och finlandssvenska* (IVIP).

Referenser

Henricson, S. & Nelson, M. 2017. Giving and receiving advice in higher education. Comparing Sweden-Swedish and Finland-Swedish supervision meetings. I: *Journal of Pragmatics* 109. S. 105–120.

Henricson, S. & Nelson, M. 2018. Vem tänker, tycker och tror i sverigesvenska och finlandssvenska språkhandledningssamtal. I: *Folkmålsstudier* 56. S. 9–37.

Holmberg, P. & Karlsson, A–M. 2006. *Grammatik med betydelse. En introduktion till funktionell grammatik*. Ord och Stil. Språkvårdssamfundets skrifter 37. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Lindström, J. & Wide, C. 2017. Vid biljettluckan. Formell och pragmatisk variation i kundernas ärendepresentation i servicesamtal på svenska. I: Sköldberg, E. Andréasson, M., Adamsson Eryd, H., Lindahl, F. Lindström, S. Prentice, J. & Sandberg, M. (red.): *Svenskans beskrivning 35*. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 29. Göteborg: Göteborgs universitet. S. 175–187.

Norrby, C., Wide, C., Lindström, J. & Nilsson, J. 2014. Finns det nationella svenska kommunikationsmönster? Tilltal i läkare-patientsamtal i Sverige och Finland. I: Lindström, J., Henricson, S., Huhtala, A., Kukkonen, P., Lehti-Eklund, H. & Lindholm, C. (red.): *Svenskans beskrivning 33. Förhandlingar vid Trettiotredje sammankomsten för svenskans beskrivning. Helsingfors den 15–17 maj 2013*. Nordica Helsingiensia 37. Helsingfors: Finska, finskugriska och nordiska institutionen, Helsingfors universitet. S. 343–352.

Meningsfullt bistånd. En kritisk analys av metaforer på Läkare Utan Gränsers webbplats

Anna Vogel

I Norden finns en stark tradition av internationellt bistånd. Idag finns dock röster som ifrågasätter sådan hjälpverksamhet. Undersökningens fokus ligger på hur hjälporganisationen *Läkare Utan Gränser* skapar trovärdighet för sin verksamhet och därmed indirekt argumenterar för bistånd. Syftet är att studera metaforers roll i organisationens värvningsarbete på webbplatsen. Det teoretiska ramverket utgörs av Chouliarakis (2011) typologi: solidaritet som utgår från medlidande, solidaritet som inbegriper ironi och slutligen solidaritet som innebär en agonistisk hållning, vilket betyder att den utsatta ses som aktör, att komplexa orsakssamband får rymmas och samt att den privilegierade läsaren inbjuds att bli aktiv. Från webbplatsen har tre nyhetsberättelser om migranter valts ut till föremål för en kritisk metaforanalys utifrån Charteris-Black (2004) och MIPVU-metoden (Steen m.fl. 2010). Resultaten visar att metaforerna bidrar till föreställningen om att *Läkare Utan Gränser* gör ett gott arbete, till vilket webbplatsbesökaren kan bidra. Webbplatsbesökaren inbjuds härtill både genom direkta och indirekta språkliga uppmaningar, samt genom en övertygande text, där bilden av migranter som behövande förstärks med hjälp av metaforer. Utifrån Chouliarakis typologi visar metaforanalysen att texterna har drag av agonistisk solidaritet, eftersom migranternas utsatta situation förklaras som en följd av EU:s och regimers politik, och eftersom webbplatsbesökaren uppmanas engagera sig. Dock bidrar metaforerna inte till att framställa den utsatta som aktör. Genom att beskriva organisationens arbete som meningsfullt och trovärdigt blir besökaren sannolikt mer benägen att ge bidrag, vilket samspelar med webbplatsens övergripande mål.

Charteris-Black, J. 2004: *Corpus approaches to critical metaphor analysis*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.

Chouliaraki, L., 2011: 'Improper distance': Towards a critical account of solidarity as irony. *International Journal of Cultural Studies* 14(4). S. 363–381.

Steen, G.J., Dorst, A.G., & Herrmann, J.B., 2010: *Method for Linguistic Metaphor Identification: From MIP to MIPVU*. Amsterdam: John Benjamins Publishing.

De oumbärliga varianterna. Ett föredrag om utgåvan *Esaias Tegnérs kyrkliga tal* och en central typ av editionsfilologisk kommentar

Barbro Wallgren Hemlin

Vilken typ av information kan man få av de s.k. *varianterna* i en textkritisk utgåva? Och vad kan informationen användas till? Bland annat detta kommer att diskuteras i föredraget med utgångspunkt i den textkritiska utgåvan *Esaias Tegnérs kyrkliga tal.* Dess första volym kom ut 2017 och den andra kommer våren 2019. Utgåvan ingår i Tegnérsamfundets utgivning av Tegnérs samlade skrifter (se nedan för information om övriga delar i utgåvan) och det filologiska arbetet har utförts av mig.

Varianterna är en av de tre typer av kommentarer som vanligen ingår i en textkritisk utgåva. De övriga, *sakkommentarerna* och *ordförklaringarna,* kommer inte att behandlas i föredraget. Istället får de för editionsfilologin så centrala *varianterna* stå i blickfånget. I dessa kommenteras alla ändringar, strykningar, utbyten, tillägg etc., som gjorts i manuskripten. Den verkligt intresserade läsaren ska alltså i princip kunna rekonstruera olika textvarianter utifrån variantapparatens kommentarer.

Varianterna är alltså en viktig del av en textkritisk utgåva, men de ses nog ofta som lite tråkiga och får ibland orättvist litet typografiskt utrymme. De göms nästan undan. Detta är synd eftersom de ger mycket intressant information. I föredraget ges konkreta exempel på vad varianterna kan innehålla. Vad gjorde Tegnér för ändringar? Och varför ändrade han? Såväl stilistiska som innehållsliga aspekter kommer att diskuteras. Inte sällan ger ändringarna signaler om t.ex. författarens sinnesstämning (eller kanske om förändringar i sinnesstämning), om förändrade avsikter med texten eller om förändringar i den situationella kontexten. Analysen av förändringar *inom* texten ger information om förändringar *utom* texten.

Tegnérsamfundets utgivning av Esaias Tegnérs samlade skrifter

Tegnér, Esaias (1953–1976). *Esaias Tegnérs brev utgivna av Tegnérsamfundet*. bd I–XI. Redigerade av Nils Palmborg. Malmö.

Tegnér, Esaias (1964–1996). *Esaias Tegnérs samlade dikter utgivna av Tegnérsamfundet*. bd I–VII. Utgivna av Fredrik Böök och Åke K. G. Lundquist (bd I–III), Åke K. G. Lundquist (bd IV) och Christina Svensson (bd V–VII). Lund.

Tegnér, Esaias (1982). *Esaias Tegnérs tal utgivna av Tegnérsamfundet. I. Akademiska tal, skoltal*. 1982. Redigerade av Ulla Törnqvist med förord av Bernt Olsson. Stockholm.

Tegnér, Esaias (2017). *Esaias Tegnérs kyrkliga tal I. Åren 1813–1823.* Utgivna av Barbro Wallgren Hemlin på uppdrag av Tegnérsamfundet. Med förord av Sten Hidal. Skellefteå.

Tegnér, Esaias (under tryckning). *Esaias Tegnérs kyrkliga tal II. Åren 1824–1830*. Utgivna av Barbro Wallgren Hemlin på uppdrag av Tegnérsamfundet. Skellefteå.

Gränsen mellan citatord och lånord – inte enbart en akademisk fråga

Bo-A. Wendt

Inte så sällan citeras ord eller uttryck från ett främmande språk som en del av i övrigt inhemskt språkbruk, och sådana främmande citatord kan sedermera komma att inlemmas som lånord i det inhemska språket. I själva verket är detta kanhända en vanlig väg in i språket för lånord. I en historisk lexikografisk beskrivning som SAOB:s blir det i dessa fall en grannlaga uppgift att avgöra när citatordet kan sägas ha övergått till lånord: när blev till exempel *amanuens* eller *yes* en integrerad del av svenskans ordförråd efter av allt att döma långliga tider som endast citat på latin respektive engelska? När väl ett ord uppenbart vunnit burskap som lånord, kan denna gränsdragning synas vara en akademisk fråga utan relevans för det faktiska språkbruket. Men genom att de kriterier man därvid uppställer för att kunna dra gränsen naturligen grundar sig på just detta bruk säger ju därmed respektive etikett något om hur den lexikaliska enheten (vid ett givet tillfälle) faktiskt används. En tydliggjord gränsdragning kan också ge besked om när vi kan ha att göra med sådana enheter som visserligen är allmänt förekommande i bruket men likafullt kanhända bör ses som förblivande endast citatord, inte minst sådana som i det främmande språket är flerordsuttryck, till exempel *state of the art*. Jag kommer i mitt föredrag att diskutera vilka kriterier för citatord kontra lånord som man kan laborera med, utöver det mest uppenbara: försvenskad morfologi för de senare, och också hur rimlig den sistnämnda ståndpunkten om lexikaliserade citatord är.

All makt åt folket! Populistisk stil hos Sverigedemokraterna och Nya Moderaterna

Gustav Westberg

Populistiska partier långt ut på högerkanten firar just nu parlamentariska och ideologiska framgångar i norden såväl som globalt. I takt med dessa framgångar sprider sig den polemiska och *kommunikativa stil* (Moffitt & Tormey 2014) som associeras med höger-populism; politiker på såväl vänster- som högerkanten anklagar idag varandra för att debattera på populistiska sätt.

Detta föredrag är en kritisk analys av hur populism fungerar som språklig och multimodal stil inom svensk politisk diskurs. Tidigare forskning visar att populistisk stil kännetecknas av en antagonistisk föreställning om 'folket', strategisk betoning av 'kris' och 'hot' samt dåligt uppförande (Kaltwasser et al 2017; Taggart 2000; Mudde & Kaltwasser 2012, Block & Negrine 2017, Reinemann et al 2016). Med ett metodiskt fokus på språkliga och andra *semiotiska resurser* (van Leeuwen 2005) undersöks hur Sverigedemokraterna (SD) och Nya Moderaterna (M) artikulerar 'folket' i relation till såväl 'eliten' som 'de andra' (jfr Wodak 2017) under valrörelsen 2018. Materialet består av valaffischliknande inlägg som publicerades på de bägge partiernas Facebookkonton månaderna innan riksdagsvalet.

Analysen visar å ena sidan hur både M och SD artikulerar folkbegreppet för att stigmatisera den dåvarande rödgröna regeringen. Å andra sidan använder SD folk-begreppet för att peka ut islam som ett samhälleligt hot, medan M i första hand använder folkbegreppet för att debattera brottslighet. Hos både M och SD appellerar dock folk-begreppet till en känsla av rädsla, och presentationen mynnar ut i en kritik (Seiler Brylla mfl 2018) av hur detta påverkar debatten kring de aktuella frågorna.

Referenser

Block, E. & R. Negrine (2017). The Populist Communication Style. Toward a Critical Framework. *International Journal of Communication* 11. 178–197.

Kaltwasser, R., P. A. Taggart, P. O. Espejo & P. Ostiguy (eds) (2017). *The Oxford handbook of populism*. Oxford: Oxford University Press.

Moffitt, B. & S. Tormey (2014). Rethinking populism. Politics, mediatisation and political style. *Political Studies* 62(2). 381–397.

Mudde, C. & C. Rovira Kaltwasser (eds), (2012). *Populism in Europe and the Americas. Threat or Corrective to Democracy?* Cambridge: Cambridge University Press

Taggart, P. (2000). *Populism*. Birmingham: Open University Press.

Reinemann, C., T. Aalberg, F. Esser, J. Strömbäck & C. de Vreese (2016). Populist Political Communication. Toward a Model of Its Causes, Forms, and Effects. In: T. Aalberg, F. Esser, C. Reinemann, J. Stromback & C. de Vreese (eds), *Populist Political Communication in Europe*. Routledge: London.

Seiler Brylla, C., G. Westberg & D. Wojahn (2018). C som i kritik. Kritiska perspektiv inom text- och diskursstudier. In: D. Wojahn, C. Seiler Brylla & G. Westberg (eds), *Kritiska text- och diskursstudier*. (Södertörn Discourse Studies 6). 9–36.

Wodak, R. (2017): The "Establishment", the "Elites", and the "People". Who is who. *Journal of Language and Politics*.

Benim – ett nytt första personens pronomen i svenskan

Nathan J Young

Det turkiska lånordet *benim* har utvecklats till ett första personens personligt (1.PERS) hederspronomen i Stockholms förortsspråk. Ordet har en självförhärligande indexikalitet, vilken kan intensifieras med en pronominell illeism (t.ex. 1b).

Kunskapen om denna novation är hittills gles. Kotsinas och Doggelito (2004) definierar *benim* som *jag/mig*. I en tidigare analys upptäckte jag att *benim* var speciellt frekvent i svensk slang (Young 2018:181), men det saknas en grundlig beskrivning av pronomenets pragmatiska och sociala funktion.

Datamaterialet består av hiphoplåtar och YouTube vlogg från 2012 till 2019. Mer än 120 förekomster av *benim* analyserades. Subjekts-(1a, 1b) och objektsformer (2) förekommer vanligast. Possessivformer (3) är fåtaliga.

(1a) SUBJ	*Benim kommer få reda*. ('Jag kommer att få reda på det.') - Iman Talabani, 2018 (https://youtube/j3zDMEIdQlI?t=118)
(1b) SUBJ	*Benim, han e boss*. ('Jag har hög status.') - Jireel, 2016 (https://youtu.be/k_nTibAFxk0?t=87)
(2) OBJ	*Du har benim i din mun.* ('Du baktalar mig ofta.') - Yasin Byn, 2016 (https://youtu.be/HZ4rcpktB30?t_73)
(3) POSS	*Benims nia, den e ej latch.* ('Min könsdel är exemplarisk.') - Ibbe, 2018 (https://youtu.be/7wOyv1LeS88?t=62)

Bruket av *benim* har paralleller med den 1.PERS användningen av *man* i Multicultural London English (Cheshire 2013) och med det japanska maskulina 1.PERS hederspronomenet *ore,* vars bruk nedvärderar interlokutören (*other-deprecatory*, Miyazaki 2004).

Intressant är att tilläggandet av illeismen som i (1b) förekommer enbart tillsammans med KOPULA + PREDIKAT. Med andra ord hittade jag inga konstruktioner som i (4) i korpusen. Sådana dubbla subjekt har ingen hög markeringsgrad (*markedness*) i svenska eftersom vänsterdislokerade subjekt som t.ex. i (3) och (5) är ganska vanliga (Johannessen 2014). Därför föreslår jag att den historiska utvecklingen av konstruktionen i (1b) kan ha uppmuntrats genom den frekventa förekomsten av konstruktioner som i (3) och (5).

(4)	**Benim, hon kommer få reda*.
(5)	*Johan, han är bra komisk.* (Johannessen 2014:1)

Referenser

Cheshire, J. (2013). Grammaticalisation in social context: The emergence of a new English pronoun. *Journal of Sociolinguistics, 17*(5), 608–633.

Johannessen, J.B. (2014). Left dislocation in main and subordinate clauses. *Nordic Atlas of Language Structures 1*, 8–15. http://www.tekstlab.uio.no/nals/system/archives/98/original/NALS-left-dislocation.pdf.

Kotsinas, U.B. & Doggelito, D. (2004). *Förortsslang*. Stockholm: Norstedts.

Miyazaki, A. (2004). Japanese junior high school girls' and boys' first-person pronoun use and their social world. I S. Okamoto och J.S. Shibamoto Smith (Red.) *Japanese language, gender, and ideology: Cultural models and real people*, 256–274. New York: Oxford University Press.

Young, N. (2018). 'Copycats, ja dom shouf' - Using hip hop to compare lexical replications in Danish and Swedish multiethnolects, *University of Pennsylvania Working Papers in Linguistics 24*(2), 174–184. https://repository.upenn.edu/pwpl/vol24/iss2/20/.

”Språket är nyckeln”: en diskursanalys av föreställningar om integration i det politiska samtalet

Milena Zart

Invandring och integration har varit bland de viktigaste valfrågorna i senare års valrörelser i Sverige. Integration syftar i dessa sammanhang på många olika processer och skär in i skilda politiska områden och diskurser. Jag undersöker: 1) hur integration ramas in diskursivt och hur integrerande praktiker legitimeras i valdebatter 2006–2018, 2) hur det politiska samtalet relaterar till diskurser om, samt till exkluderande och inkluderande praktiker av ”den andre”, och 3) om diskursen har förändrats sedan Sverigedemokraterna kom in i riksdagen. Studien bidrar med en ökad förståelse för hur integration formas till en meningsfull politisk praktik.

Materialet består av valdebatter från de fyra valåren. I analysen kombineras två metoder. Diskurser blottläggs med en legitimeringsanalys (van Leeuwen 2008, Westberg 2016) som visar hur olika integrerande åtgärder rättfärdigas. Sedan urskiljs de processer och deltagare som förekommer i legitimeringarna med en transitivitetsanalys (Holmberg & Karlsson 2006). Analysen är en kombination av kritisk och postkolonial diskursanalys.

Resultatet visar att integrationsdebatten förs på olika nivåer. Politikerna legitimerar konkreta åtgärder som fokuserar på individens ansvar, t.ex. att människor behöver lära sig svenska för att kunna integreras. Förslag relaterade till arbetsmarknaden legitimeras med hänvisningar till nyttodiskurser där invandrare tillskrivs egenskaper som politiker får i uppgift att förvalta. Även delegitimeringar av diskriminerande samhälleliga strukturer förekommer. Resultatet indikerar också att det har skett förändringar i vilka diskurser som aktualiseras i debatterna över tid. Jag avser att i presentationen lägga fram resonemang om vad diskursförändringen kan bero på.

Litteratur

Holmberg, Per, & Karlsson, Anna-Malin, 2006: *Grammatik med betydelse: en introduktion till funktionell grammatik.* Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Van Leeuwen, Theo, 2008: *Discourse and Practice. New Tools for Critical Discourse Analysis.* New York: Oxford University Press.

Westberg, Gustav, 2016: *Legitimerade föräldraskap 1870–2010: en diskurshistorisk undersökning.* Diss. Stockholm: Stockholms universitet.

Tio års perspektiv på den förberedande undervisningen i svenska vid Åbo universitet

Anne-Maj Åberg

Enligt examensförordningar både vid universiteten (794/2004, 6 §) och vid yrkeshögskolorna (1129/2014, 7 §) ska studerandena i samband med sina högskolestudier uppvisa att de har sådana kunskaper i finska och svenska som krävs av offentligt anställda (424/2003, 6 §) och som behövs på det egna området eller i yrket. Både muntliga och skriftliga kunskaper bedöms enligt nivåbeskrivningar som är förankrade i den europeiska referensramen. I samband med högskolestudier ska studerandena uppnå minst nivå B1 i både muntliga och skriftliga färdigheter. (Elsinen & Juurakko-Paavola 2006.)

Det har dock visat sig att allt fler finskspråkiga studerande har svårigheter i att uppnå denna nivå i svenska. Detta anses bero på det minskade timantalet i den grundläggande utbildningen och gymnasiet och på det allt lägre deltagandet i provet i svenska i studentexamen. (Nationalspråkutredningen 2011; Tuohimaa & Valli 2013; Juurakko-Paavola & Åberg 2018.) Därför har man varit tvungen att erbjuda förberedande undervisining i svenska för studerandena vid högskolorna (Nationalspråksutredningen 2011).

Vid Åbo universitet inleddes den förberedande undervisningen för tio år sedan. I studien undersöker jag hur de deltagande studenternas färdigheter har förändrats och hur undervisningen har utvecklats sedan dess. Materialet utgörs av en enkät som studerandena på de förberedande kurserna har fått besvara läsåret 2008-2009 och läsåret 2018-2019 samt av studiehandböcker vid samma tidpunkter.

De preliminära resultaten visar bl.a. att det finns en drastisk minskning i antalet studerande som har avlagt svenska i studentexamen under denna tidsperiod. Samtidigt har de förberarande kurserna ökat i antal.

Elsinen, R. & Juurakko-Paavola, T. 2006. Korkeakouluopiskelijoiden ruotsin kielen taidon arviointi. Tavastehus: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Juurakko-Paavola, T. & Åberg, A.-M. (2018). Ruotsin kielen osaamisvaatimuksista vapauttaminen korkeakouluissa. Kieli, koulutus ja yhteiskunta, 9(1). Tillgänglig: https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2018/ruotsin-kielen-osaamisvaatimuksista-vapauttaminen-korkeakouluissa [Hämtat 31.1.2019]

Nationalspråksutredningen 2011. Utbildningsstyrelsen. Rapporter och utredningar 2011:2. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/131546_Nationalsprakutredningen.pdf [Hämtat 28.1.2016]

Tuohimaa, T. & Valli, P. 2013. Kielikoulutuspolitiikan verkosto: Uusien yliopisto-opiskelijoiden ruotsin kielen taitotaso ylioppilasarvosanoilla mitattuna. Pulicerad: 12.9. 2013. Tillgänglig: http://www.kieliverkosto.fi/article/uusien-yliopisto-opiskelijoiden-ruotsin-kielen-taitotaso-ylioppilasarvosanoilla-mitattuna/. [Hämtat 9.11.2015]

Lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda 424/2003. Given i Helsingfors den 6 juni 2003. Tillgänglig: http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030424. [Hämtat 14.6.2017]

Statsrådets förordning om universitetsexamina 794/2004. Given i Helsingfors den 19 augusti 2004. Tillgänglig: http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2004/20040794. [Hämtat: 14.6.2017]

Statsrådets förordning om yrkeshögskolor 1129/2014. Given i Helsingfors den 18 December 2014. http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141129. [Hämtat 16.2.2018]

Nyckelord: det andra inhemska språket, språkutbildningspolitik

Den talande tänkeboken. Variation mellan skrift- och talspråksdrag i medeltida vittnesmål

Jessica Holmlund

Om vi kunde resa i tiden, och valde att bege oss till en medeltida, svensk småstad – skulle vi då kunna kommunicera med dess invånare? Skulle vår moderna nusvenska räcka till, och framför allt: skulle vi förstå vad som sades? Hur det medeltida talspråket faktiskt *lät* i det som nu är Sverige kommer vi aldrig att helt kunna besvara. Däremot torde möjligheten finnas att utifrån befintligt källmaterial framställa en något fylligare beskrivning av historiskt talspråk än den som finns i dag.

Syftet med denna studie är således att ytterligare bidra till diskussionen om en återgiven dialog som kan antas återspegla ett autentiskt talspråk i äldre tiders svenska. Genom en kontrastiv analys av främst syntaktiska och morfologiska variabler samt talspråkliga former, är målsättningen att blottlägga en eventuell variation mellan språkdrag och språkarter i brott- och civilmålsärenden innehållande dialog från tre tioårsperioder i *Arboga stads tänkebok* nedtecknad 1451–1569. Tidigare studier av variation mellan skrift- och talspråksdrag i äldre svenska har i huvudsak berört något yngre språkskeden och delvis andra variabler, med blandade resultat (se t.ex. Thelander 1991, Lönnroth 2007).

Resultat av den pågående studien visar på en viss variation som antyder att dialogen har en något annorlunda struktur än den omgivande berättelsen (se exempel (1) nedan): verbinledda satser tycks vanligare i dialogen, kilkonstruktioner och verbfinala satser förekommer relativt ofta, liksom talspråkliga drag som dialektala varianter eller kortformer av verb.

(1) *jaa wet jag swa hoo thet giorde*

Referenser

Lönnroth, Harry, 2007: "Karlar, inttet will iagh sittia och äta eller dricka medh denna mannen". Citatmeningar i en finländsk dombok i sent 1600-tal. I: *Arkiv för nordisk filologi*. 122. S. 181–247.

Thelander, Mats, 1991: Språkdrag och språkarter. I: *Kungl. Vetenskaps-Samfundet i Uppsala.* Årsbok 1990. Uppsala. S. 65–91.

Ålderism i svenska nyhetsmedier

Dimitrios Kokkinakis och Maria Edström

”Ålderdom existerar inte. Det finns människor som är mindre unga än andra. Det är allt.” (Simone de Beauvoir, 1908-1986)

Ålderism syftar till “fördomar eller stereotypa föreställningar som utgår från en människas ålder och som kan leda till diskriminering” (Andersson, 2008). Ålderism och media är ett område som under de senaste åren har uppmärksammats på ett sätt som aldrig tidigare skett (WHO). Detta antyder på att stereotypa beskrivningar och diskriminering av individer eller grupper av individer på grund av sin kronologiska ålder i (tryckta) nyhetsmedier är ett stort problem. För ålderismstudier är det värdefullt och viktigt att förstå hur olika typer av texter och medier beskriver eller presenterar åldrande och ålderdom. Därmed är syftet med denna forskning att samla och sammanställa korpus-baserade data från olika publicerade svenska mediekällor för att kunna svara på frågan om hur utbrett fenomenet är i den svenska verkligheten och därmed kunna frambringa en mer omfattande empirisk bevisning rörande fenomenet. Två pilotstudier har genomförts (Kokkinakis m.fl., 2018); en som använde förnamn och deras frekvenser av bärarnas ålder enligt Statistiska centralbyrån (SCB) i olika synkrona on-line tidningskällor och en som använde generella mönstermatchningstekniker som tillämpades på 13 utgåvor av Göteborgs Posten (1994, 2001-13). Äldre, i vår studie, är personer ≥ 60 år. Preliminära, kvantitativa, resultat tyder på att det finns tydliga och konsekventa skillnader i hur olika åldersgrupper representeras i dessa medier. Ett tydligt band visar att omnämnanden av 25-52-åringar är mycket överrepresenterat än den svenska befolkningspyramiden säger att de borde (SCB). Medan 0-24-åringar och personer över 52 är underrepresenterade. Mönstermatchning pekar åt liknande resultat med undantag av dödsannonser där om-nämnanden om äldre är mycket vanligare. Vår pilotstudie bekräftar den introspektiva synen på underrepresentation av ålderdom och äldre i synkrona mediekällor. Men fler studier krävs och inom den närmaste tiden planerar vi att förbättra, skala upp och tillämpa språkteknologisk metodik på både synkronisk och diakronisk textkorpora och därmed få ett nytt och bredare perspektiv på skillnader och trender om åldrandet och äldre och vad olika publicerade källor ur en större tidsperiod kan avslöja (Mauntner, 2007; Ng m.fl., 2015; Rosales & Fernández-Ardèvol, 2017; Pickard, 2017).

Referenser

L. Andersson. (2008). *Ålderism*. Studentlitteratur.

D. Kokkinakis, M. Edström & M. Berggren. (2018). *Ageism and Swedish Media.* The 24th Nordic Congress of Gerontology. Oslo, Norway.

G. Mautner. (2007). Mining Large Corpora for Social Information: The Case of Elderly. *Language in Society*. Vol. 36:1, s. 51-72. Cambridge University Press.

R. Ng, m.fl. (2015). Increasing Negativity of Age Stereotypes across 200 Years: Evidence from a Database of 400 Million Words. *PLOS One*. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0117086.

S. Pickard. (2017). Representing Old Age in the Media and Popular Discourse. *Innovation In Aging*. Vol. 1:S1. s. 198-199.

A. Rosales & M. Fernández-Ardèvol. (2017). Age Discrimination in Big Data Analysis: The Case of Age-Predictive Systems. *Innovation in Aging*. Vol. 1, No. S1.

SCB: <*https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/sveriges-befolkningspyramid/*> besöktes jan. 2019.

WHO: <*https://www.who.int/ageing/ageism/campaign/en/*> besöktes jan. 2019.

”*hund, katt, ko…*”: semantiskt ordflödestest som indikator på kognitiv nedsättning hos äldre

Dimitrios Kokkinakis och Kristina Lundholm Fors

Ordflödestest är en typ av test som ofta ingår vid språkliga och neuropsykologiska utredningar, och de används för att bedöma språkliga förmågor, så som ordmobilisering, och exekutiva funktioner, så som verbalt arbetsminne och bearbetningshastighet. Vid ett fonologiskt ordflödestest får personen i uppgift att på en begränsad tid (oftast 60 sekunder) producera så många ord som möjlighet som börjar med en viss bokstav (ofta F, A och S), medan vid ett semantiskt ordflödestest får personen istället i uppgift att producera ord som tillhör en viss kategori (t ex djur eller grönsaker). Dessa tester tar liten tid att genomföra, är lätta att administrera och ger värdefull information om kognitiva färdigheter och begränsningar.

Tidigare forskning har visat att ordflödestester har hög reliabilitet och är känsliga för kognitiva nedsättningar (Clark m.fl, 2016; König m.fl., 2018). Vid analys av testen mäts traditionellt enbart antalet korrekta ord som producerats, men med hjälp av digital ljudinspelning samt den utveckling som skett inom språkteknologi kan man nu göra mer detaljerade analyser och få ny information om de strategier man använder vid exempelvis ordgenereringen (Linz m.fl., 2017); nämligen klustring (produktion av en grupp relaterade ord inom den redan identifierade subkategorin) och växling (sökning efter och växling till nya subkategorier); jmf. Troyer m.fl. (1998). I vår forskning (Kokkinakis m.fl, 2018) studerar vi bl.a. semantiskt ordflödestest som nyanserad indikator på olika aspekter av exekutiva och språkliga förmågor hos personer med degenerativa lindriga eller milda kognitiva nedsättningar samt en kontrollgrupp med kognitivt friska individer. Studien kommer presentera detaljer av vår språkteknologiska analys, visa på de skillnader som finns mellan grupperna och de samband som eventuellt finns med andra, redan genomförda, neuropsykiatriska tester för samma population.

Referenser

D. G. Clark, m.fl. 2016. Novel verbal fluency scores and structural brain imaging for prediction of cognitive outcome in mild cognitive impairment. *Alzheimer’s & Dementia: Diagnosis, Assessment & Disease Monitoring 2*. 113-122. Elsevier.

D. Kokkinakis, m.fl. 2018. *Language Technology and Early Signs of Cognitive Decline - Current Status of a Multimodal and Multidisciplinary Approach*. 7th Swedish Language Technology Conference (SLTC). Stockholm. Sweden.

A. König, m.fl. 2018. Fully Automatic Speech-Based Analysis of the Semantic Verbal Fluency Task. *Dement Geriatr Cogn Disord*. 45:198–209. Karger.

N. Linz m.fl. 2107. *Using Neural Word Embeddings in the Analysis of the Clinical Semantic Verbal Fluency Task*. 12th International Conference on Computational Semantics (IWCS). s. 1-7. Montpellier, France.

A. K. Troyer, m.fl. 1998. Clustering and switching on verbal fluency: the effects of focal frontal- and temporal-lobe lesions. *Neuropsychologia*. 36(6): 499-504.

M. Wolters, m.fl. 2016. *Prosodic and Linguistic Analysis of Semantic Fluency Data: A Window into Speech Production and Cognition*. Interspeech. 2085-2089. San Francisco, USA.

Institutionella aktörer och terminologiarbete – (om)organisation av terminologiska infrastrukturer i Sverige

Hans Landqvist, Niina Nissilä och Nina Pilke

Termer används inom alla fackområden. De är viktiga i internationellt samarbete över såväl politiska gränser som ämnesgränser och uppträder också ofta i allmänspråkliga kommunikationssituationer. Även ur språkpolitiska och språkideologiska perspektiv är termer en viktig resurs, vilket den svenska språklagen uppmärksammar (SFS 2009: 600, 12§).

Det övergripande syftet för projektet *Termer i tid – tidens termer. Terminologi som språklig infrastruktur då, nu och sedan* är att kartlägga hur ett antal centrala institutionella aktörer agerar och interagerar med varandra i fråga om terminologiska frågor i Sverige från 1940-talet och framåt. Härigenom förväntas projektet kunna identifiera olika möjligheter och utmaningar för terminologiarbete som en form av språkliga infrastrukturer i dagens och morgondagens Sverige. Behovet av sådant arbete understryks av t.ex. den statliga myndigheten Institutet för språk och folkminnen (www).

Utgångspunkten för projektet är de centrala aktörernas initiativ, diskussioner och rekommendationer samt hanteringen av sådana rekommendationer. Forskarna arbetar med arkivmaterial och databaser för att beskriva och analysera det arbete som Tekniska Nomenklaturcentralen – TNC – Terminologicentrum bedrev som nationellt centrum för terminologi och fackspråk i Sverige 1941–2018. Ett antal delstudier med detta fokus är genomförda och publicerade, och fler delstudier följer. För att beskriva och analysera arbetet som bedrivs från 2018/2019 av ett antal samverkande aktörer inom terminologiområdet ska nu ett material med intervjuer samlas in.

Postern presenterar redovisar några utvalda resultat från studierna av arkivmaterialet och presenterar övergripande planer för arbetet med intervjumaterialet.

Referenser

Institutet för språk och folkminnen (www), ”Terminologiarbetet har en utpräglad demokratisk dimension”, <https://www.sprakochfolkminnen.se/om-oss/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/nyheter-2017/2017-06-16-terminologiarbetet-har-en-utpraglad-demokratisk-dimension.html>, tillgänglig 2019-01-28.

SFS 2009:600 = Språklag (2009:600), <http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/spraklag-2009600_sfs-2009-600>, tillgänglig 2019-01-28.

Vad finns i appen? En survey om finlandssvenska familjers kommunikationsvanor

Åsa Palviainen och Jessica Rosenberg

I projektet ”*What's in the App?* Digitalt medierad kommunikation över tid och rum i nutida flerspråkiga familjer” (Finlands akademi 2018-2022) undersöks digitala vanor och språkbruk hos flerspråkiga familjer i Finland där endera svenska, ryska eller polska används av familjemedlemmarna på daglig basis. Syftet är att få en djupare insikt i hur familjers flerspråkiga digitala vanor skapar och upprätthåller relationer och roller mellan familjemedlemmar över tid och rum.

I projektet kombineras mer omfattande kartläggningar av målgrupperna och deras språkliga och digitala vanor med fokusgruppintervjuer samt etnografiskt fältarbete i ett urval familjer. Som ett led i den inledande kartläggningsdelen av projektet designas under våren en elektronisk enkät som riktar sig till barn i åldrarna 9-12 år och deras föräldrar. Datainsamlingen sker huvudsakligen genom finlandssvenska och ryskspråkiga skolor i olika delar av landet, samt genom finskpolska nätverk. Genom enkäten söker vi svar på frågor som vilka kommunikationsappar som används och med vilka familjemedlemmar, hur ofta, på vilket/-a språk och med vilka modaliteter (tal, skrift, video, memes, röstmeddelanden etc.). Vi undersöker också i vilken mån och hur man använder dessa teknologier för att hålla kontakt med familjemedlemmar som inte bor i samma hushåll eller ens i samma land. I denna poster presenteras de kommunikationsmönster och digitala vanor vi funnit för de finlandssvenska familjerna och vilka implikationer dessa ger för fortsatt datainsamling.

Finlandssvenskar i diasporan: Digitalt medierad kommunikation, språkanvändning och identitet hos utlandsfinlandssvenskar i Schweiz

Jessica Rosenberg

Kommunikationsteknologier (t.ex. datorer och mobiltelefoner) och sociala medier (t.ex. Facebook, Whatsapp) möjliggör kommunikation oberoende av var man befinner sig. I mitt doktorsavhandlingsprojekt studerar jag utlandsfinlandssvenskar bosatta i Schweiz. Jag fokuserar på deras digitalt medierade kommunikationsvanor; vilka kommunikationsteknologier de använder, hur och med vilket syfte; hur språkliga resurser medieras genom dessa och hur den digitalt medierade kommunikationen potentiellt bidrar till språkbevarande och -utveckling och upplevelse av identitet.

Jag genomför min studie i två steg: 1) kartläggning (enkätstudie) och 2) fältstudier. Kartläggningen genomförs under våren då jag utarbetar en elektronisk enkät som besvaras via sociala medier och mejlinglistor. Jag hoppas på detta sätt kunna nå 50-100 respondenter i gruppen finlandssvenskar i Schweiz. Genom det första stadiet (enkätstudien) väntar jag mig att finna informanter som är villiga att delta i det följande stadiet (fältarbetsstudien).

I denna poster presenterar jag de preliminära resultaten av kartläggningsarbetet. Tanken är att svara på frågorna som vilka sociala medier och kommunikationsteknologier som används av utlandsfinlandssvenskarna i Schweiz och hurdana digitalt medierade kommunikationsvanor och mönster som finns.

Denna forskning kräver flexibilitet och kreativitet. På förhand vet jag inte vilken digital verklighet jag kommer att möta utan jag kommer att lära mig av och tillsammans med mina informanter.